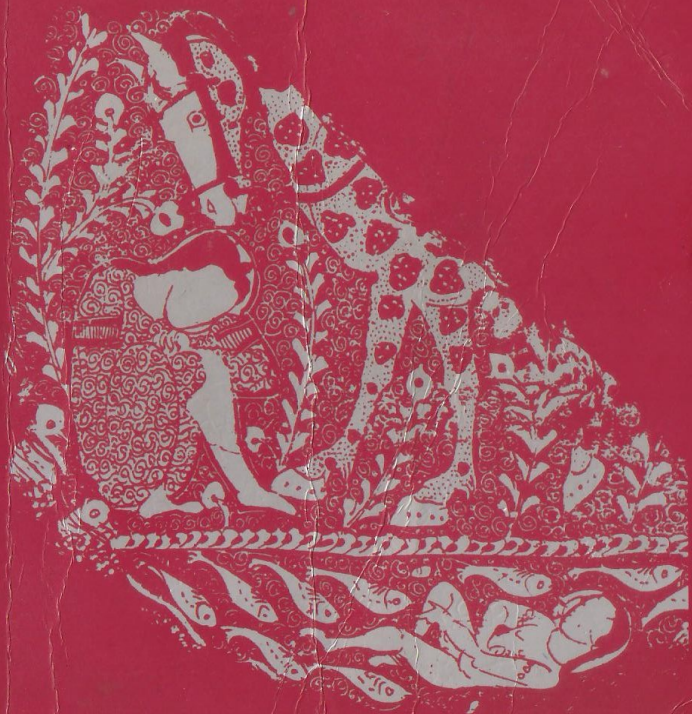
MURATHAN MUNGAN

LAL MASALLAR

Metis Edebiyat

MURATHAN MUNGAN LAL MASALLAR

Murathan Mungan
LAL MASALLAR

21 Nisan 1955 İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. İlkin çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları ve şiirleriyle görünen yazarın ilk kitabı 1980'de yayımlanan *Mahmud ile Yezida*'dır. Daha çok şiirleri (*Sahtiyan, Yaz Geçer*), hikâyeleri (*Cenk Hikâyeleri, Kırk Oda*), oyunları (*Taziye, Bir Garip Orhan Veli*) ile tanınan Murathan Mungan aynı zamanda radyo oyunu, film senaryosu ve şarkı sözü yazdı. Çeşitli alanlara dağılmış yirmi yıllık çalışmalarından yaptığı özel bir seçmeyi *Murathan '95*'te topladı. Şiirlerinden yapılan bir seçme Kürtçe'ye çevrildi: *Li Rojhilatê Dilê Min* ("Kalbimin Doğusunda"). Dünya edebiyatından resim konulu öyküleri bir araya getirdiği *Ressamın Sözleşmesi* adlı bir seçkisi yayımlandı.

Metis Yayınları, yazarın kitaplaştırdığı bütün çalışmalarını bir külliyat olarak yayımlıyor.

Murathan Mungan'ın Hikâye Kitapları:

SON ISTANBUL
İlk Basım: Uçurum Yayıncılık, Nisan 1985
Yedinci Basım: Metis Yayınları, Eylül 1998

CENK HİKÂYELERİ
İlk Basım: Remzi Kitabevi, Kasım 1986
Beşinci Basım: Metis Yayınları, Temmuz 1997

KIRK ODA
İlk Basım: Remzi Kitabevi, Nisan 1987
Dokuzuncu Basım: Metis Yayınları, Kasım 1998

LAL MASALLAR
İlk Basım: Remzi Kitabevi, Kasım 1989
Altıncı Basım: Metis Yayınları, Ocak 1999

KAF DAĞININ ÖNÜ
İlk Basım: Metis Yayınları, Kasım 1994
Dördüncü Basım: Metis Yayınları, Ekim 1997

Murathan Mungan

LAL MASALLAR

METİS YAYINLARI

Metis Yayınları
İpek Sokak No.9, 80060 Beyoğlu, İstanbul

Metis Edebiyat Dizisi
Lal Masallar, Murathan Mungan
© Murathan Mungan
© Metis Yayınları, Haziran 1993

Kitaptaki hikâyelerin herhangi bir derleme ya da antolojide yer alması, kasete okunması, oyunlaştırılması ya da filme alınması, yabancı dile çevirisi ve her tür benzeri kullanımı yazarın iznine bağlıdır.

İlk Basım: Remzi Kitabevi, 1989
Altıncı Basım: Metis Yayınları, Ocak 1999
Baskı Adedi: 3000

Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen
Kapak Reşmi: 13. yüzyıl İran seramiğinden detay,
Freer Gallery, Washington.
Kapak Tasarımı: Semih Sökmen

ISBN 975-342-034-X

Dizgi: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı: Yaylacık Matbaası, Cilt: Örnek Mücellithanesi

İçindekiler

Âzer ile Yadigâr
7

Muradhan ile Selvihan
ya da
Bir Billur Köşk Masalı
47

Ulak ile Sadrazam
73

ÂZER ile YADİGÂR

Gökyüzünde bir bulut parçası.
Duru, aydınlık, masmavi gökyüzünde nereden bittiyse bir serseri bulut parçası. Tek başına dağ doruklarına kona göçe, kendi kendine eğleşen.

Bir zaman gözleri bu masmavi boşluğu ve boşlukta gezinen o bir yumak bulutu izliyor. Sonra bir kuş sürüsü beliriyor gökyüzünün atlasında. Kanatları birbirine değen, döne döne alçalan, kuzguni kanatlarıyla sanki halay tutan bu sürüye takılıyor gözleri...

Alçalan kuşlarla birlikte, dağ doruklarından aşağılara inerek, ağaçları, koyu yeşillikleri taradı, denizin eteklerindeki orman çizgisine dek ulaştı. Ansızın dağ ile denizin birleştiği o tansıklı çizgiyle buluşuverdi bakışları. Gözleri, ormanın sessizliğine değdi. Denizin oradaki sesi duyulmuyordu. Oradaki deniz dilsizdi. Sanki orada sesi yoktu denizin. Bulunduğu yerin ufkundan bakıldığında, gökyüzü, orman ve deniz; doğum, yaşam ve ölüm gibi alt alta sıralanmıştı sanki.

Denizle, ormanın göğüs göğüse geldiği o noktadan başlayacaktı serüvenine. İşte tam da o noktadan. Kendisine milat olacaktı orası. Bu tek kişilik masalın tek dinleyicisi olmak istiyordu.

Ansızın kendisini, gözünü diktiği o noktada dağa tırmanırken gördü. Kendi kendini mi büyülemişti? erken başlayan bir sanrı mıydı bu? bir bellek oyunu mu? daldığı düşüncelerin sonu-

cunda olağan bir aldanma mıydı yoksa? Kırpıştırarak yok edemiyordu gözlerine yapışan gerçeği. Hayır, kendini görüyordu orada, o dağa tırmanırken, bir başkasını görür gibi kendini görüyordu. (Demek ki kendinden önce başlamıştı serüveni) Yanılmış olamazdı. Oradaki kendisiydi. Denizin sesinin bile duyulamadığı o noktada, kendini nasıl bu denli ayrıntılı bir biçimde seçebiliyor, görebiliyordu?

Bir görme gücü müydü bu?

Sanrılı bir görme gücü...

Büyükçe bir deniz motorunun, denizde dönen pervanesinin çıkardığı pat pat sesleriyle daldığı düşten silkindi. O günü düşündü. Kendini dağa tırmanırken gördüğü günü. İşte şimdi oraya gidiyordu. Kendinden sonra gidiyordu. Düşlerini yaşamaya gidiyordu. Pervanenin köpürtüp ağarttığı dalgalar ardlarında giderek incelen upuzun bir beyaz çizgi bırakıyor, gözleri, gerilere doğru uzanan bu çizgiyi izliyordu. Motorda onca insan arasında kendini bir yabancı gibi hissediyor, bir sürgün gibi. Kitaplardan edinilmiş bir yalnızlık değil onunki. Ama gene de kitaplardan edinilmiş yalnızlık sözcükleriyle açıklanıyor. Şu anda küçük bir incelik, yumuşak bir bakış, sevecen bir baş sallama, bir gülümseme her şeyi nasıl da çözebilir, gerginliğini giderebilir. Oysa herkes bilinçsiz bir mutluluk içinde. Yapıntı bir mutluluk bu. Gülümseyişleri bile yüzlerine yapıştırılmış gibi. Hak edilmemiş bir neşeyi yaşıyor bu insanlar. Ya da neşeye benzeyen o şeyi. O arsızlığı, o umarsızlığı. Kim bilir belki bu da bir unutma biçimidir. Bir bezginlik biçimi.

Gerçekteyse mutlu, güleryüzlü bir insan görmekten alabildiğine ürküyorlar. Bir deniz kıyısında, bir tatilde, o ara zamanda bile...

Hoyrat, işlenmemiş bir kalabalık bu.

(Kalabalıklar üzerine düşünmekten, onların arasına hiçbir zaman katılamamıştı. Yanlışlarından sürekli nefret etmiş, bir

aradalıklarını kıskanmıştı.) Bu motorda, bu deniz kıyısında, bu kasabada, her yerde aynı kıyıcı, yağmalayıcı kalabalıkla yüz yüze geliyor. Onların içinde yaşayamıyor. Bunların arasında nasıl mutlu olunabilir? ne paylaşılabilir bunlarla? Mutluluk yalnız edinilebilen bir şey değil ki...

Yerli, yabancı birçok gezgin doluşmuş motora. Her şeye bilinçsiz bir hayranlıkla bakan yabancılar, gözlerinde ışıyan alıkça hayranlıklarıyla, yerli halkın ulusal gururunu okşuyorlar. (Sanki bulundukları her ülkede ancak hayran olarak varolabiliyorlar) Bir gezgin kimliğini ancak böyle alabildiğine şaşkın bir hayranlıkla ediniyorlar. Herkes rolüne, rolünün gerekliliğine göre bir imge geliştiriyor; Sonra da bunun sonsuz doğruluğuna inanarak, kendini felç ediyordu. (Her imge mutlaklığında insan bilincini, duyarlığını, kimliğini felç edici bir şey vardı. Bu mutlaklık düşüncesi, sürekli bir sorgulamanın dışına sürüyordu insanı. Ne var ki, öteki türlü de bambaşka bir mutsuzluk kaynağı oluyordu. İlkçağdan bu yana bilmek, biraz da lanetlenmek değil miydi?)

İnsanlığın sürekli didiklenen bu sorunlarını şu gezginlere bakarken düşünmesini tuhaf buldu. Her an, her saniye düşünüyordu. Yoruluyordu. Hiç dinmiyordu düşünceleri. Beyni hiç dinlenmiyordu.

Bu kadar yalnız başına yorulmak, başkalarıyla iletişim kurmayı alabildiğine güçleştiriyordu.

Az sonra kıyıda, iskelede duran motordan sahile döküldüler.

Bu, dün olmuştu.

Onları karşılayan coşkulu bir kalabalık vardı sahilde. Bir Akdeniz kasabasının capcanlı, doludizgin, neşeli insanları... Satıcılar, çocuklar, pansiyoncular, yarıçıplak insanlar, uzanmış güneşlenenler, kuytuda gölgelenenler, bisikletliler, sürekli dondurma yiyenler, alışveriş edenler... tam da o gün kasabayı terk edenler, tam da o gün kasabaya gelenler... Bu zamanlamanın içerdiği ayrılıklar, ölümler, yitirilmiş rastlantılar, birliktelikler, mutluluklar... Yaşanabilecek en büyük aşklar. Yaşanabilecekken

atlanmış en büyük aşklar.

Gürül gürül bir Akdeniz kasabası...

Daha ilk adımını atarken duyduğu o sızı.

Ve bütün görkemiyle akşam.

Böyle bir Akdeniz kasabasında akşam. Koy. Deniz. Işıklar... Çizilebilecek bütün görüntüler. Böyle tansıklı bir gecenin denizi. Dalgaları, ışıkları, ışıklı masaları, fenerli masalları, bir yerlerden yükselen sızılı akordeon sesleri, denizi tutuşturan ışıklı motorlar, kafeteryalar, dondurmacılar, sokaklarda oynayanlar, dans edenler, günün sıcağı üzerinde tüten insanlar...

Varsa da yoksa da Akdeniz...

Bir mevsimlik aşklar. Bir mevsimlik ayrılıklar. Yaşanan her şeyde o serüven hızı.

Sonra o durgun masa.

Duru, düşünen bir yüzü var genç kızın. Ne ki düşündüğünü ele vermeyen bir yüz bu. Aklından geçenler yüzüne vurmuyor. Sıradan görünüşlü, dümdüz bir genç kız izlenimi bırakıyor bakanda. Aynı zamanda bir o kadar da tutkusuz bir yüz. Tutkusuzluğun dingin, ölçülü saydamlığı yansıyor gözlerine. Doyumsuzluğun, hırçınlığın, mutsuzluğun çizgileri çizilmemiş yüzüne. Beklediğine güvenen bir yüz bu.

O durgun masanın ikinci kişisi: Erkek. Kızı sevdiğini söyleyen erkek. Uzun, kollanmış suskunluklardan sonra belki de ilk kez konuşuyorlar. Erkeğin sorusunda için için birikmiş bir öfke var:

"Peki ne yapacaksın yarın?"

"Tepelere çıkacağız. Şu çam ormanlarının tepesine. Hani dün uzun uzun seyrettiğim o ufuk çizgisine."

"Gene mi yıkıntılar, harabeler?"

"Seviyorum oraları, tarihi, geçmişi..."

"Nesini seviyorsun allahaşkına? Otursana oturduğun yerde.

Denize gir, yüz, eğlen, keyfine bak. Herkes gibi olsana biraz. Ne anlıyorsun o eski kalıntılardan?"

"Onlara insan eli değmiş bir zamanlar. Yaşamışlar, sevmişler ve sonra ölmüşler. Dokunmuşlar bütün o taşlara, o evlere. Onların eli değmiş. Sonra zamanın eli. Düşünsene ne kadar büyüleyici bir şey bu."

"Ne var bunda o kadar büyülenecek? Dünya var olalı beri böyle oluyor bu. Bu kadar üstüne düşecek ne var bunda?"

"Çok şey... Tüm bir yaşam. Yaşamın özü."

"Gerçekten anlamıyorum seni. Bütün bunları yaşamını zorlaştırmak için yapıyorsun. İnan seni anlamakta çaresiz kalıyorum."

"Ben de... ben de anlamıyorum. Her şeyi anlayarak mı yaşıyoruz sanki? Bilerek mi? Yaşadıklarımızda bilinç payının ne kadar olduğunu hiç düşündün mü? Anlamadan, düpedüz yaşadığımız ne çok şey var gündelik yaşantımızda bir düşünsene. Seviyorum tarihi, bu bana yetiyor. Bir şeyi sevmek, ama gerçekten sevmek o kadar önemli ki..."

"Sevgiyi, sevmeyi niye böyle geçmişte arıyorsun?"

"Her şeyi öylesine yitirdik ki... Bir daha dönmemecesine. Belki de her şey geçmişte kaldı. Bir daha yaşanamayacak olan o şey. Biz işte onu yitirdik. Her şey boşlukta şimdi."

"Felsefe yapıyorsun sen. Hem de epey bulanık bir felsefe. Yalnızca kendinin sığabileceği bir dünya kuruyorsun kendine. Bir çeşit intihar duygusuyla sarılıyorsun geçmişe... Peki ne zaman döneceksin o dağların başından?"

"Bu kez uzun kalacağım. Dağ köylerine çıkacağım. Eski göçerlerden son kalanlarla, dağılmış obalılarla konuşacağım. Bir çeşit araştırma olacak benimki. Onların yaşamlarını öğrenmek istiyorum. Nasıl yaşadıklarını, geleneklerini, göreneklerini, geçmişlerini..."

"Peki kazancın ne olacak bundan? Bu serüvenden ne öğreneceksin?"

"Burada bomboş oturmuş olmayacağım. Bu anlamsız kala-

balık içinde gereksiz bir maraton yaşamak istemiyorum. Bir şey arıyorum ben, anlıyor musun? Bir şey?"

"Bana kalırsa sen ne aradığını bilmiyorsun. Çok okumak yaramadı sana... Felsefe, İktisat, Tarih, Arkeoloji. İyice uçtun sen!"

"Belki, ama bu gene de bakılan noktaya göre değişen bir şey. Yine de benim bir şey aradığım kesin. Yaşantıma bir anlam koymak, bir şey yerleştirmek istiyorum. Şu dağın doruklarında ses veren bir uçurum varmış, insanlarla konuşan bir uçurum. Yılın belirli zamanlarında oraya giden insanlar duyarlarmış o uçurumun sesini."

"Gerçekten bunlara inanıyor olamazsın sen. Biliyorsun böyle birçok söylence vardır. Halk, yüzyıllardır böyle binlerce öykü uydurmuş..."

"Evet ama niye böylesini uydurmuş? Niye başka türlüsünü değil de böylesini? İşte o yitirdiğimiz şeyin masalı değil mi bu? Karamasalı... Senin deyiminle gerçekçi ya da gerçek değil de böyle. Bu nasıl bir gereksinimdir ki, bin yıldır böyle bir özlemi üretiyor? Yalnızca bir yanılsama tarihi, bir yanılsama geleneğiyle açıklanabilir mi bu?"

"Ben sana inanıp, inanmadığını sormuştum."

"Benim sorunum inanmak, ya da inanmamak değil. Seninle anlaşamadığımız nokta da bu ya zaten. Senle ben, ayrı ayrı yerlerden bakıyoruz dünyaya. Benim inanıp, inanmamam hiç önemli değil. Çünkü bu, benim için bir inanç sorunu değil. Hem gündelik yaşantımızda nelere inandığımızı bir düşünsene. İnanç dediğin nedir ki hem? Konuşan bir uçuruma inanmak, çoğu zaman birçok başka şeye inanmaktan çok daha az tehlikelidir inan."

"Nasıl yani?"

"Baksana çevrene, şu insanlara..."

"Ee? neleri var?"

"Şu insanlar nelere inanıyorlar bir düşünsene: Yaşamlarını hangi inançları üzerine kuruyorlar? yönlendiriyorlar? Bir göz-

den geçirsene, korkunç şeylerle yüz yüze geleceksin..."

"Ne yani herkese bu konuşan uçurumlara inanmalarını mı önereceksin?"

"Niye anlamak istemiyorsun? Ben bir şey önermiyorum. Ben kendi yanılsamalarımı bile güçlükle koruyabiliyorum. Başkalarınınkine hangi güçle, nasıl karışabilirim?"

"Düşlerde yaşıyorsun sen! Gerçeklik duygunu yitirmişsin!"

"Hayır, düşlerde değil, kıl payında yaşıyorum ben!"

"Kendinin her türlü gerekçesini hazırlamışsın. Kendi dünyanın bütün terimlerini kurmuşsun. Kapılarını kapatmışsın, kimseleri almıyorsun artık. Giderek seninle konuşabilmek olanaksız hale geliyor. Korkarım ki yakında yalnızca bir sayıklamaya döneceksin."

"Hayat diye bize yaşattıkları şey, koskoca bir sayıklama değil mi zaten?"

Nihayet o çizgiye vardılar. O ufuk çizgisine.

Denizin sesi vardı. Orada da vardı. Üstelik çizgi o denli keskin değildi. İnce de olsa, bir kumsal şeridi kıyı boyunca uzayıp gidiyordu.

Daha sonra jeep'le dağa tırmandılar. Birkaç araştırmacıydılar. Toprak yollar, dar patikalar, keskin virajlar, dağın yamaçları, eğimli tepeler, her şey şimdiden bir masaldı. İklim kendi masalını yazıyordu.

Sonra çam ormanları. Güneş saklayan orman.

Erkek, kasabada kalmıştı. Belliydi bu. Bir masal çizgisi ayırmıştı onları. Böylesi çok daha iyiydi. Nasılsa her şey kendi çizgisinde gelişiyor, ayrışıyordu.

Sonunda o görkemli harabelerin oraya vardılar. Birkaç büyük taş parçası, kaç uygarlık öncesinin çeşitli kalıntıları. Fotoğraf çeken gezginler dağılmış dört bir yana. Çoğu yabancı bu gezginlerin. Neyin fotoğrafını çektiklerini, ya da niçin çektikle-

rini kendileri de çok iyi bilmiyorlar. Ama onların da kendilerince gerekçeleri var kuşkusuz. Yaşamdaki gerekçelerinden hiçbirini hiçbir zaman değiştirmemiş birçok insan gibi. Ya da çok gezmiş olmanın "Bilincini" kanıtlamak istiyorlardır. Yaşadıklarına kendince tanıklıklar edinmek; yaşadıklarını, var olduklarını duymak istiyorlardır. Bir bölüğü de, gerçekten bu tarihin, bu kalıntıların bilincindedir. Kimi okumalardan, kimi yaşamalardan sonra gelmişlerdir buraya.

Buraya.

Uzakta bir yörük çadırı.

Çadırın dibinde yaşlı bir kadın akşama karşı durmuş yayık yayıyor. Yaşını söylemeyen bir yüzü var. Yaşlı olduğunu duruşundan; akşama bakışından; yayıkla, kendisi arasında kurduğu ilişkiden anlıyorsunuz. Kanıksadığımız anlamıyla hiçbir somutluk onu anlamaya yetmeyecektir kuşkusuz.

Sonra kıza döndü:

"Niye merak edersin konuşan uçurumu?"

"Hiiç! Duydum, merak ettim. Görmek istedim."

"Bir meraka sebep mi teptin bunca yolu? İnanmadın değil mi? O uçuruma inanmadın? Konuştuğuna? Ses verdiğine?"

Kız umarsız. Gene inanmak.

Kırık bir gülümseme hiçbir şeyi açıklamaya yetmese de, yüzünde seğirip duruyor.

"Haklısın o uçurumun sesi kulakla duyulmaz. Yürekle duyulur. Nasıl ki gözler sade bir kez görür, ondan gayrı hep yürek görürse, işte o misal sade yürek duyar. Aslında her uçurum konuşur kızım, her uçurum..."

Akşamın ıslığı kesiyor sözlerini. Günbatımı. Az sonra her şey gecenin ellerine teslim edilecek. Esrik, sayrılı gözleri bir süre daha yokluyor kızın yüzünü.

"Yüreğinle duyabilir misin sen?"

"O uçurumu işitebilirim sanıyorum. İşitmek için çaba harcayacağım. Kim bilir, belki de unuttuğum bir şeyi hatırlarım. Çoktandır unuttuğum bir şeyi."

"Doğru dersin. Her yürek ses veren bir uçurumdur zaten. Belki kendi yüreğine dayanır kulağın. Duyarsan eğer, sahiden duyarsan, bundan sonra daha iyi olursun. Kendi hayatına ermiş olursun. Lakin herkes kendi uçurumunu yüreğinde taşır kızım. Boşuna gelmişsin dağ doruklarına... Bana bakma sen, ben bir tek çadırla karşı koymaktayım devranın töresine. Yörük sancağını bir başıma omuzlamışım, dikilir dururum şu dağın başında. Yüreğimin sarplığından değildir bu. Yitirecek hiçbir şeyimin kalmadığındandır."

"O uçurumun bir hikâyesi vardır, değil mi?"

"Buralarda her kayanın, her taşın, her kuşun bir hikâyesi vardır. Eskiden insanlar rivayetler içinde yaşarlardı."

"Şimdi de öyle yaşıyorlar, yalnız başka rivayetler buldular kendilerine."

"En iyisi o uçurumun başına git sen. Belki kendisi anlatır sana hikâyesini. Hem de katıksız olarak, yalan dolan katmadan... Rivayetlerin bulutundan ırak tuttuğu masalının özüyle, has mayasıyla anlatır."

"N'olur götürün beni oraya. Belki de gerçekten unuttuğum bir şeyi hatırlarım."

Uçurumun kıyısındaydılar şimdi.

Gökyüzünde alıcı kuşlar.

Tarih bir gidip, bir geliyor...

Kız dayıyor kulağını uçurumun yüreğine; İlkin bir uğultu, sonra da ardından çığlık gibi sesler yükseliyor uçurumun dibinden:

"Âzer! Âzer! Âzer!"

"Yadigâr! Yadigâr! Yadigâr!"

"Dilimin kilidini çözen Âzer! Yüreğime kilit vurur!"
"Sazımın dilini çözen Yadigâr! Yüreğimi dilsiz eder!"

Kız orada, o ufuk çizgisinde, denizle, dağın göğüs göğüse geldiği —ve denizin sesinin olmadığını düşündüğü— o noktada, kendini dağa tırmanırken görüyor. Bir ikinci kişiyi görür gibi.

Açık seçik tüm ayrıntılarıyla, dağa tırmanıyor.

Hikâyemiz, Osmanlı mülkünde, Yörüklerin, Afşarların, Türkmenlerin, cümle konar-göçer aşiretlerin yaşadığı, diyar diyar gezip dolaştığı devirlerde geçer.

Âzer, bir oba beyinin tek oğludur. Saza, hikmete, kelama, tasavvufa merak duyar. Saz çalar, şiir okur, hikmet söyler. Obada herkesin sevdiği, saydığı; özü sözü bir kişi, güvenilir, yağız, yiğit bir delikanlıdır. Bakışları büyülü, yüreği ağuludur. Günün birinde "Beni gurbet tuttu," diyerek, bir dalına sazını asar, bir dalına tüfeğini, biner atına yollara düşer. Aslında hem Oba Beyi, hem de Obanın Ata Kişileri, Âzer'in bir heves uğruna gurbete düşmesinden hoşnut değillerdir. Ne var ki gurbet tutmasına da yapacak bir şey yoktur. Gurbet tutmasına çare, gene gurbettir. Âzer ise kararlıdır; kendini bir kez ırağın tılsımına, gurbetin büyüsüne kaptırmıştır. İçindeki boşluğu gurbetle giderecektir.

Öcünü ister bu zorlu duygu.

Yaşanmak ister.

Babası der:

"Son sözün gitmek midir Âzer?"

"Gitmektir Babam Kişi. Yoluma durma izin ver, elin öptür gideyim."

"Obayı oğulsuz bırakırsın Âzer. Obayı dizginsiz bırakırsın, belin bükersin obanın oğul. Töre bozarsın."

"Kim bilir belki bir zaman sonra dönerim Babam Kişi. Kaldığım yerden iz sürerim."

"Nedir oğul derdin? Neyin vardır? Yüreğinin gizlisinde bize aşikâr etmediğin bir derdin mi var? Bu gurbet humması niye?"

"Bilmem. Bilemem. Gurbet tutar, ırak çağırır. Hep uzak diyarlar görürüm düşlerimde. Çağırırlar beni. Sanki yazgım beni çağırır."

Bu söz üzre bir Ata Kişi der:

"Bir hevestir Bey, gelir geçer. Yiğittir. Ömrü uzundur. Alır

hevesini ırağın pınarından, döner gelir. Bir başına at sürmenin büyüsünü çözer gelir."

Yaşlı bir Oba Kişisi der ki:

"Gurbet zorludur, yalnızlık beter. Bir vakit sonra tutmaz olur gurbet, tılsımını yitirir. Düşer yakasından uzak diyarlar. Sıla hasreti başlar, oba hasreti baskın çıkar yüreğinin isyanına. Gün olur döner obasına, yeniden elin öper, obanın dizginlerini tutar yeniden. Bir hevestir ki, ancak gurbetle geçer. Gönlünü korkulara salma. Oba senden sonra başsız kalmaz. Âzer'in elleridir senden sonra obanın dizginine sahip çıkacak."

Bu sözler; Oba Beyinin yüreğini biraz ferahlatır gibi oldu. Ardından bir başka Oba Kişisi aldı sözü, tamam etti:

"Gurbetin tozlu yolunu bir başına kuşanan Bey, daha hikmetli, daha himmetli olur Beyim. Aklına ve de yüreğine daha sahip bir kişi olur. Obasının yönüne ışık düşürür."

Oba Beyi bu sözler üzerine, günlerdir "Gurbet! Gurbet!" diye direten oğlunun gurbete düşmesine boyun eğdi. Bir zaman sonra nasılsa döneceğini umdu. Anlaşılan Âzer'in başındaki dumanları gurbet rüzgârları dağıtacaktı.

Obalılara döndü.

"Doğru dersiniz ağalar. Lakin gönül bu; akılla bir gitmez," dedi.

Âzer'e döndü:

"Bari yanına bir yoldaş katayım oğul," dedi.

Âzer gülümsedi.

"Yoldaşım vardır ya Babam Kişi. Yoldaşım sazım değil midir? Sazımdan iyi yoldaş mı olur bana? O, benim yüreğimin gizlisini aşikâr eder; ben onun kuru bedenine can katarım."

En son Oba Hatunu, Âzer'in anası konuştu. Oba Hatunu ermiş gönüllü, evliya sabırlı, az ve öz konuşan bir kadındı. Âzer'i en çok o tanırdı. Bilirdi ki oğlu kafasına bir şey koymuşsa mutlaka yapar. Önüne geçilmez.

En son o konuştu:

"Hak âşığı olmak zordur Âzer. Güç iştir. Zorlu sınavlar ge-

rektirir. Demirci körüğü gibi terleyen bir yiğit alın ister. Sense bir ana kuzususun. Obanın kanadı altından uçmamışsın bugüne dek. Bilirim yiğit oğlansın. Alıcı kuş kesersin zora gelince. Haksızlığın karşısında öfkeli bir dağ gibi dumanlanır dorukların. Lakin saz tutan parmak, tetikten ırak durur. Cânına mukayet olamaz yüreğin diye korkarım, kuşkulanırım. İşte budur korkuma sebep oğul; gurbet değil."

"Boşuna korkayazma ana. Bir dalıma sazımı asarım, bir dalıma tüfeğimi. Tüfeğim canımı korur; sazım niyetimi aşikâr eder."

"Dilerim tüfeğin de, sazın gibi güçlü çıksın oğul. Yoksa yanar yüreğim, boşa yanar."

"Sil yüreğinden kara bulutları ana. Bir zaman gurbet tepsin ayaklarım, bir zaman gurbet avaresi olayım, ta ki yüreğimdeki gurbetten sıyrılana dek diyar diyar dolanayım."

Oba Hatunu ayağa kalktı. Akşamın kanadığı vakitlerdi. Güneş, tam karşıda, ufuğun büyülü çizgisinde yarısını çoktan toprağın karnına gömmüştü. Gökyüzünde bin renk çizgi, dağlarda bin renk duman vardı şimdi. Oba Hatunu, közlenen oba ateşinden bir uzun çubuk çekti. Arap sürmesine buladı çubuğun ucunu, yeniden ateşe tuttu sürmeyi, demlendirdi. Sonra oğlunun yanına vardı. Çubuğun ucunda tütsülü bir duman ince ince uzuyordu. Âzer, dizlerini kırdı, gözlerini anasının ellerine verdi.

"Kapa gözlerini oğul. Bu tütsülü sürmeyi gözlerine çekerim ki, gözün tekmil kötülüklerden ırak kalsın. Kem şeylere bakış düşürmesin. Dünya malına tutsak düşmesin, harama ve zulme gönül indirmesin. Ve de gözyaşına bend olsun. Yol vermesin gözlerinin pınarına. Nazar boncuğu olsun bedenine; esirgesin seni, kollasın. Bu sürmeyi anan çekti gözlerine; yârin, ayalin bozsun, kendi sürmesini çekmeye..."

Bu sözlerden sonra Oba Hatunu, oğlu Âzer'in gözlerine buhuru üzerinde kutlu, tütsülü bir sürme çekti. Bakışları yalazlandı Âzer'in, gözleri harlandı. Gözleri, baktığı yeri tutuşturuyordu artık.

"Var şimdi git oğul, yolun aydınlık olsun..."

Sonra sabahla birlik atını sürdü Âzer. Şafakla birlik, sabahın moru, kızılı, dumanlı beyazıyla birlik atını dağdan aşırdı. Düze indi. İlkin usul usul uzaklaştı obasından. Ağır ağır indi dağın eteklerine. Belli ki anasından, atasından, obasından kopmak kolay değildi. Yüreğinin bir yanı usul usul sökülüyordu. Hele ki kendini gönüllü bir sürgüne çıkaranın vicdanı yeğni olmaz; Atının ayağını ağırlaştırır. Yüreğinin bir yanı kanadı durdu o dağı inene dek. Sonra düze indiğinde anladı ki, her şey geride kalmıştı. Kalmalıydı. Dileğine kavuşmuştu. Atını mahmuzladı, doludizgin geçti ovayı. Düzde alabildiğine at koşturarak yaşıyordu coşkusunu. Geçmişinden, obasından kopmuştu. Özgürdü artık. Bir başınaydı. Gurbet yoluna düşmüştü işte. Büyü başlamıştı. Rüzgârın soluğunu duyuyordu dağılan saçlarında. Küheylanın topukları yere değmiyordu; yeryüzü ayaklarının altındaydı şimdi.

Kona-göçe ilerliyordu. Çeşitli insanlar çıkıyordu yoluna. Hepsiyle eğleşti Âzer. Hepsiyle söyleşti. Herkesin hatırını sordu, gönlünü hoş tuttu.

Bir köylü çıktı yoluna, dedi:

"Yolun nereyedir âşık?"

Dedi:

"Yedi iklim, dört bucağa."

Bir başka yerde, bir başka kişi durdu önüne, dedi:

"Yurdun neredir âşık?"

Dedi:

"Yurdum sazımdır ey akça babam. Yurdum yüreğimdir."

Bir çeşme başında, bir kadın bir tas su uzattı. Dedi:

"Belli ki yorgunsun, susamışsın. Al bir tas su iç âşık. Yolun su gibi aydınlık olsun."

Dedi:

"Su gibi aydınlık olsun yüreğin bacım."

Bir başka köyde, bir meydanda iki kişi sordular:

"Gurbetin tozlu yollarında ne ararsın âşık? ne umarsın?"

Dedi:

"Ağaçların, kuşların, insanların, cümle tabiatın ve de cümle hayatın sırlarına çırak olmak isterim."

Denize giden bir yol kıyısında durup konuştu birileriyle, sordu:

"Deniz nerededir?"

Dediler:

"Şu dağın ardında deniz yatar. Denizin sesi duyulur buradan. Sen duymaz mısın? Kulak ver denizin sesine, izin sür bu sesin. Sonunda denize kavuşursun."

Atını sürdü sese doğru, denize doğru.

Bir menzil sonra ufukta deniz göründü. İnce bir mavi çizgi gibi kuşatmıştı evrenin bittiği yeri.

Günbatımı kızıla yalazlanmıştı yer-gök, dağ-taş kızılın tutuşturucu aleviyle parıldıyordu.

Vardı denizin kıyısına. Durdu. Denizin kıyısında durdu Âzer.

Atı da durdu.

Sanki cümle tabiat kendisiyle birlikte durmuştu.

"Şükür denizi de bildim," dedi.

Mor-beyaz bir masal gibi duruyorlardı denizin kıyısında. Dumanlanmış akşamla.

Yeniden kendini yola vurdu. Deniz arkada kaldı. Alazlı bir tepenin dibinde bir çobana, ağaçlara, koyunlara, kuzulara rastladı. Gelip geçtiği her yerde ağaçlara muştu mendili, yeşil murat mendili bağladı. Kendinden bir iz bıraktı. Kendinden sonra konup-göçenlere selam bıraktı. Bir vakt daha yol aldı.

Sonra bir köy meydanına vardı. Yorgundu, soluklanmak, söyleşmek istiyordu. Meydanın kıyısında, önünde çınar bekle-

yen bir köy kahvesine girdi. Kahvenin bir yanında saz âşıkları toplanmışlar, kendi aralarında söyleşiyor, arada bir atışıyor, tütün, kahve içiyorlardı. Herkes sazını duvara asmıştı. Dizi dizi saz duruyordu duvarın üzerinde. Âzer herkesi selamladı. Selamı karşılandı, kendi kabul gördü.

Âzer, âşık töresini bilmez; tutar sazını en yüksek çiviye asar. Sonra geçer bir köşeye oturur. İlgi bekler, söz bekler.

Oysa herkes gerilmiş bir yay gibidir şimdi. Okunu bekler. Hepsinin yüzünde öfkenin bulutu gezinmektedir. Bu meydan okumaya anlam verememişler, konuğun hayasızlığından irkilmişlerdir. Pusatlanmış bir gerginlik kol geziyordur şimdi kahvenin içerisini.

Yaşlı bir köylü sordu:

"Nereden gelirsin ey âşık? Yolun nereyedir?

Dedi:

"Dağ obalarından gelirim ağalar. Yolumun menzilini ben de bilmem. Gurbetin büyüsüne kapılmış giderim."

"Geldiğin obalarda hiç yol-yordam öğretmediler mi sana oğul? Hiç töre bilmedin mi?"

"Kelamın niyetini gizler ata kişi. Bir kusura işaret eder. Bilmeden bir kusur mu işledim?"

"Sazın yükseğe asılı durur âşık. Bunun mealini bilmekte misin?"

"Hayır, bilmem ağalar. Orası boştu, tuttum oraya astım."

"Bilmezsin de, ne demeye sazını asmaya en yükseği beğenirsin? Bu, bir niyet işi değil, bir meydan okumadır oğul. Bu, demektir ki: 'Sazım üstüne saz yoktur. Ve ben yaban kişi, bu civarın cümle âşıklarından daha ustayımdır.' İşte bu demeye gelir bilmediğin ve de konuk geldiğin köyün kahvesinde sazını en yüceye asmak. Hem de cümle civarın âşıkları buraya toplanmış iken..."

"Toyluğuma verin ağalar. Görgümün kıtlığına, bilgimin yoksulluğuna verin. Bu, benim ilk gurbete çıkışım. Bilirsiniz illerin töresi birbirini tutmaz."

"Sen âşık mısın? Hak âşığı?"

"Ben saz çalarım ağalar, nefes söylerim. Hak âşığı adını başkaları verir benim bildiğim."

"Âşıkların töresi birdir oysa. Kendine illerin töresiyle hudut tutmaz. Madem ki sazına cümle sazların üstünde yer beğendin, ya sazını indir ordan, ya hünerin göster bize."

"Sazımı bilmeden yükseğe astım. Lakin madem böyle bir töre taşır sazın asıldığı dal; sazım indirmek onurum indirmektir. En iyisi bir türkü vurayım size, sazıma yeri, siz, kendiniz beğenin. Hükmünüz her ne ise kabulümdür."

Âzer, aldı sazını kucağına.

Ardından öteki âşıklar da aldılar sazlarını kucaklarına.

İlk, Âzer çalmaya başladı. Herkesi usul usul büyülemeye başladı. Sırayla deyişler okudu, nefesler söyledi. Sesi ve sazı ilkin köy kahvesini, sonra meydanı, daha sonra da bütün köyü kapladı. Duyan herkes olduğu yerde kalıyordu. Âzer, kendi büyüsüne kapılmış, olup biteni ayırımsamıyordu bile. Sonra usul usul indi sesi yükseklerden, alçalan bir şahin gibi süzgün, dokunaklı, hüzünlü, kostak, efkârlı indi sesi yere. Sazı sustu. Kendi sustu. Bir zaman derin bir sessizlik oldu. Bir tekke gibi, bir dergâh gibi ıssızdı her yan. Ardından kahvedeki âşıkların cümlesi ayağa kalktı. Başâşık öne çıktı.

"Bu sazdan sonra saz çalmak münasip düşmez. Gayri bana sazımı orta yere bırakmak düşer," dedi. Sazını orta yere bıraktı. Ardından öteki âşıklar da bıraktı. Kahvenin yaşlı kişisi ayağa kalktı:

"Sazına yer beğenen gözün değil, meğer yüreğinmiş oğul. Sazına lâyık yeri yüreğin bulmuş. El yordamı değil, yürek yordamıdır sazını yüceye asan. Dilerim sazın yüksekten hiç inmesin oğul. Sen sahiden hak âşığıymışsın."

Bütün âşıklar katıldılar bu söze:

"Sahiden hak âşığıymışsın!"

Bu arada başından beri hiç konuşmayan, hep kuşkuyla bakan Bilâl Dede hâlâ suskundu. Yaşlı Kişi sordu:

"Sen hiç konuşmadın Bilâl Dede. Hâlâ direnirsin âşığa. Anlaşılan sazının hüneri de, sesinin hikmeti de bağışlatamadı toyluğunu. Hâlâ ikircikli bakmaktasın âşığa."

Bilâl Dede gene konuşmadı. Bir ermiş duruşundaydı.

Âzer, sazının yüksekten inmemesini dileyenlere dedi:

"Diline sağlık ata kişi. Dilinize sağlık ağalar; Lakin sazım da yüksekten iner bir gün. Bir yeni âşık çıkar karşıma, bana da saz bıraktırır. Kimse yükseklerde daim kalmaz."

Bilâl Dede'nin yüzünden bir ışık geçti.

Bu arada kahveci, kahveyi dolanmış, tepsiyle para toplamıştı âşığa. Tepsi tepeleme doluydu. Köyün ağası bir görkemle tadını çıkara çıkara birkaç altın attı tepsiye. Tepsiyi getirip Âzer'in önüne koydular.

"Buyur âşık, hakkındır," dediler.

Âzer tepsiden bir diş altın aldı. Geri kalanını elinin tersiyle geriye itti. Bu davranışına bir anlam veremediler. Birbirlerinin yüzlerini yokladılar, birbirlerinin yüzlerinde bir yanıt aradılar.

"Ne o âşık? Azımsar mısın köyün ikramını?"

"Ne haddime ağalar! O nasıl sözdür öyle! Bana düşen bir diş altındır sadece. O da kör nefsime sebep. Gerisi yoksulların hakkıdır. Tepsinin kalanı, köyün yoksuluna, acına dağıtılsın. Benim gönlüm ancak böyle hoş olur."

"Lakin bu tepsi senin hakkındır âşık. Bileğinin, yüreğinin hakkıdır."

"Hayır ağalar, şu sazı çalanda çalmayanın hakkı var. Şu hikmeti bilende bilmeyenin hakkı var."

Bu söz üzre Bilâl Dede ayağa kalktı. Yüzü iyice ışımıştı artık. Gönül kapısı açılmıştı.

"Şimdi inandım âşık," dedi. "Sen hak âşığıymışsın. Sen gönül eri kişisin. Sazının hüneriyle yetinip, gönlünü, kafasını boş bırakana âşık denmez. Âşık demek, yalnızca iyi saz çalmak, kudretli türkü söylemek demek değildir. Âşık dediğin gönül toprağına tohum düşüren kişidir. Yolun açık ola âşık. Yolların aydınlık ola. Yalnız adın bağışla bize. Bağışla ki, adın andıkça,

hakkın analım."

Kaldırdı eğdiği başını Âzer, Bilâl Dedenin gözlerine baktı. "Adım, adım Âzer," dedi.

Yeniden yollara düştü Âzer. Çeşme başında gülüşen kızları ardında bıraktı. Ormanlarda av avlayanları, kuş kuşlayanları geride bıraktı. Tarlalarda çalışanları, toprağın koynundan buğday alanları geride bıraktı. Her gittiği yerde sazından ve sözünden bir top masal bıraktı. Dünya engin, yollar uzundu. Her yer sıla, her yer gurbetti ona. Günlerden bir gün.

Gökyüzünde bir turna sürüsü katar katar iz düşürür Âzer'in yoluna. Gölge düşürür. Yukarıda güneş, yukarıda bulut, yollarda turna gölgeleri, mor mor, pençe pençe... Sanki Âzer'e yol göstermeye çıkmışlar yoluna, düşmüşler önüne. Bir zaman turnaların sebebine akıl yorarsa da meal düşüremez. Ve de bir uzun zaman sonra paçalı bir güvercin gelir konar omzuna. Âzer o vakit anlar ki bir hikmet vardır bu işte. Güvercin havalanır omzundan, başlar Âzer'in atının önü sıra uçmaya. Âzer de atını güvercinin doğrusuna sürer, güvercin uçar, Âzer uçar. Bir vakit yol alırlar peşlerindeki katar katar turnalarla. Yollarına azgın bir ırmak başında bekleşen bir oba çıkar. Güvercin gider bir çadırın başına konar. Çadırda Oba Beyinin kızı Yadigâr durur.

Âzer'in atı, obanın konakladığı yerin az ilerisinde durdu.

Yadigâr'ın babası Türkmen Beydir. Deli Türkmen diye namı dolanır dağlarda. Sözüne sadık, bileği bükülmez bir er kişidir. Ne ki adını yüklenmiştir; delidir, aklına koyduğunu yapar. Kıyıcı bir Beydir. Zalimliğin güvenini duymaktadır.

Deli Türkmen'in obası, bir azgın, bir coşkun, bir deli ırmağın başına çökmüş, üç gün, üç gecedir ırmağın başını bekler, ondan yol isterler. Irmaksa kan köpüğü köpürmüş, havadan uçan kuşu kapar. Obanın erleri, delikanlıları, koçyiğitleri kol gücüyle köprü kurmağa kalkarlar, ırmak söker götürür; ip atarlar, koparıp alır ipi. Oba Beyi gün günden delirir. Başını beklediği ırmak gibi köpürüp durur. Eser, kükrer, kudurur.

Âzer anlar obalının derdini.

Obalı, şaşkın, umarsızdır.

Az ötede tepenin yamacında görünür bir vakit sonra. Yaklaşır obalıya. Obalı önemsemez Âzer'i. Yoldan geçen zararsız bir âşık sanırlar.

"Durun bir de ben bakayım şu ırmağın derdine," dedi.

"Senin elinden ne gelir âşık? Üç gündür cümle koçyiğitler boğuşur durur da gem vuramazlar," dediler.

"Biz seni yoldan geçen kendi halinde bir âşık belledik. Bildiğin n'ola ki?" dediler.

"Tanrı kullarına ne sırlar vermiş ağalar. Bir bakışta kimse kimseyi kolay kolay anlayamaz," dedi.

Beylerine haber saldılar.

Âzer, ırmağın dilinden anlar. Sazına düzen verir, tellerine dokunur. Irmakla söyleşir, bir uzun avaz tutturur. Az sonra durulur coşkun ırmak, uysal bir dere gibi küçülür, susar. Gökyüzünde bir katar turna ırmağa doğru süzülür; ırmak uyur. Çadırın tepesindeki güvercin uzun uzun guruldar.

Âzer ayağa kalktığında ırmak durulmuş, obalıya yol vermiş, geçit tutmuştur. Obalı suskunluk içindedir. Şaşkınlığından sevinememiştir bile. Irmağın soluğunu kesen Âzer'in kudretine türkütücü bir hayranlık duymuştur.

"Belli ki sen kutlu bir kişi, bir hak âşığısın," dediler.

Deli Türkmen de dedi.

"Ben ne kutlu bir kişiyim, ne de hak âşığı. Daha pişmedim ben beyim, hamım daha. Sadece yüreğin diliyle konuşan biriyim ben," dedi. "Her şeyin bir yüreği vardır. Dağın, taşın, ırmağın. İş onu bulmaktadır."

Âzer'i konuk ederler obaya. Âzer'in gönlü ve de gözü güvercinin yurt tuttuğu çadırdadır. Bütün gün çadırın kapısı bir kez olsun aralanmamıştır bile.

Deli Türkmen çadırına aldı Âzer'i.

"Adın bağışla bize delikanlı," dedi. "Adın bağışla ki, adın andıkça hakkın analım."

Kaldırdı eğdiği başını Âzer, Deli Türkmen'in gözlerine baktı.

"Adım, adım Âzer," dedi.

Yadigâr, çadırından kolay kolay çıkmaz. Küskün bir yalnızlıkla kilitlenmiştir yüreği. Beyin tek çocuğudur. Bir ermişten yadigârdır. Buna sebep, az çok bir ermiş edası taşır, duruşu, bakışı, yürüyüşü. Her daim yüzünde bir tül peçeyle dolaşır. Yüzünün bir tek gözleri, hülyalı gözleri aşikâr olur. Bu yüzden bütün diyecekleri gözlerindedir. Dokuz yıl kasıkları çocuk tutmamıştır Oba Hatununun. Dokuz yıl çocuksuz bırakmıştır Deli Türkmen'i ve obayı. Gel gör ki Deli Türkmen çok sevmektedir karısı Sırma Hatunu. Üzerine kadın almaya gönlü yüz tutmamıştır. Dokuz yıl adaklar adamış, yatırlara yüz sürmüş Sırma Hatun. Dolaşmadık türbe bırakmamışlar. Hacı hoca, efsun efsun dolaşmışlar yıllarca. Nihayet dokuz yılın sonunda bir gece yarısı düşünde bir ermiş görünmüş Sırma Hatuna.

Şöyle buyurmuş:

"Ya bir kör oğlan verecek tanrı sizlere, ya bir dilsiz kız. Üç göz kırpımı bir vakt içinde karşılığını verdin verdin, vermedin dileğin tutmayacaktır bir daha. Dile benden ya bir kör oğlan, ya bir dilsiz kız."

Sırma Hatun üç göz kırpımı düşünmüş, sonra demiş ki:

"Dilsiz bir kız ver bana. Hiç olmazsa şu güzelim dünyayı görsün gözleri; dile dökmese de olur. Yeter ki mahrum kalmasın dünyanın nimetlerinden gözleri. Dağların, kırların, yamaçların, dorukların, yolların kendi dilleri vardır nasılsa. Kul kısmı dillendirmese de olur. Bir dilsiz kız isterim senden Ey Ermiş Kişi! Gözüyle okusun dünyanın nimetlerini, hüneriyle dillendirsin. Bir dilsiz kız isterim senden."

"Peki," demiş Ermiş Kişi. "Bir dilsiz kız verecek tanrı. Lakin yedi yıl adsız ve dahi dilsiz kalacak. Yedi yıl sonra ben geleceğim ve adlandırıp gideceğim. Eğer ki bu zaman içinde kendinizi tutamayıp ad verirseniz ona, ben de büyük bir lanet vereceğim bilesiniz."

Ve çekti gitti Sırma Hatunun düşünden. Ve dokuz ay sonra bir kızı oldu Sırma Hatunun. Adsız bıraktılar kızı. Ve dahi tanrı dilsiz bıraktı. Ve yedi yıl adsız dolandı. Ta ki yedi yaşındayken bir gece Sırma Hatunun düşünde yeniden görünene dek Ermiş Kişi.

Doğduğu gün beşiğini kerttiler kızın. Deli Türkmen'in bir uzak hısmının oğluna sözlediler. Aynı gün doğduğu için kızlarına eş bellediler.

Ermiş Kişi, yedi yıl sonra dedi:

"Yadigâr olsun kızın adı. Bizden yadigâr. Lakin bu kutlu kızın beşiği danışıksız kertilmiştir. Buna bir bedel gerektir. Ödenecektir."

Ve gene Ermiş Kişinin buyruğuyla yedi yaşındayken bir de tül peçe takıldı kızın yüzüne. Bir tek gözleri kalacaktı açıkta. Gözleri, dağların tepelerin, ovaların, cümle nakşını görsün diye bir tek gözleri kaldı açıkta.

"Kırk düğüm atılacak peçenin ipine. Gece-gündüz hiç çıkmayacak yüzünden. Kırk düğümden sonra yüzüne mühürlenecek. Bir zaman peçeli gezecek Yadigâr. Ağzını, dilini kimse görmeyecek ve dahi kimse çözmeyecek. Ne zaman ki bir kutlu olay olur; Yadigâr'ın peçesi kendiliğinden havalanır, kırk düğümün bukağısı kendiliğinden birer birer çözülürse, işte o zaman peçe kendiliğinden çözülecek. Ve dili çözülüp, tekmil sözleri bir bir söyleyecek. Adınızı tuttunuz, andınızı tuttunuz, gene sözünüzü tutun ki, kızınız diline kavuşsun, sözüne kavuşsun."

Sözünü tuttular Ermiş'in.

Deli Türkmen haber saldı oğlan evine.

Yaşları erdiğinde birbirleriyle evleneceklerdir; lakin ne zaman ki Yadigâr'ın peçesi düşecektir kendiliğinden, ancak işte o zaman nikâhları kıyılacaktır. O kutlu olaya, o kutlu depreme kadar beklemesi gerekecektir damat evinin. Düğün-dernek, Yadigâr'ın çilesi dolana dek ertelenmiştir.

"Sözümüz sözdür, sözümüzden dönmeyiz; lakin bekleyeceksiniz..." demiştir Deli Türkmen. "Ermiş böyle buyurmuştur."

"Ve peçesi bir çınar yaprağı gibi yüzünden devrildiğinde," denilmiştir.

Karşılıklı söz verilmiş, söz kesilmiştir.

Beklenecektir.

Obalı o gün geçti ırmağı. Bir zaman konuk olup obaya eşlik etmesini dilediler Âzer'den. Âzer de paçalı bir güvercinin konduğu çadırın gizine sebep kabul etti. Ne ki hâlâ görmemişti Yadigâr'ın yüzünü. Kaç zamandır çadırından çıkmıyordu Yadigâr. Ya da belirsiz zamanlarda atlanıp kırlara uğruyordu. Gizini koruyordu.

Irmağı geçtikten bir zaman sonra karşılarına sık ağaçlı bir orman çıktı. Sık ağaçlar sanki sıra dağ, ne insana yol veriyor, ne yüklü hayvana. İki elin parmakları gibi birbirlerine kenetlenmiş, açılmıyorlar. Meydan okuyorlar gizini yarıp geçmek isteyen insanoğluna.

Obalı o gece ormanda konakladı.

Âzer, deyişler okudu, nefesler söyledi, saz çaldı; ormanı büyüledi. Sık ağaçlar bir tül gibiydi artık. Sabahın ayazında yola koyuldular.

Arkalarında orman ateşleri bırakarak...

Geceden kalma korlar, közler, yalımlar...

Yadigâr'ın sözlüsü aylar boyu, yıllar boyu bekler. Demirden bir duvar gibidir Yadigâr'ın yüzündeki tül peçe. Kimse kımıldatamaz bile tülü. Suskun dilini, konuşkan gözleriyle dillendirir. Kimi zaman atlanır, uzun kırları doludizgin geçer, yaman binici, iyi atıcıdır, doğanın koynunda büyümüştür. Onun erden güzelliklerini bilir, gizlerine ortaktır. Bir tülün ardına gizler kendi yüreğinin gizlisini de.

Uzun kilimler dokur Yadigâr. Uzun şelfeler, ulu beşikler, heybeler, kolanlar, semerler, dizginler, saçaklar. Dokuduğu kilimlere vurur yüreğinin saklısını, kilimleri dillendirir. Renklerin acısını, doğanın sancısını aktarır kilimlerine. Dokuz diyarda Yadigâr'ın dokuduğu kilimlerin ünü yayılır, namı yürür. Parmaklarına vurmuştur yüreğinin kelamını. Diyeceklerini onlarla demiştir.

Obalı şaşırır Âzer'in, Yadigâr'ın ve nakışlarının ününü duymamış olmasına:

"Anlaşılan yalnızca kendi hünerine kilitlenmişsin âşık," derler.

Kabullenmez:

"Öyle demeyin ağalar, biz sade kendi hüneriyle büyülenenlerden değiliz," der.

Yaban insanlar sıralanır Yadigâr'ın çadırının önünde.

Başka obalardan, başka aşiretlerden, civar köylerden akın akın insanlar iner Deli Türkmen'in obasının konakladığı yere.

"Bir dokuduğun kilimleri görmeye geldik Yadigâr Bacı; bir de bu nakşı vuran uzun ve hünerli parmaklarını,

"Bir de cümle tabiatın sırrına bu kadar sokulabilen hülyalı ve kutlu gözlerini,

"Çık huzura da yüzün göster bize."

Zaman zaman atlanıp uzun kır yolculuklarına çıktığında, dağı-taşı dolanıp bilcümle bilinmedik otlar toplar, tohumlar devşirir. Sanırsın bir şahmeran cümle otların dilinden anlar. Her ot gizini verir Yadigâr'a. Bunları derin kazanlarda kaynatıp, kimsenin bilmediği, kimsenin görmediği bin çeşitte kök boya bulur. Bu boyalarla boyar eğirdiği iplikleri. Sonra bu iplikleri görülmedik bir hünerle yanyana düşürüp kilimler dokur; heybeler, çadırlar, kolanlar. Anası Sırma Hatun demiştir zaten:

"Dağın, taşın dili kendine, yeter ki onları görmeye göz ola."

Yadigâr, bu sözün bağışıdır.

Dağın, taşın, otun, çimenin dilinden kendine yepyeni bir dil edinmiştir. Doğa, cümle sırrını açmıştır Yadigâr'a.

Ona cömert davranmıştır.

Buna sebep gizli bir büyücüdür Yadigâr; Ottan, çimenden, tohumdan öyle renkler devşirir ki,

cennetin ve dahi cehennemin cümle renkleri parmağının ucundan akar gider.

tezgâhının başında sabahlara dek kandil ışığı altında nakış nakışlar. İnce, uzun, hünerli parmakları bir ırmak gibi akıp gitmektedir nakşın üzerinde; bir ceylan gibi sekmektedir.

Nevruz günleriydi.

Obanın kızları, her Nevruz Deliyar'ın başına gelir, kendi adlarını, aşağıya, uçuruma ünlerler. Deliyar, kutlu bir uçurumdur. Kutluluğu eski bir söylenceye dayanır. Sevip de kavuşamayan iki sevdalı burayı mezar etmişler kendilerine. Her ikisinin bedenleri çürümüş gitmiş, lakin o gün, bu gün sesleri yükselir uçurumun dibinden. Genç kızlara, delikanlılara sevdiklerinin adını söyler. Deliyar, adını aldığı bu ilk olaydan sonra çok sevdalının daha mezarı olmuş. Böyle söylenir. Kavuşamayan sevdalılar, ölümleri kutlu, ruhları şad olsun diye kendilerini Deliyar'a atarlar.

Nevruz'un ilk günlerinde, obanın kızlarıyla birlikte Yadigâr da gitti Deliyar'ın başına. Gelinlik yaşa gelen her kız adını ünledi uçurumun koynuna. Yadigâr ise bir köşede sessiz, usul, mahzun gözlerle izledi onları. Daha sonra doludizgin kırlara vurdu kendini. Ardında rüzgâr, içinde keder, dilinde zincir bir zaman at koşturdu. Ölümle yarıştı. Bütün ovalar, bütün kırlar sonsuz bir boşluktaydı. Hiçbir at dolduramıyordu o boşluğu. Hiçbir menzil.

Gece indiğinde, döndü obaya. Usulca çadırına girdi. Gece ateşine de çıkmadı o Nevruz.

Nevruz günleriydi.

Bahar da, insanlar da usunu yitirmişti.

Günlerce çadırından çıkmadı Yadigâr. Günlerden bir gün akşamın alacasına sığınıp, çadırından dışarıya uğradı. Uzun, upuzun bir kır gezisinde cümle tabiatla kucaklaşıyor, onu soluyor, soludukça diriliyordu. Gecelerce nakış vurmaktan tutulmuş parmakları açılıyordu.

Biliyordu: Kendi uçurumu yüreğindeydi, bir tek kendine yanki veriyordu.

Doludizgin koşarken ansızın durdu atı. Kulaklarını dikti uzun uzun dinledi. Uzaktan, çok uzaktan belli belirsiz bir ses çarptı Yadigâr'ın kulağına. Atıysa bir çağrıyı duymuştu sanki. Hayvanlar âleminin gizlerle dolu dünyasında bu olaya bir yer bulmaya çalıştı kafasında. Derken paçalı bir güvercin gelip omuzuna kondu Yadigâr'ın. Bunda bir hikmet olduğunu anladıysa da, olup bitenin gizini çözemedi. Az sonra atı bir küheylan olup, kendi doğrusunda doludizgin koşmaya başladı. Atı dizgin tutmuyordu. Yadigâr umarsızdı. Korkuyor, ürperiyordu çıktıkları bu bilinmez yolculuktan. İyi biniciydi; obanın hiçbir kızı, hiçbir eri onun gibi dizgin tutamaz, at koşturamazdı. Bunca zamandır atıyla iyi dosttu, arkadaştı. Peki şimdi niyeydi atın bu dellenmesi? Yadigâr'ın aklı, sorularına yetmiyordu.

Bir zaman sonra orman çıktı önlerine.

Eteklerinde bir ceylan. Bekliyor onları.

Ceylan, ata yol gösterdi. Ormanın içine doğru çekilmeye başladılar. Ormanın yüreğine doğru çıkılmış bir yolculuktu bu. Gitgide ormanın derinliklerine ve karanlıklarına daldılar.

Az sonra geldi Âzer'i buldu at.

İlkin sazının ve sesinin kudreti duyuldu. Sonra kendi görüldü.

Ormanın tam ortasında pınarların, gözelerin, suların başlarında oturmuş saz çalmaktaydı. Ormanın cümle kurdu-kuşu, yürüyeni-uçanı başına toplanmış idi.

Ceylan, uzakta yanık bir kayanın başında durur. Paçalı güvercin kalkar Yadigâr'ın omuzundan, Âzer'in sazının dalına konar.

Âzer ile Yadigâr uzun uzun bakışırlar.

Sazının tellerinden, sesinin hikmetinden ve de Âzer'in gözlerinden tül peçe deprem yemiş gibi titremeye başlar; rüzgâra tutulmuş çınar yaprağı gibi. Kırk mühürün Yadigâr'ın ağzına, diline ve de yüzüne mühürlediği peçenin kırk düğümü de kendili-

ğinden birer birer çözülür. Sonunda peçe düşer. Güvercin yok olur. Ceylan gitmiştir. Göz gözedirler şimdi. Bir yazgı kendiyle yüzleşiyordur. Yadigâr dile gelir:

"Âzer, Âzer, Âzer," der üç kez üstüste.

"Dilimin ağusunu çözdün, yüzümün bukağısını düşürdün, dilimin büyüsünü çözen Âzer, sazın ve de elin öpüp başıma koymak isterim."

Âzer, Yadigâr'ı alnından öper.

Yadigâr'ın yüzü kendine kavuşmuştur.

Yadigâr, atının terkisine alır Âzer'i, bir zaman menzili belirsiz yol alırlar. Yadigâr, peçesiz yüzünün rüzgârda üşüdüğünü duyumsar; yüzü tazedir teni rüzgârla tanışır. Âzer'in soluğu boynunu yakar.

Bir zaman at koştururlar hiç konuşmadan.

Birlikte duyarlar rüzgârın soluğunu, ormanın uğultusunu. Yolda atlanmış obalılar çıkar yollarına. Yadigâr'ı merak edip ardından atlı çıkarmıştır babası. Âzer ile Yadigâr'ı aynı atın sırtında görmek hoşlarına gitmez. Nedir ki, Yadigâr'ın yüzünü peçesiz görünce anlaşılır işin gizi.

O gece Oba Beyi obanın ortasında dev soluklu bir aleyhîn yaktırır. Gece ateşinde cümle obalı toplanır, Âzer şen türküler yakar, mâniler okur. Yadigâr'ın dilinin boşa çözülmediğine akılları iz düşürenler, gelişen tehlikeyi belli belirsiz sezenler, Deli Türkmen'e sözünü hatırlatırlar; Düğün tarihi sorarlar.

Oba Beyi der:

"Irmağı aştırdın, ormanı savuşturdun, tek kızımın dilinin büyüsünü çözdün. Üç ulu keramet gösterdin obama, üç ulu iyilik. Üçü de ağırlığınca altın eder. Nedir dileğin söyle âşık. Dileğin buyruğum olacaktır, çekinme ne dilersen dile. Deli Türkmen'in obası zengin obadır, umarım dileğini karşılar."

Üç kez yineler sorusunu Oba Beyi Deli Türkmen. Üç kezinde de Âzer: "Dileğim sağlığındır, obanın erincidir," diye yineler.

Deli Türkmen diretir: "Bir başıma benim sağlığımdan dilek olmaz, başka bir şey daha dile," der. Bunun üzerine Âzer son kezinde:

"Beyim o halde kızın Yadigâr'ı isterim," der. "Dilinin büyüsünü çözdüm, ola ki yüreğinin kilidini de açarım," der.

Dellendi Oba Beyi Deli Türkmen. Coştu, esti, kasırga oldu, fırtına, tufan oldu. Âzer karşısında ses etmedi, soluk vermedi, dimdik durdu. Deli Türkmen borcunun karşısında eksiklendi, dedi ki:

"Olmazı istersin ey âşık! Kızımızın beşiği kertilmiştir. Sözlüsü vardır. Mal iste, mülk iste, altın iste, verelim. Lakin kızımız çoktan beridir başkasının mülküdür."

"Başka bir şey istemem," dedi Âzer.

"Obamızı gebe bırakırsın karşında. İste ki ödeşelim," dedi Deli Türkmen.

"Ödeşecek bir şey yoktur Beyim. Ödeşmekten muradın malsa, mülkse, kalsın. Dünya malının sonu yoktur, onunla ödeşilmez," dedi ve aldı sazını yanına, obadan ayrıldı. Deli Türkmen'i hıncıyla, öfkesiyle bıraktı. Kızının dilini çözenin bedelinin altından kalkamıyordu. Bu geceden başlayarak kırk gün, kırk gece eğlenilsin, diye buyurdu. Kırkıncı gecenin sonunda Yadigâr gerdeğe girecektir.

Sırma Hatun'un yüreğine bir ateş düştü.

Âzer, ormanı yurtluk tutar bir zaman. Obaya yakın durmak, Yadigâr'a yakın olmak ister.

Geceleri uzun uzun inletir sazını. Orman sarsılır, yer sarsılır haram eder obalının ve de Deli Türkmen'in uykularını.

Böyle zamanlarda Deli Türkmen büsbütün gazaba geliyor, "Ormanı yakacağım," diye tutturuyordu. "Bu uğursuz köpek böyle uludukça rahat yüzü yok bize!"

Yadigâr, Deliyar'ın başına gider. Var gücüyle haykırır Deliyar'ın yüreğine:

"Ey Deliyar! Kutlu uçurum! Her nevruz gelinlik kızlarla birlik gelip başını bekledim. Dilsizdim; muradımı vermedin. Şimdi dilim çözüldü, sözüm var benim; bir seferlik olsun ses ver bana.

"Yadigâr! Yadigâr! Yadigâr!"

Sevinçle kendi sesini dinler uçurumun başında. Az sonra uçurumun derinliklerinden, ta yüreğinden yankısı gelir:

"Âzer! Âzer! Âzer!"

Defalarca yineler bunu, Ciğerinde soluğu tükenene dek uçurumun ağzından sevdiğinin adını dinler. Düşleri gerçek olmuştur işte. Artık onun da bir uçurumu vardır.

Obada ise düğün hazırlıkları ilerlemiştir. Lakin bu kez de Yadigâr'ın yüzü gülmez. Cümle oba meraktadır. Sonra bir gün, Sırma Hatun kızıyla konuşur:

"Nerden gelirsin böyle Yadigâr?"

"Atlanıp dolaştım biraz. Deliyar'ın başına gittim."

"Seninle konuşacak bir çift sözüm var kızım. Derler ki, Âzer obadan ayrıldıktan sonra, bize yakın bir yere konaklamış, gizli gizli buluşurmuşsunuz..."

Yadigâr, anasının sözünü kesmek istedi:

"Ana, dinle beni..."

"Yok, hayır sen beni dinle. Buluşup buluşmadığınızı sormayacağım. Anladığım, dilinin yalnızca saz kudretiyle çözülmemiş olduğudur. Unutma ki hatırda tutman gereken bir şey daha var: Baban verdiği sözden dönmez. O dönmeye kalksa töre dönmez. Bir yanlış iş yapılmıştır, lakin ardının getirilmesi gerekir. Peçenin düştüğü, dilinin çözüldüğü gün denilmiştir..."

"Ana, peçeyi düşüren de hakkını ister,"

"Peki ya sen ne dersin kızım?"

Yadigâr durur, düşünür.

Ve Yadigâr'ın anasına dediğidir:

"Dilimin kilidini çözen, yüreğime kilit vurmuştur."

Sırma Hatunun aklı, bu mümkünsüz işin ortasında günlerce kaldı. Yadigâr bir kızın danışıksız kertilen beşiğinin bedeli demek ki buydu.

Günlerden bir gün Âzer ile Yadigâr kaçmaya karar verirler.

Ucuca eklenen bir örnek günlerin sonu başka bir yere açılmıyordu. Çarenin bütün yolları onlara kapalıydı.

Demirci Buğra Dedeye giderler. Buğra Dede, demircilerin piridir. Deli Türkmen'e bile kafa tutan, demiri ışıtan, dağı konuşturan bir kişidir. Derler ki, bir kanlı sevda uğruna sebep dünyaya küsmüş, bir köşeye çekilmiştir. Âzer'i dinler, Yadigâr'ı dinler. Onlara yardımcı olacağına söz verir.

Bir gece vakti ormanda ilk karşılaştıkları yerde buluşurlar.

Peçesinin toprağa gömüldüğü o yerde. Gökyüzünün siyahı yıldızlarla delik deşikti. Yıldızlar kervan kırıyordu. Ormanı birtül gibi sarmıştı simli karanlık.

O gece neşeli bir türkü çaldı Âzer. Parmakları at koşturur gibiydi. Âzer'in sazı ormanın uğultusunu dindiriyor, sesini obanın kurulduğu düzlüğe dek ulaştırıyordu. Yadigâr anladı. Vakt erişmişti. Gece el-ayak çekilince usulca çekti atını otlaktan. Vurdu, ormana geldi. Peçesinin düştüğü yerde buluştu Âzer'le, ikinci büyük sevincini yaşadı aynı yerde. Gündoğana dek soluklanmadan at koşturdular. Ne var ki Yadigâr'ın kaçtığı anlaşılmış, Obalı atlanıp peşlerine düşmüştü. Bir kanlı takip başlamış idi.

Âzer dedi:

"Gözümü sevda menzili bağlamış, dünyayı görmez gözüm."

Yadigâr, bir şey demedi, gülümsedi.

Bir zaman uçan kuşlar gibi kaygısız kondular-göçtüler.

Bilmediler, Yadigâr'ın çevresi takılmıştı bir çalıya; nakşından bildiler, bir işaret belleyip izlerini sürdüler.

Bilmediler, Âzer durdu bir çeşmenin başında saz çaldı köyün ergen kızlarına, muratları tutsun diye, bir işaret belleyip izlerini sürdüler.

En ırağa, en bilinmeze doğru at koşturdular bir zaman. Her gittikleri yerde kabul-ikram gördüler. Âzer, onlara saz çaldı, sa-

zının kıblesinde Yadigâr oturdukları en güzel türkülerini söyledi. Lakin bir vakit sonra her saz çalınan yer, bir işaret oldu peşlerindeki atlılara. İz sürdürdü, yön buldurdu.

Yolları üzerine bir oba çıktı. Yorgundular. Açtılar. Uzun yolların perişanıydılar. Oba mevsim üzre şenlik yapmaktaydı. Âzer'i de kattılar toprağın sevincini kutladıkları şenliklerine. Az sonra atlılar yetişti peşlerinden. Bastılar obayı kara bir kefen gibi. Obalı bildi ki, bu iki sevdalı peşlerinde kılıç gezdirir, sakladılar onları. Çadırdan çadıra kaçırarak sakladılar. Şenliğin akışını bozmadan, seyrini koruyarak, oyununu, türküsünü kesmeden, bir çadırdan ötekine eşya taşıyormuş gibi, halılara, kilimlere sararak sakladılar. Atlılar vazgeçtiler aramaktan, inandılar, çekildiler obanın şenlik kurduğu ovadan.

O gece uzun uzun eğlendiler.

Ölümü bir kez daha savuşturmuşlardı. Hak edilmiş bir geceydi.

Uzun uzun uyudular, aralarında bir keskin kılıçla üleşerek yatağı.

Bir zaman sonra bir tekkeye sığındılar. Âzer dedi:

"Ey derviş baba! Bizi civar illerden beyler gönderdi. Tekkene yüz sürmeye geldik. Bu, sevdalım Yadigâr'dır. Peşimizde atlılar var: Sığınmak isteriz."

Bir yol yüzlerini okudu Derviş, sonra dedi ki onlara:

"Hoş geldiniz, safalar getirdiniz oğul. Başımın üstünde yeriniz var. Lakin burada ömür geçirmek size düşmez. Burası ölümle, hayatın arasında bir kuytudur oğul. Burayı beklemek ben gibi yaşlı, kocamış kişilere düşer. Varın siz gidin, ırmakları, bahçeleri, bağları, cümle hayatın başını bekleyin."

Birkaç gün soluklanıp tekkede, yeniden yollara revan oldular.

Günler geçtikçe uçarı gönülleri duruluyor, kuşkunun gölgesi

karartıyordu sevdanın ışıttığı yüzlerinin aydınlığını.

Deli Türkmen tekmil köylere, obalara, aşiretlere haber salmıştı. Kızının ölüsüne ya da dirisine bağış koymuştu. İzlerinde bir bölük atlı onca dağı-tepeyi, onca memleketi-ili dolandı. İzlerinde bir bölük atlı dolanacaktı her daim. Ta ki kavuşana dek ya ölülerine, ya dirilerine.

Bu sevdaya dünya toprağında geçit vermeyeceklerdi.

Demirci Ustası Buğra Dede'nin gönderdiği, Demirci Devran'ın yanına vardılar, selam getirdiler Buğra Dede'den.

"Ey Demirci Devran Dede! Ocağına yüz sürmeye geldik. Bu, sevdalım Yadigâr'dır. Peşimizde atlılar var. Sığınmak isteriz."

Demirci Devran bir zaman düşünür. Kıvılcımlar ocağın ağzında depreşir durur bir zaman. Suskunluk keskin bir kılıç gibi durmaktadır ocağın ağzında. Sonra buyurur. Der ki:

"Üç beş günün ömründen ne olur? Bilirim at sırtında gitmekle sevda yürümez. Size bir ömürlük çare gerek. Yoksa hoş gelmişsiniz, safalar getirmişsiniz, gönlünüzün çektiğince kalın burada. Lakin bir bölük atlının karşısında bu ocağın hükmü ne ki? Demirciler ocağı size göre yer değil, kendi ateşiniz sizi yakmışken, buranın ateşine yüzdurmak niye? Bir Haydar Bey vardır şimalde. Derler ki: sevdalıların sevdasına kol-kanat geren bir ağadır. Kalesinin burcundan sancağı alınmadıkça, teslim etmez imiş kendisine sığınan sevdalıları, peşlerindeki atlılara..."

Haydar Bey, şimdi bir umudun adıdır. O ad üzre iz sürerler üç gün üç gece şimale doğru. Bilinmez yollardan geçer, bilinmez koyaklardan uğrarlar. Mevsim turnaları şimale uçuyorlardı şimdi. Bir bölük turnayla birlik yola koyuldular. Gönüllerinde uçarı bir sevinç, onların peşi sıra, şimale, Haydar Beyin kal'asına vardılar.

Zorlu bir beydi Haydar Bey.

Altına ve de kadına düşkünlüğü bilinir idi yörede.

Âzer ile Yadigâr'ı himayesine alıp koruyacağına, kollayacağına dair söz verdi. Bey sözü. "Ben ki Şimal Beylerinin en zor-

lusu Haydar Beyim, kapıma düşeni elbet teslim etmem!" dedi.

Lakin Beyliğinin töresi gereği, bu kaçak aşıkları sakınmak, firar sevdalıları korumak için bedel istedi.

Âzer sordu:

"Bedel diye istediğin nedir Beyim?"

Haydar Bey dedi:

"Belki bilirsin, belki bilmezsin; belki duymuşsun, belki duymamışsın buranın töresini. O töre şudur ki: Evinden, obasından kaçan başı belalı erden kızın ilk gece hakkı sığındığı Beyindir. Bedel diye ilk gece hakkını isterim."

Âzer silkelendi Haydar Bey'in karşısında:

"Bu töre, belli ki ağalığın, beyliğin törelerinden ola. Bu töre, zulmün töresidir, sevdanın değil."

Haydar Bey, Yadigâr'a akıtmıştı gönlünü. Bir yanda tutuşan gönlü, bir yanda Beyliğinin onuru. Dedi ki:

"Ya sen ne dersin Yadigâr? Şu çulsuz âşığı bırakırsan nikâh kıyarım sana, sade ilk gece değil, her gece hakkım senin olacaktır."

Yadigâr'ın Haydar Bey'e dediğidir:

"Haydi Âzer savuşalım buradan. Yazık ki bize sevdamızı Bey kapılarına düşürdük."

Yeniden düze vardılar. Yeniden engin yollar dara saldı gönüllerini. Yeniden yolları alınyazısı diye kendilerine yazdılar.

Âzer dedi: "Başka umarımız kalmadı. Kendi obama gidelim. Şimdi dağlardadır onlar."

Yadigâr dedi: "Peşimiz sıra atlı gezdiririz Âzer unutma. Başındaki belayı savuşturmadan obana dönmek olmaz. Bir Oba Beyi, kendi belasını obalıya musallat etmez. Dönmen daha bir vakit ister Âzer. Pak ayrıldın obandan, pak dönmen gerek; Değilse gurbetin tozunu bulaştırırsın obanın izine."

Âzer dedi: "Ne yapalım öyleyse? Hangi aklı tutalım?"

Bir alıcı kuş saldılar göğe.

Bir bölük turna yola koyuldu.

Turnaların yolunu izleyip, onların kondukları yere kondular. Kondukları yeri yurt belleyip, toprak işlediler. Âzer saz çaldı yine, Yadigâr nakış işledi. Konup göçtükleri her yer işaret olmuş idi. Burada da öyle oldu.

Üç vakit sonra yeniden yurt değiştirdiler, menzil değiştirdiler. Gidilmez yollara gittiler. Geldiler bir çay kıyısına yurt kurdular. Yadigâr dedi: "Burasını vatan tutmak gerektir. Gidecek yerimiz kalmadı artık. Bir zaman ırak dursun parmakların sazının tellerinden. Namın yedi düvelde söylenir Âzer. Tanınır, bilinir türkün, deyişin. Sanki bir top iz bırakırsın obanın atlılarına, alıcılarına."

Âzer yaralı bir ceylan gibi baktı, Yadigâr'ın gözlerine.

"Bilirim senin için ne demektir saz çalmak, türkü söylemek. Bunu benden daha iyi kimse bilmez. Lakin sen de bilirsin ki, senin sazından, deyişinden; benim kilimimden, nakışımdan iz sürdüler bunca zaman. Hiçbir yerde barınamaz olduk sonunda. Hünerimiz, düşmanımız oldu. Düşmana ele verdi bizi. Bunca kapıdan geri döndük. Sevdamız ve ömrümüz at sırtında geçiyor Âzer."

"Kaçaklığın ve yasaklığın üzerine sevda zor yaşanıyor," dedi Âzer. Ve vatan tuttukları yerde bir daha saz çalmadı. Lakin bu kez de gönlü kilitlenmiş gibi sessiz, mahzun durdu. Yadigâr anladı Âzer'in derdini. Ne var ki Âzer ile sazı ayrı düşecekti.

"Ben tezgâhımdan, sen sazının başından, kalkmalıyız artık!"

Bu arada Deli Türkmen yedi bucak, dört iklimde aratıyordu Âzer ile Yadigâr'ı. Bölük bölük atlı çıkartıyordu arkalarından. Âzer'in sevdalandırdığı Yadigâr gibi gözü kararmıştı Deli Türkmen'in.

"Dilinin kilidini çözdün kızımın, lakin kendini aldın. Ben de senin canına alıcı kuş olacağım Âzer. Ben de senin canını alacağım. Kuş ol, konduğun dorukları, yılan ol, girdiğin delikleri arayacağım," diye and içti.

Yadigâr'ın gönlü katlanamadı Âzer'in mahzunluğuna.

Tuttu bir gece sazını verdi koltuğuna:

"Çal," dedi. "Çal Âzer, buna sebep öleceksek, ölelim."

Çok geçmeden yeniden düştüler yola.

"Bizim sevdamız meğer ki yola yazılıymış," dediler.

Geldiler bir kanlı ağanın topraklarına. Yoksulu boł bir köye sığındılar. Bir buyrukla, bir zulümle yaşıyordu insanlar.

Âzer dedi:

"Ağanın, Beyin olduğu yerde, sevdaların acıya, ateşe, ayrılığa, yoksulluğa, zulüme bulaşması mecburdur. Her sevda hikâyesi, sevda hikâyesi olmaktan başka bir şeydir aslında. Her sevdanın bir yanı da zulüm hikâyesidir."

Bu onların son yurtlukları oldu.

Ayrılmadan önceki son geceleriydi. Bir şenlik düzenlenmişti çayın kıyısında. Bir toy kurulmuştu ki, beş köyün adamı yığılmıştı ortaya. Çaya ışıklar vuruyordu iki kıyıdan, gökyüzünde yıldız tufanı, yeryüzünde işe su, ateş, hava. Ve ıslak toprak kokuyordu.

Âzer, şenlikte saz çaldı, deyişler okudu. Cümle ulu sevda ozanlarından, hak âşıklarından, halk âşıklarından hikmetler söyledi. Zulme, yoksulluğa direnen kelamlar etti. Ağalar, Beyler hoşnutsuz kaldılar Âzer'in deyişlerinden, türkülerinden. Uyardılar. Onların korunaksızlıklarını, kaçaklıklarını başlarına kaktılar.

Âzer'in onlara dediğidir:

"Âşık kısmının diline zincir vurulmaz ağalar. Âşık kısmı yürektekini söylemiyorsa eğer, sazına namertlik ediyor demektir. Sazın da, sözün de hukuku vardır. Saza da, söze de yasak konulmaz. Gün gelir o yasak koyanını yer ilkin. Ve de sazın, sözün hukuku ölüme yenik düşmez. Bunu böyle bilesiniz."

Âzer de, Yadigâr da şimdi iyice yalnızlığı seçmişlerdi.

Ağalar, Beyler, onların bütün dünyayı karşılarına aldıklarından dem vurdular:

"Yasak bir sevdaya at koşturanlar, dünyanın öteki ahvaline suskun kalmalı," diye buyurdular.

Bu söz üzre, Yadigâr'ın boynun kaldırıp,

Ağalara, Beylere dediğidir:

"Sevdası uğruna dünya ahvaline göz yuman ere, ben 'erim' demem. Bir sevdanın menzilinde birlikte dizgin tutmam. Sevdamızın toprağında sade ikimiz değil, cümle bir hayat yaşar."

Uzun uzun bakıştılar.

Yalnızdılar. Çoğaldılar.

Ve sabahına yeniden revan oldular yola.

Sevdaları yola yazılıydı.

Her yola sevda...

Ufalanmış umutları, düş kırıklıkları, şimdi hiçbir şeyi konuşmak istemiyorlardı. Birbirine yaslanmış iki sıradağ gibiydiler. Bu kez en uzak diyarlara gideceklerdi. Gözlerinin görebildiği, akıllarının kesebildiği en uzak yere. Sarp yollardan engin kayalıklardan, aşılmaz yamaçlardan aşacaklardı. Gene peşlerinde ölümle yaşayacaklardı.

Yola çıktıklarında bunu şiddetle biliyorlardı.

Oysa daha tepeyi aşıp düze varmamışlardı ki, peşlerinden atlılar yetişti.

Kaçacak bir yer yoktu artık.

Her yeri tüketmişlerdi.

Onlar at sürdükçe peşlerindeki atlılar da büyüyordu. Başka izlerden kopanlar da ovaya indi. Başka yamaçlardan, başka dağlardan, başka tepelerden, başka koyaklardan ikiyken üç, üçken dört, dörtken beş, bölük bölük oldular.

Her ikisinin de atları Deliyar'a doğru yol alıyordu.

Ama kendiliğinden, ama dizginlerini tutan ellerin sahiplerinden

Dediler:

"Her yeri tükettik. Her yeri tükettik. Kaçacak yerimiz kalmadı artık."

Dediler:

"Bir deyiş, bir nakış, bir sevda bıraktık yeryüzü toprağına. Her daim sevdanın töresi, zulmün töresine yenik düşmez elbet.

Sevdanın töresi her daim ölüme yenik düşmez. Gün gelir... Gün gelir...

"boyunduruğundan kurtulur sevda, zincirlerinden kurtulur."

Vardılar Deliyar'a, uçurumun ağzına. Güneş bilemişti kayaların keskin ağzını. Her yanı çiçek basmıştı. Nevruz günleriydi.

Sordular birbirlerine, gözleriyle:

Sordular:

"Hazır mısın?" diye.

Sonra her ikisi de bıraktılar kendilerini uçurumdan aşağıya. Uçurum kendi kendine yankı verdi. Ses verdi.

"Âzer! Âzer! Âzer!"

"Yadigâr! Yadigâr! Yadigâr!"

İkisi uçurumdan aşağıya doğru süzülürken nerden bilinmez her ikisinin arasına keskin bir kılıç düştü.

O gün, bu gün o yankı sürer uçurumun ağzında. Uçurumun başına gidenler hâlâ duyarlar o yankıyı, o sesi.

Başka adlara lal olmuştur Deliyar.

Ancak Âzer, der. Yadigâr, der.

1981-1982

MURADHAN ile SELVİHAN
ya da
BİR BİLLUR KÖŞK MASALI

Anlatsam inanmazlar oğul, masal derler; Masala inanmazlar, masalı yalnızca dinlerler, sanki hakikati bilirmiş gibi,
sanki hakikatin sırrına ermiş gibi,

masala inanmayan gerçeğe inanır mı?

Bir top Billur Köşk var idi şu dağın başında.

Dağ deyip geçmemek gerek, bilinen dağlardan değil bu. Hani kimi dağlar vardır, halay çeker gibi koltuğunun altına başka dağları alır, yan yana durur, sıra olur, geçit vermez. Kimi dağların da başka tepelerin, dağların sırtına basar etekleri,
yücelerden yücelir.

Bu, öyle değildi.

Issız, bucaksız bir bozkırın ortasında yapayalnız duruyordu. Ululuğu yalnızlığındandı. Hem yalnız, hem yüceydi. Hiçbir dağı, tepeyi koltuğunun altına almadan, hiçbir yere yaslanmadan,

hiçbir dağın sırtına basmadan yüceliyordu. Ağırbaşlı, vakur, kendinden emin, usul usul yüceliyordu. Sanki hiç acelesi yokmuş gibi, sanki kıyamete dek orada duracakmış gibi, sanki tufan bile kendine değemezmiş gibi... Ansızın hırçınlaşan, kendiyle arasına uçurumlar açan, keskin, yalçın kayalıkları yoktu. Eğimli tepeleri, dökümlü yamaçlarıyla ağır ağır yükseliyordu. Haşmetini, heybetini alçak gönüllü kılan bir şeydi bu.

İnsanlar, ona baktıkça, kolayca tırmanabileceklerini, bir gün oraya gideceklerini, gidebileceklerini düşünürlerdi. Bir umudu saklı tutardı dağ.

Büyük ve öfkesizdi. Bir zamanlar öfkeli, kızgın bir gençlik geçirmiş, olanca ateşini püskürmüş eteklerine. Şimdi eteklerinde soğumuş, katılmış, genişleye genişleye yayılan ince işlenmiş dantel dokulu küçük tepeciklerdi gençliği. Her şey gelip geçmişti artık. Öfkesi dinmişti. Gazap dedikleri bir gençlik efkârıydı yalnızca.

Duru bir güzellik taşıyordu. Doruğundaki bembeyaz karları, bembeyaz bulutlar çevrelerdi. Bulutların eşiğiydi kar tepecikleri. Karın rengi buluta, bulutun rengi kara şavkırdı. (Güneş araya girince bembeyazlıklar eprir, uçucu renklerin pusuna bürünürlerdi.)

Dört mevsimi bir arada yaşardı dağ. (İnsanlar bir gün oraya gideceklerini kurarlardı hep. Ona gidecekleri, tırmanacakları günün düşüyle oyalanırlar, çoğu zaman da bu ertelenmiş düşlerini gerçekleştiremeden ölürlerdi; O dağa hiç gidemeden, hiçbir zaman... Yaşanmamış bir umut, bir düş, bir yolculuk olarak kalırdı her şey.)

Kimi zaman da yarım kalmış yolculuklarla geri dönerlerdi. Yenilmiş olarak, dağın gerçeğini öğrenmiş olarak. (Dağa tırmanılamazdı) Yaşamlarının artakalan bölümü için çok büyük bir şey öğrenmiş olurlardı. O yolculuğu göze almadan, o yolculuğa çıkmadan öğrenilemeyecek olan şeyi öğrenmiş olurlardı. (Dağ

insanları, insanlar da dağı sınamışlardı.)

Artık bundan böyle yaşamlarında o dağa tırmanabilecekleri umudu hiç olmayacaktı.

Dağ dediğin bir top ateş, sanırsın güneşle güreş tutuşmuş. Yalazları cenk rengi. Yangın moru çiçekler basar evvelbaharda. Bir kuşun kanadının altına sığınmış gibi dağdan aşağıya doğru her yan, cümle tabiat gölgelenir. Dağın bir yüzü ışık yalazına, öte yüzü bulut gölgesine kalır. Dağ halka halka sislenir. Birbirinin içinden çıkarak daralan, koyulan halkalar dağın doruğuna dek katmer katmer, küçüle küçüle yükselir; Sonunda bir top bulut olarak kalır doruğun ucunda. Doruktan eksilmeyen kar duvağının altına ince bir tül olarak düşer.

Hiç aralanmayan bir tül olarak.

Çiçeğin anayurduydu dağ.

Yalnızca çiçeğin mi, suyun, pınarın, cümle şifalı otların.

Dağın bağrından koparak gelir ırmaklara can veren çaylar. İnce bir gümüş sicim gibi süzülerek iner dağın koyaklarından; kimseyi incitmeden, ürkütmeden, kimsenin gözüne batmamak ister gibi. Çayın su aldığı gözlerin başına varsanız şaşar kalırsınız. Her göz ki, elini soksan buza keser, suyuna çiçek koy, her mevsim taze kalsın. İncecik buz danteller çevreler her gözün etrafını... Su nakışı, su oyası, buz danteli.

Dağın eteklerine cerenler iner. Cerenlerin her duruşu bir manzaradır. Duruşlarında büyülü bir manzara taşırlar.

Kış gölleri denir bu göllere, yazın çayıra düşmüş bulut sanırsın. Gökten uçan her kuş kendiyle yüzleşir orada, alçalır, suyuna kanat değdirir; Her kanadın teleğine bir tutam gümüş bulaşır, sonra havaya ince bir çizgi çeker gümüşten.

Kışın göllerin üstü ince bir buza keser. Gümüş donmuştur. Gölün üstüne pus iner. Gümüşten tüten buhardır sanırsınız. Yapraklar kar bulutlarıyla örtünür, ağaçların yeşili, çamların iğnesi tüllere sarınır.

Kuşların töresi sabahla başlar.

Gökyüzü kanat çırpınıyla silkelenir.

Gökyüzüne ayna tutar dağın dokuz gölleri. Göllere inen cerenler kendine sevdalanır.

Ormana döndüklerinde bir eksiği taşırlar beraberlerinde. Artık hep onlarla olacak bir eksiği. Yüzlerinin ve gönüllerinin bir yanı gölün buzul yüzeyinde kalmıştır artık. Ormanda boşuna aranırlar. Yüzlerinin bir yanını yitirmişlerdir. Göle inmek demek, cereni avare etmek demektir. Gölün buzulu bütün cerenlerin gözlerini pus gibi, buğu gibi sarar. Bundan böyle baktıkları her yerde avcılarını arayacaklardır.

Yazın gölün buzulu çözülür; cerenlerse çoktan gitmiştir.

Sevdalar bir sanrıdır.

Yeşil cennet rengi olduğunu gösterir yedi düvele, yedi bin çeşidiyle... Kimsenin bilmediği, görmediği çiçekler —bir tek bu dağı yurt tutan— yolun iki kanadında gösterişsiz bir saygıyla selama durmuş gibidirler.

Yol ki,

derisini soyup ak mermere kesmiş bir yılandır; Hindelinden gelen bir kavala kulak kabartıp binbir edayla, nazla, süzüle süzüle dağı tırmanıp Billur Köşkün kapısına ulaşır.

ulaştığında ak köpükler gibi dalgalanarak yayılır, uzun kesme taşlarıyla merdivenlerin çağlayanı olur.

köpük köpük basamaklarla biter yol. Biter yılan.

Köpüklerin dindiği yerde gece mavisi bir billur kapı vardır.

gece mavisi.

Her yolcuyu ağırlamaz bir heybet taşır yol. Sanki sevmediği

konuğunu, kendine yakıştıramadığını sırtından atacak gibidir. Bir yılan gibi gerinip silkinecektir sanki. Yoldan çok, yukarı doğru akan bir ırmağa benzer. Taş kesmiş gibidir. Hep akıyormuş gibidir. Tırmanırken donmuş kalmış gibidir.

Dağın alnına yazılmış ince, uzun bir yol gibidir.

Bir alın yazısıdır ki, ancak yazgısı kendiyle buluşanlara yol verir.

Dağa dolanmış bin kök sarmaşık gibidir. Damar damardır mermeri. Bin ocaktan taşınmış, binbir emekle döşenmiştir. Nal sesleri uzun yankılar bırakır, duyurur yolun sırtında gelen yolcuyu Billur Köşke.

Güzellik, binbir lisan kullanır.

Dağ binbir lisanla yazılmış uzun bir masaldır.

Köşkü görme, sırça dersin.

dağın karlı doruğundan kopup gelen çığlarla oymuşlar dersin. Duvarlarına baksan odalarını seçersin, hayal midir, düş müdür? belli değildir. Bir rüyadan kaçırılmış gibidir.

güneşin şavkıyla yangın olur köşk,

akşamın alacasında orman yeşili,

sanırsın ormanda heybetli bir çınardır, yedi kökten sürgün vermiş, kendini yedi bin kola saçmış, avcunu ormana, ormanın yüreğine uzatmış, gönlü ve elibol bir çınar.

gecenin siyahında aydan damlayan gözyaşıdır. Lakin dağın soğuğu buza kesince, donup kalmış öylece,

ay dinince o da diner.

sabah güneş doğarken, güneşin ikizidir. güneşin kendini seyrettiği tılsımlı aynasıdır.

güneşin gizine suret tutar.

Derler ki, binlerce işçi çalışmış bu köşkü yapmak için; şimdi hiçbirinin adı bilinmez. O koca gözyaşı alın terinden billur kesmiş denilir.

yağmur süzülür sonbaharla birlik, su tutmaz köşkün duvarları, yağmur değmez sanki —gene de bir ferahlık, bir arınmışlık duygusu taşır—,

köşkün uzun sivri kuleleri vardır. (Ay ardına saklanır) uzun kuleler dört bucağa dağılmıştır. (Ay bunların arasında köşe kapmaca oynar) yuvarlak, tılsımlı kubbeleri vardır. (Yankı gizler, giz gizler) kemerli pencerelerinde uzun kandiller (soluk, titrek) dolaşır. O pencereden bu pencereye kendi kendine dolaşır, gezinir sanırsınız bu kandiller. Kendilerini tutan eller görünmez.

Erguvanlar kan rengi kanar akşamlarla birlik, kandillerin titrek ışıklarında yitik erguvan kokuları...

Dağın yamacındaki cümle köyler, cümle köylüler sevdalıdır
bu dağa,
bu köşke,
Bu köşk en uzun, en uzak ışıktır.

Onca oba, onca köy, onca aşiret yoksulluğunu ışıtır bu köşke baka baka. Göçerler bir kez görürler bu köşkü ve menzilleri boyunca bir top masal bırakırlar bu köşkü anlatan. Billur köşk gecenin, gündüzün
dört mevsimin
yoksulun varsılın
masalıdır.

Akar zaman Billur Köşk de kalmaz.
diyelim ay artık ağlamaz
diyelim ayna çatlayıverir ortasından, tuzla buz olur, kendi tılsımına dayanamaz
diyelim çınar devrilir, çürür, toprağa karışır
Billur Köşk akar gider dağın üstünden (ırmağa karışır, denize ulaşır diyelim) akar gider tarihin üstünden (savaşa karışır, iskâna karışır diyelim)
geriye masalı kalır.

masalı ise bin kişi dinler, bir kişi anlar.

Billur Köşk kimseye kalmadı. Kimseye kalmaz. (Şiir çürüdü, destan tükendi dağlarda. Dağlara çıkan şairler yok artık.) Lakin bize kelam, bir söz bırakır. Bırakır ki bizden sonrakilere devirelim sözü, bir kıssa bırakalım. Her kıssanın hissesi kendine zimmetlidir, kendiyle kilitlenir. (Her şair sözünün mührünü kendinde taşır)

masalın yoluna çıkmak için,
gerçeğin yollarında can tüketmek gerekir.

Her sabah köşkü seyrederek uyanırdı cümle civar köylerin, obaların ahalisi.

Güne yol gösteren sabah yıldızıydı Billur Köşk. Köşkün nakışları karışırdı dağın manzarasına, cerenlerin sevdasına,

ve böyle sabahlar insanlar dağa gidebileceklerini, gitmeleri gerektiğini düşünürlerdi.

Ve bir gün gideceklerini...

Selvihan işte bu köşkün kızıydı.

Adına yakılan türküler yedi düvelin lisanında kol gezerdi.

Yaşı on dörde değdiğinde bilmediği hüner kalmamıştı. Gergefine cümle dağı, taşı, kurdu koymakta üstüne yoktu. Dağın suretini çizerdi gergefine. Gergefi bir dolunay kadar aydınlık, parlak ve tansıklıydı. Parmakları uçarı kuşlar gibi kanat çırpardı gergefin nakşında. Göz açıp kapayıncaya tamam eylerdi nakşı. Zamanla alay ederdi sanki parmaklarının hüneri. Penceresinin önüne oturur engin kuşların kanat çırpımlarını nakşına düşürürdü. Ulu ve mağrur kanatlar gölgelerdi nakşın kıvrımlarını, bir kartal kanat değdirmişcesine. Uzak ovaları, ulu gökleri, göçer kervanları bir bir nakşederdi yüreğine. Dağın doruğunda yalnızdı Selvihan. Engin bir dünyaya bakıyordu penceresi. Dünyanın gizini görürcesine uluydu bu pencere. Alıcı kuşların, yüce bulutların, komşusuydu. Güneşle akraba otururdu Billur Köşk. Lakin yalnızlık uzak yollara hasret düşürürdü.

Adına uygundu endamı. Selvihan'dı. Irmağın kıyısında dursa ırmak da dururdu. Raksından Billur Köşk deprem yerdi. Köşkün sarsıntısı sanki yüreğinden gelirdi dağın. Bir nabız gibi atardı raks boyu.

Gözleri acem kilimleri gibi nakışlıydı; rengini kimseye demezdi. İnsanın gözünün içine baka baka gizlerdi rengini.

Zülfünün gölgelediği bakışlarında uzak diyarlar dolaşırdı. Muhteşem kanatlı alıcı kuşlar dolanırdı. (Gergefi hasret çekiyordu.) Bakışlarının çevresindeki derin uçurumlar ölüme çekerdi kara yağız yürekleri.

Gizini kimseye demediği şerbetine dudak uzatmak ab-ı hayat içmek gibi bir şeydi. Selvihan cümle dağın otundan, tohumundan, baharatından, yaprağından toz döver, bunlarla kimsenin bilmediği, kimsenin duymadığı şerbetler yapardı.

O şerbetler ki zemzeme emsal nam salmıştı.

O Selvihan ki, halı, kilim, kumaş dokur; dikiş, nakış işlerdi; Çaldığı sazın dalına bülbül konar, cümle yürekler yara alır ve mutlak kanardı.

Duru bir yaz şafağında gökyüzünde ansızın patlayan bir öfke bulutu belirdi. Dağın dumanı eteklerine indi, bozkır sise kesti.

Dağ dahi görünmüyordu.

Toprağı bölen, malı bölen, emeği bölen,

sevdayı da bölecekti elbet. İnsanları birbirine yasak edecekti.

insanların birbirine yasak olduğu yerde,

her vahşet muteberdi.

İşte dağın, köşkün ve de Selvihan'ın kısası budur.

Beyin tek çocuğu, tek kızıydı Selvihan.

Oğulsuz kalmış beyliğin tek sahibi. Bin görücü çevirmişti kapısından babası. Ağa, Bey, Paşa oğulları çevirmişti elinin tersiyle. Dileğinin kıblesi bilinmez, muradı anlaşılmaz, gönlünün niyeti kendini aşikâr etmez. Lakin derler ki, yirmi yılda bin mihnetle güç bela edindiği evladı, on dört yılda yitirmek istemez. Belki hiç yitirmek istemez. Buna sebeptir, herkesi kapısından yüzgeri çevirmesi;

Buna sebep en büyük korkusudur Selvihan'ın dişiliğinin uyanması, bedenini tanıması, bilmesi.

II.

Kılkeçe çadır bölüyordu ayın yüzünü ikiye. Çadırın uzayan, sivrilen ucu, ayın göbeğine çakılmış gibiydi. Ay, buna sebep kımıldayamıyordu sanki.

Ovanın ortasına kurulmuştu aşiret.

Irmakların, pınarların, otlakların, meraların, bereketin, yeşilin ortasına.

Geceydi. Yıldız salıncağıydı gökyüzü. Irmaklar yıldız ışıklarıyla çalkalanıyordu. Akan sular yıldızları konuşuyor sanki. Kutlu bir geceydi. Belliydi. Hem doğanın suretinden, hem ovanın ortasına kurulmuş aşiretin görkeminden. Kutlu bir geceydi. Belliydi.

Aşiret semah tutuyordu.

Selvihan, Bey kızı olarak konuk gelmişti geceye. Her gittiği yerde, babasının mührünü ve hükmünü taşırdı. Görkemiyle saygı ve korku uyandırır, dişi kişi oluşunu unuttururdu. Aklı ve yüreği yaşından önce büyümüştü. Dağın doruğundan, ovanın ortasına ak kanatlı bir küheylan gibi indi, kendine ayrılan başköşeye kuruldu.

Aşiret semah tutuyordu.

Bin obadan, bin elçi gelmişti semahı görmeye.

Namının yedi iklimi, dört bucağı dolandığı bir semahtı bu. Görmemek olmazdı.

Bu semahı görmemek demek, dünyanın yarısını görmemiş olmak demekti.

Kılkeçe çadır usul usul aralandı. Bir mağara tılsımını açıyordu sanki. Ayın gümüşünde bir ince hançer gibi şavkıyan dal bedeni belirdi Muradhan'ın. Çadırın ağzında yaralı bir bıçak gibi

belirince tekmil bedeni, ova lal oldu. Börtüsü-böceği, otu-çiçeği, suyu-pınarı hepten sustu. Büyülü bir sessizliğe gömüldü ovanın her köşesi. Kutlu bir sessizliğe, bir göz kırpımı süresi içinde dondu kaldı her yer.

Ellerini gökyüzüne uzatarak, ilkin ağır ağır, sonra giderek hızlanan, yayılan, büyüyen bir semaha başladı. Yüzünün ve bedeninin bir yanına bulaşan ve o döndükçe giysilerinin akan kıvrımlarında yatak değiştiren bir gümüş ırmağında zaman zaman seçer gibi oluyordu semah döneni Selvihan. Tam seçecekken yüzünün bir yanı yeniden karanlığa gömülüyor, başka bir yanı çıkıyordu ırmağın ışığına.

Uzun, ince kavallar sallanıyordu.

Tıpkı sazlık boyundaki kamışlar gibi.

İki yana salınıyorlardı ellerinde saz ve nefes tutanlar. Kutlu günün büyülü töreninde herkes uluydu şimdi. Herkes bir keramet, bir giz taşıyordu.

Semah göç tutmak gibiydi. Bir yurttan sökün etmek gibiydi. Uzun yollar, uzun diyarlar, ulu sevdalar gibiydi. (Dünya mı gurbetti? ahiret mi?) Hayat gibiydi semah. Tüm bir hayat. Hiç bitmesin istiyordu Selvihan. Uzasın, uzasın, ta ki kendi de semah dönebilecek ermişliğe, enginliğe erdiğinde, ve kendi giysilerinin kıvrımlarında da aynı gümüş ırmağı yatak değiştirdiğinde... İşte o zaman yıkanmış olacaktı yüreği kendini tutan kalelerinden, burçlarından, yalçın siperlerinden; Kurtulmuş olacaktı bukağılarından, zincirlerinden... İşte o zaman.

Semahın bir yerinde başkaları da katılmaya başladı. İlkin usul usul, ağır ağır çekinerek, sakınarak kendilerini, sonra bir ırmağa, bir sele kapılırcasına, koyu bir denize kavuşurcasına, enginliğin gizine ulaşırcasına,

birer birer katılıyorlardı,

semahı çoğaltmak için, semahta çoğalmak için.

Selvihan, bu semah hiç bitmesin istiyordu. Bu hançer bedenli delikanlı hep böyle dönsün istiyordu. Kendi etrafında, dünyanın etrafında hep böyle dönsün...

Ova büyüyor, genişliyor, yayılıyor, enginleşiyordu.

En sonra herkes kalktı, herkes dönüyordu şimdi.

Dünya semaha durmuştu sanki.

Cümle dağ, taş, ot, ağaç, pınar, ırmak, kurt, kuş, böcü, böcek hepsi dönüyorlardı sanki. Ateş, su, toprak (en eski Anadolu masalı) hepsi dönüyorlardı.

Semahın görkeminden ağlamaya başladı Selvihan. Ama ağlamak sayılmazdı bu. O kadar ki ağladığının bile farkında değildi. Sanki ağlamıyor, yıkanıyordu. Yüreği arınıyordu. Şimdi her şey birbirinin içinde erimiş, her şeyin çizgisi birbirinin içinde gizlenmişti. Sonsuz bir sükûnet ve ahenk içinde her şey birbirinin içinde büyüyerek dönüyordu.

Selvihan, güzelden ağlıyordu.

Uzun, ince kavalların yanık sesleri karşı dağlarda yankı buluyordu. Sesler birbirlerini çağırıyorlardı, birbirlerine çarpıp çoğalıyorlardı. Her şey yaşıyordu şimdi ovada; canlı-cansız, ölüdiri her şey yaşıyordu. Sanki her zaman kendini insanlardan gizleyen doğa, bu gün onlarla konuşmaya, söyleşmeye karar vermişti. Selvihan, semah dönen delikanlıdan alamıyordu gözünü. Yaradılış suresi gibiydi bedeninin her kıvrılışı. Sanıyordu ki, cümle tabiat onun etrafında pervane olmuş, dönüp durmakta... Herkes onun çevresini tavaf ederek sürdürmekte semahını. Ve sanki eğer o olmazsa, hiçbir şey dönmeyecek; ya herkes dağılıp, çözülüp bir yerlere gidecek, ya da herkes olduğu yere çakılıp kalacak. Büyü bitecek. Her yer ışığını söndürecek, rengini, kokusunu yitirecekti.

Cümle tabiat kendini esirgeyecekti.

Eğer o olmasa...

At sırtında dönerken dağa, o uzun yolu soluk soluğa tırmanırken usunda hep o delikanlı dönüyordu. Büyülenmişti artık. Ama semahtan, ama delikanlıdan...

Gönlü başka murat tutmazdı. Bunu şimdilik kendisi de bilmiyordu.

Semah sonrası görünmedi ortalıkta. Ansızın kayboldu. Huzura çıkmadı. (Issızlık çöktü ovaya. Taş kesti her yer dağ-taş, su-ateş her şey dindi.) Her semah sonrası bir bilinmez kuytuya çekilir, kendiyle kalırmış. Çıkmazmış ortalara, görünmezmiş. "Kendi büyüsünden sıyrılmamak için olsa gerek," diye düşündü Selvihan. Sonra adını sordu. (Yenemedi merakını, gönül indirdi adını sormaya, adını sordu.)

"Muradhan," dediler.

İşte o saat dudağına ve de gönlüne mühürlendi bu ad. Bir daha çözülmemecesine mühürlendi. Bunu bir tek kendi bildi.

"Hünerli bir yiğittir, üzerine semah dönen yoktur tekmil obalarda, aşiretlerde, köylerde. Tanrı vergisi bir kutlu, bir ulu semahçıdır. Ellerinde güvercinler kanat çırpar, ayaklarında dizgin görmemiş taylar topuk sektirir, bedeni bent tutmayan coşkun bir ırmak gibidir, sanırsın yılan ağusuyla sıvanmıştır teni. Kolları kartal kanadı gibi ağır ve mağrurdur, vecdle kapanır yeryüzü toprağına. Her kutlu günün ulu semahçısıdır Muradhan. Yılda dört mevsim semah tutar, yalnızca dört mevsim."

Elleri atın dizgininde değil, yüreğinin üstündeydi; Yüreğinin çarpıntısı sanki yolun yankı büyüten boşluğunda gizini aşikâr edecekti. Sonra gidip gidip Billur Köşke ulaştıracaktı. Bundan korkuyordu.

Sanki çok eski bir masal başlıyordu kulağının dibinde. Usul usul, ağır ağır bir masal.

Bütün öğrendiği, dinlediği masallardan yepyeni bir masal...

Selvihan'ı o gece uyku tutmadı.

Selvihan'ı ondan sonraki geceler de uyku tutmadı. Gecenin menzilini, karanlığın şiddetini öğrendi. Artık bundan böyle Billur Köşkün yüzünde ayın ışıtamadığı, güneşin aydınlatamadığı bir pencere vardı.

Gergefi de uçarı değildi artık. Nakışlarına kararsız iplikler dolanmaya başlamıştı. Dolunay tutmuyordu gergef.

Ay ışığının bilediği, kendi çevresinde durma dönen o toprağa saplı karabıçak gözünün önünden gitmiyordu bir türlü. Geceler boyu dönüp duruyordu baktığı her yerde, dört bir yanında, buğu gibi, büyü gibi dönüp duruyordu. Gözünün menzilinin yettiği yere dek çoğalıp duruyordu. Baktıkça dönüyor, döndükçe çoğalıyordu.

Billur Köşkte türlü rivayetler dolanmaya başladı Selvihan için. Selvihan artık eski Selvihan değildi. Hiçbir söz kilitlenmiş dudaklarını açamıyordu. Konuşmak istiyor, ama bir türlü konuşamıyordu. Hiçbir kelam yüreğinden kopmuyor, dudaklarına gelmiyordu. Benzi solmuştu, dokunulmuş bir gül gibi solmuştu.

Laciverdi gecelerin koyuluğuna sığınarak gergefinde büyüyen kararsız nakışlarla boğuşuyordu. Büyü mü yapmışlardı ona? Yoksa o gece başlı başına bir büyü müydü? Göğe uzanmış kollarının arasında devrik bir lale gibi duran bükük boynunu yalayıp geçen ay ışığı, karanlık bir büyünün gizemli muskasını mı takmıştı Muradhan'ın boynuna? Keskin burnunun hemen altından çenesine doğru gür ve kara bir ırmak gibi akan bıyıklarına vuran ışıkta, ölüm mü göz kırpıyordu kendisine?

Dönüyor dönüyor, döndükçe parça parça ışığa çıkan yüzünü, bir türlü kafasında bütünleyemiyordu. Yüzünün her yanı, ötekine yabancıydı sanki. Ve de öteki yanını çağırıyor gibiydi. Kutlu bir bilmecenin tütsüsü geçiyordu yüzünün ışıyan yerlerin-

den. Akar gibi geçiyordu.

Ova buram buram ney tütüyordu.

Lacivert sisler sarmıştı her yanı, semah ay rengi bir tüle bürünmüştü.

Sonra cümlesi onun çevresinde döndü;
döndükçe çoğaltıyordu çevresindekileri,
döndükçe çoğalıyordu kendi.

Ansızın parmağını kanattı Selvihan. (Gergefin çevresini dolanıyordu bakışları tam, keramet bildiren büyülü bir tasa bakar gibi bakıyordu işlediği gergefe.) Bakışları kendi gizini zorluyordu. Gergefin ortasına küçük, kızıl bir kan lekesi yayıldı. Lal rengi bir leke. İşte şimdi bulmuştu. İnanmıştı. Artık kendinden bile gizlemenin bir umarı yoktu.

Gizini, lal rengi bir kan lekesinin ışığında görmüştü.

Ay ışığının bilediği o karabıçak, toprağa değil, Selvihan'ın bağrına saplanmıştı. Ve Muradhan bu bilinmez karanlığın böğründe döndükçe Selvihan'ın bağrı bir kat daha oyulacaktı.

Bağrında umarsız bir kuyu, sahipsiz çığlıklar vardı şimdi.

Sevda gelip bulmuştu kendini.

Ne dağın yücesi, ne köşkün kalesi kâr etmiyordu; sevda gelip bulmuştu kendini.

Gecenin bir yarısında atlandı Selvihan. Kimselere bir şey demeden, dağdan kopan bir çığ gibi hışımla indi ovaya. Semah tuttukları ova ıssızdı şimdi. Kimsesizdi. Bir kefen sessizliğine bürünmüştü her yan. Dallarda kuşlar bile soluksuz duruyordu. Çadırlarını sökmüş, çoktan yola koyulmuşlardı. Muradhan yoktu. Oba yoktu. Obalı yoktu. Dağa muratlı göçerler, ilk kez ovaya murat tutmuş bir dağlı kızın, Selvihan'ın muradını boşa çıkarı-

yor, boynunu bükük kılıyorlardı.

Ova, yalnız, kimsesiz bakıyordu Selvihan'a. Sanki dostuna yarasını gösterir gibi bırakılmış, terk edilmiş enginliğini seriyordu Selvihan'ın gözlerinin önüne. Sessizliğinde yaralayıcı, kanırtıcı bir şey vardı. Yalnızlığıyla bir başına bırakılmıştı. Selvihan anlıyordu ovayı. Ovayı anlarken kendini anlıyordu. Günlerdir adını bilmediği, adını koyamadığı sıkıntısını, acısını, derdini; ovanın ıssızlığına uzun hıçkırıklar ve iri gözyaşlarıyla döktü. Biliyordu ki ıssızdı ova; ne Billur Köşkün sırça duvarları vardı, yankısıyla kendini ele verecek, ne de kapılarının meraklı, ısrarlı gözleri.... Sanki bu uçsuz bucaksız ova daha iyi giz gizlermiş gibi geldi Selvihan'a.

Dönerken yoluna Bey Babasının peşi sıra saldığı atlılar çıktı. Bütün yol atlılarca kuşatılmıştı. Herkes, korkulu gözlerle bakıyordu Selvihan'a. Herkes kuşkular içindeydi. İşte volkan püskürmüştü nihayet. Suskunluğun zorlu alâmeti, Selvihan'ın mağrur gazabı dağdan köpüre köpüre inmiş, ovaya ulaşmıştı işte. Gazap dedikleri bir gençlik efkârıydı.

Selvihan, huzura çıktığında, yalnızca:

"Ova beni çağırdı," dedi.

Başka bir şey demedi.

Beyin sakallarında titrek, gümüşsü ak parıltılar, kımıltılar seğirdi. Bu, bir çığ yaklaştığında duyulan kuşkuya işaretti. Aralarında gerilmiş bir yay duruyordu şimdi. Baba kız karşı karşıyaydılar. Selvihan'ın yüreği deprem mi görüyordu? Dağın yüreğindeki volkan, söndü sanılan volkan gizli gizli, usul usul Selvihan'ın yüreğine mi yürümüştü yoksa?

Dağlı gazabını tanırdı Bey. Bu yüzden çok tutmadı Selvihan'ı huzurunda. Deprem görmüş yürek sözünün menzilini bilmezdi. Selvihan'ı salıverdi huzurundan.

Aşikâr olmuştu ki, dağın ovayla cengi yeniden başlamıştı. Hem de Bey'in burnunun dibinde. Can evinde.

Karanlık, kuşkulu günler yaşadı Billûr Köşk.

Herkes bakışlarında bir suçu, bir gizi saklıyordu sanki. Sanki yeni ölü vermiş bir evdi.

Bir zaman sonra azılı suskunluğundan sıyrılıp Selvihan:

"Semah görmek isterim," diye tutturdu. "Semahın en iyisini görmek isterim."

Bilenler, erenler dediler ki:

"Semahın en iyisini, en hasını Muradhan'ın obası tutar. Lakin onlar da göçtüler buralardan. Hayli zaman oldu. Kim bilir nereye konmuşlardır şimdi? İzlerine iz sürmek mümkünsüzdür. Hayli uçarı bir obadır. Rüzgârla birlik dolanırlar Anadolu toprağını. Ve de semahın mevsimi vardır. Mevsimsiz semah tutmaz hiçbir oba."

Selvihan diretti.

"Mümkünü yok yüzüm gülmez, ben semah görmek isterim. Ben Bey kızıyım. Ben semahın mevsimine değil, semah benim mevsimime uymak gerektir. Yoksa nerde kalır benim Bey kızı olmaklığım."

Gergefinde göğe uzanmış kollar asılı kaldı.

Ayın hayın ışığı gergefin bitmemiş nakşını ikiye bölüyordu. Ayın ışığı daha bedene ulaşmamıştı.

Dört yana ulaklar salındı, güvercinler uçuruldu. İzi sürüldü obanın, izine sürgün çıkarıldı.

Bir zaman hasta düştü Selvihan. Genç bedeni, genç bir öfke kuşanmıştı; yatağına sığmayan toy bir ırmaktı şimdi. Yataklara yığıldı nazlı bedeni, yataklara sığmadı nazlı bedeni. Umarsız kaldı Billur Köşk. Selvihan'ın suskunluğu herkese bulaşmıştı, herkes fısıltıya indirmişti sesini. Sonra bir gün duyuldu ki, ulaklar haber getirmiş Muradhan'ın obasından. İzi bulunmuş göçer obanın. Oba, güneyde bir yerde konaklamış, çadır açmış ve de

ayın on dördünde, dolunay vakti semah tutacaklarmış. Büyük bir semah. Ulu bir semah. Ayın on dördünde semahların en kutlusu tutulur.

Selvihan'ı atlandırdılar. Yanına bir bölük asker katıp güneye saldılar. Yanında değme yiğitler, keskin nişancılar, kılıç-kalkan askerler tutunup rüzgârın yelesine, dağdan ovaya, ovadan düze, düzden güneye indiler. Hasta yatağından yaya sürülmüş bir ok gibi fırladı Selvihan. Dirildi, canlandı. Yüzüne renk, gözüne ışık geldi. Saçları parladı, dalgalandı. Yola çıkmadan önce gergefindeki nakşa ince, uzun, yeşil bir yol ekledi. Murat yeşili bir yol. Sonunu bağlamadı yolun; sonraya sakladı, en sona bıraktı.

Onuncu günün sonunda vardılar düz bir ovaya. Yüzlerce kılkeçe çadırın ovanın düzünde nazlı nazlı yalpalandığını gördüler.

Ağırlandılar, hoş tutuldular.

Selvihan gergefteki yolun sonuna gelmişti işte. Bundan öte bir yol var mıydı? yok muydu? İşte bunu sınayacaktı burada. Bu yol, sahiden murat yolu muydu?

Semah sonrası ne yapıp, ne edip Muradhan'ın peşine düşecek, ve kendi suretini ona gösterecek, ve onun suretine nail olacaktı.

Son kez durgun bir suda, tılsımlı bir aynada kendini seyretti Selvihan. Bin görücüyü kapısından çevirmiş bu suret Muradhan'ı mutlaka sevdalandırmalıydı. Selvihan'ın şimdi en çok istediği şey buydu.

Gece, ay doğarken neyler usul usul başladı semahı karşılamaya. Laciverdi bir sis dolanıyordu çadırların arasını. Doğanın tümünü aralıyordu gecenin tılsımı.

sis, buğu, ışık, ney

gene semaha duruyordu cümle tabiat.

Bu kez semaha güneyin rüzgârı da karışmıştı. Terli, uzak, buğulu bir yosun kokusu belli belirsiz duyuruyordu kendini. Güney rüzgârlarının deniz kokan soluğu dolaşıyordu çadırların tepesine tünemiş bulutların arasında.

Semahın görkemi tutmuştu dağı-taşı.

Akan sular, akan yıldızlar, ulu ağaçlar, ovanın yeşil tılsımı, gecenin içinde koyulmuş gölgeler, yüzlerce çadır, binlerce insan...

Onca yürek çarpıyordu şimdi doğanın koynunda.

Onca nabız diriltiyordu yeniden uykusundaki geceyi.

Semahı Muradhan açtı.

Selvihan'ın gözleri Muradhan'a kilitlendi. Yüreğinin bir yanında semahın büyüsü, öte yanında semah sonrası için düşlediği büyü yüreğini ateşe sürüyordu. Semah sonrasında Muradhan'ın gittiği ıssıza o da gidecek, konduğu kuytuya o da konacaktı.

Kendini semahın seyrine bıraktı.

Muradhan'ın Selvihan'ı Gördüğünün
Temsili Hikâyesidir.

Semah hayli yol almıştı.

Gökyüzünde karanlığın turnası şimşekler ardı ardına çakıyor, ortalığı gümüşığına boğuyordu. Muradhan'ın bedenindeki gümüş ırmağı çağlayanlar döküyordu. Bu şimşeklerin birinde, başını gökten alıp, yere verirken ve de bedenini sol topuğunun üzerinden alıp, sağ ayağının ucuna devirirken o şimşek yalazında, Muradhan'ın yüzünün kıblesine düştü Selvihan. Muradhan gördü onu.

Ve de semah tutan kolları deprem yemiş gibi oldu. Titredi ve katıldı. Bedeni kilitlendi.

Şimşekler birkaç kez üst üste aydınlığa kesti Selvihan'ın yüzünü. Nur rengi bir suret edindi şimşeğin hikmetinden.

Muradhan anladı ki, sevda vakti gelmişti. Şimşeklerin çağrısı kutlu bir işaretti.

Kitlenmiş bedenini bir türlü açamadı.

Bedeni kendisini dinlemiyordu. Semah sekmişti. Herkes hayretler içindeydi. Sonra semahtan süzülüp yamaçlara indi.

Selvihan, bildi ki yüreğindekine Muradhan'ı da ortak etmişti. Yüreğinin yarısı yeğniledi. Şimdi yamaç, yaralı bir geyik gibi sızlıyor, uğunuyordu.

Selvihan, Muradhan'ın semah sektirmesini bahane tutup:

"Konuşmak isterim onunla," diye diretti.

Dediler ki:

"Kusurunu bağışlayın, bugüne dek görülmemiştir. Muradhan'ın kilitlendiği. Semahın namına gölge düşüren hiçbir kusur işlememiştir. Ne oldu? niye durdu? Biz de anlamadık."

Selvihan da dedi ki:

"Konuşmamın muradı öfke değildir. Namına iz sürüp gelmişiz buralara. Meramım bu zorlu yiğidi tanımaktır."

Obalılar dedi ki:

"Bu mümkünsüz bir iştir. Huzurdan adam sakınmayız. Lakin Muradhan laldir. Dili kelam tutmaz. Bir gözüyle, bir yüreğiyle, bir bedeniyle anlatır anlatacağını. Ne dediğini bilmek için yakın olup, tanımak gerektir."

Oysa Selvihan biliyordu ki, hem gözüyle, hem yüreğiyle, hem bedeniyle konuşabilecekti Muradhan ile. Bir gönül hısımlığı, bir ruh akrabalığıydı bu.

Dedi: "Şimdi nerdedir?"

Dediler: "Irmak kıyısındadır, su sesi dinler,"

Dediler: "Ay ışığına yön tutmuştur menzili. Gecenin aydınlığında kendini seyreder,"

Dediler: "Bir yamaçtadır, düşmeden yürür uçurum ağızlarını,"

Ve Selvihan kuytusunda buldu Muradhan'ı.

Irmağın kıyısındaydı. Ayın ışığındaydı. Uçurum ağzındaydı.

Selvihan'ı görünce niye geldiğini anladı.

Kollarını göğe uzattı Muradhan.

Kollarını yere uzattı Selvihan.

Birlikte semah tuttular hiç konuşmadan. Bir sevda semahı. Kimsenin bilmediği, kimsenin görmediği. Yalnızca kendi yüreklerinin sesiyle döndüler. Bu yüzden kimse görmedi bu semahı. Kimse bilmedi. Güneş doğana dek birbirlerinin çevresinde döndüler. Kolları birbirlerinin kollarından aktı, her ikisi de bir gümüş ırmağına bulandı. Birbirlerinin suretlerine böyle bir gecede nail oldular. Cümle tabiat bir giz gibi esirgedi, sakladı bu geceyi.

Kendi gibi yedi er kişi belirdi gerisinde Muradhan'ın.

Yedisi de kendi suretinden çoğalma, yedisi de kendisine tıpatıp. Bedenleri dumanlı, sesleri yankılı yedi er kişi Muradhan'ın yüreğine tercüman oldu, bedenine eşlik durdu.

Selvihan dedi ki:

"Nedir töresi sevdanın bilmem? İlk kez sevdalanıyorum çünkü. Lakin yüreğimin gizini olduğu gibi aşikâr etmek isterim. Dilerim ki sevdam kadar sözüm de doğru ve temiz olsun. Sana sevdalandım Muradhan. Günlerce gözüm uyku tutmadı, söz tutmadı dudaklarım. Yaptığım her işe hayal bulaştı, düş bulaştı. Çoğu kez anlamadım hayalde miyim? düşte miyim? Toprağa düşen ilk tohum gibi, sabi bedenime düşen ilk sevda bu. Yüreğimin ilk cemresi. Bu yüzden ne töresini bilirim sevdanın, ne de hukukunu. Bildiğim sevdamın kendisidir. Bedenim içinde ikinci bir can gibi kımıldanıp durur. Lakin bilemem sevdam sana mıdır? suretine mi? Belki de her ikisi de tutar birbirini etle tırnak gibi.

"Bilirim dilin lâldir, lakin aşikâr et bana yüreğini."

Selvihan'ın bu sözü üzre Muradhan dedi ki,

yedi sesiyle birden,

yedi sesiyle gür ve delikanlı:

"Sen bir Bey kızısın, ben bir oba uşağı, dünyadaki yerimiz birbirin tutmaz. Mezhebimiz bir değildir, nikâhımız tutmaz. Ben bir göçerim, sense bir dağlı, mekânımız tutmaz. Ben bir lalim, sense bir bülbül, kelamımız tutmaz."

Selvihan bu söz üzre dedi ki:

"Ya Muradhan peki; beni bu on günlük yola süren, seni semahında kitleyen şey n'ola ki bunca tutmazı, tutar etmek ister."

Muradhan dedi ki,

yedi sesinde yedi kırık ezgiyle:

"Belli ki sevdadır. Beni gönlüne, sevdana, derdine, mihnetine ortak ettin. Sevdam yenidir; lakin vadelidir. Benim de ilk sevdam, ilk volkanımdır. Bunca yıl volkanım bedenimi dolaştı durdu, oyun oldu, raks oldu, semah oldu. Beni piri olduğum semahı tutarken kitleyen sevda kolay geçmez elbet. Diyeceğim o ki Selvihan, benim başımı dikleştiğim sevda değil, mânidir."

Aldı sözü Selvihan, o da dedi ki:

"İste beni, vermezlerse kaçır beni. Gayrı seni bulduktan sonra ırağına düşmek istemem. Gözümün menzilinden bir gün uzak

olsan bedenimin bir yanı solar, sayrılanırım. Sevdan uluysa, gücün de uludur Muradhan. Olmamak mümkün olmaz. Ferhat'ı emsal tut kendine, Mecnun'u, Kerem'i emsal tut."

Bu söz üzre aldı sözü Muradhan bakalım ne dedi:

"Hepsinden de ulu olsa sevdam, Ferhat kadar güçlü değilim, dağları delemem senin için, gürzüm yumruğumda değil, yüreğimdedir. Ve de yüreğim kendi dağını delmektedir.

"Mecnun kadar engin değilim. Çölleri, serapları sığdıramam yüreğimin ıssızına. Diyar diyar dolaşıp seni aramak istemem. Benim gurbetim ve diyarlarım yüreğimdedir.

"Kerem kadar abdal değilim, seni türkülerde arayıp bulmak istemem. Lal dilimi yetiremem türkülere, benim türkülerim yüreğimde uğuldar.

"Ne Ferhat gibi dağı delince kavuşayım isterim,

"Ne Mecnun gibi suretini unutana dek seraplara sevdalanayım isterim,

"Ne de Kerem gibi diyar diyar dolaşıp türkülerle yaşlanayım isterim,

"Her üçü de sevdalarını unutana dek sevmişlerdir. Oysa ben unutmak istemem. Seni unutup da serapları, suretleri, türküleri sevmek istemem. Ben seni sevmek isterim. Olduğun gibi seni. Görerek, işiterek, dokunarak, seninle birlik yaşayarak sevmek isterim."

Bu söz üzre aldı sözü Selvihan ve bakalım ne dedi:

"Madem ki gönlümüzün künyesine aynı niyet kazılıdır, öyleyse iste beni Muradhan, vermezlerse kaçır beni, ayağımızın erdiği en ırak toprağa dek gideriz."

Muradhan da dedi ki ona:

"Seni istesem vermezler; beni zincire vururlar,

"Seni kaçırsam sağ komazlar bizi; bulup öldürürler,

"Sığındığımız her oba bizim yüzümüzden telef olur,

"Gizlendiğimiz her köyü yakıp yıkarlar,

"İntikamın menziline hedef kısa olur. Gelir bulur bizi; ikimize de yazık olur,

"Lakin senden geçersem divane olurum, senden geçmezsem yaşatmazlar, ne kavuşması mümkündür, ne de ayrılması. Bir müşkül iştir. Öyle bir yol bulmalı ki, hem seni yitirmemek, hem de bir kemliğe hedef olmamak gerek. Bir gizli yol olmalı ki, aklımızın ışığına düşmemiş olsun yolu. Düşünerek bulup çıkarmalıyız aklımızın kuytusundan.

"Düşünerek bulup çıkarmalıyız onu."

Yedi vakit düşündüler.

Hem Selvihan'ın yüzünden mahrum kalmamak, hem de kemliğe nişan olmamak isterdi Muradhan. Ömür kısa, vade insafsız, sevda zorluydu. Ne dağın delinmesi, ne çölün gezilmesi, ne türkünün dinmesi beklenmezdi. Ömrün vadesi, sevdanın muradı buna elvermezdi.

Ve yedi vaktin sonunda aldı sözü Muradhan, dedi ki Selvihan'a:

"Kavuşmamız mümkünsüzdür bilirim. Vuslatımızın göğünde kara bulutlar dolanır. Tenimiz birbirine değmeyecek, murat alıp-vermeyeceğiz birbirimizden; lakin gözlerimiz uzak durmayacak birbirinin ışığından. Her dem göreceğiz birbirimizi. Seni her dem görmek, soluk alışını, gülüşünü, gezinişini, yürüyüşünü, seslenişini görmek de sevdadır. Ve bizim sevdamız da başka mümkün tanımaz. Var şimdi köşküne dön Selvihan. Ben bir zaman sonra Billur Köşke gelirim. Ve orada kalırım. Gerisini sorma, yordamını sual etme. Bir düşündüğüm, bir bildiğim vardır. Var yolun bahtiyar olsun."

Selvihan yedi vakit yol gözledi.

Gergefi bekledi. Kendi bekledi. Penceresinin önünde soldu durdu. Gözünü yolun menziline akıttı.

Solgun Selvihan'ın gönlüne şenlik saçmak için Bey Babası her gece toylar kuruyor, eğlenceler düzenliyordu.

Gecelerden bir gece, bir gece eğlencesinde, bir masal gecesinde, yeni köçekler, yeni çengiler geldi Billur Köşke. Bir kervan dolusu çingene. Hepsinin hüneri kendinden sorulur. Hepsinin her parmağında canbazlıklar, hokkabazlıklar, danslar, ateşler, halkalar, türlü numaralar döner. Renkleri gece siyahı, dişleri inci beyazı çingeneler. Bedenlerine alın, yeşilin, morun cümlesini dolamışlar, hepsinde hayatın gizli ırmakları, hepsinde hayatın mihneti, zevki, çilesi, keyfi...

Selvihan, Bey Babası ile birlik oturup tahtın minderine eğlence seyrettiler.

Eğlencenin bini bir yerdeydi şimdi.

Gecenin bini bir yerde.

Masalın bini.

Sevdanın biri.

Gecenin bir yerinde kara sakallarına eflatun peçe takmış, gözleri kömür sürmesiyle yalaz yalaz ışıyan, kulağında altın bir halkayı bukağı gibi taşıyan ve bir kartaldan, bir yılandan, bir kuğudan suret alan bir köçek girdi içeriye.

Köşkün salonuna bir kırbaç gibi inmişti işte.

Bu hançer bedeni hemen tanıdı Selvihan.

Muradhan sözünü tutmuş, Billur Köşke girmişti işte.

Ne ki Selvihan'ın suretini görmeye kendini feda etmişti.

Bundan böyle saray gecelerinde yalnızca bir köçekti.

Ayağında bir siyah, bir beyaz, bir ateş rengi şalvar, boynunda hamayıl, bileklerinde halhal, başında karanlık çatkısı ve kol-

larının burgacında yılan gibi dolanan zincirlerle Muradhan bu sevdayı ancak böyle mümkün etmişti.

Muradhan kendini köçek ederek, kendini feda ederek, her destanın dışına sürmüştü kendini. Her söylenceden sürgün etmişti. Dilsiz bir masaldılar şimdiden. Gizli bir masaldılar şimdiden. Hiçbir sevdaya örnek edilmeyecek, emsal gösterilmeyeceklerdi.

Yüzünü görmeyen, bilmeyen bilmedi kimdi bu delikanlı? Billur Köşke inen bu kırbaç bedenli köçek? Ardında yedi gölgesi, yedisi de kendisine ses verir, soluk verir ve yedisi de Selvihan'a sevdalı olarak indiler Billur Köşkün yakut salonlarına bir kartal görkemiyle. Ve kendilerini yalnızca Selvihan'a aşikâr ederken, Muradhan'ın yüreğinin kelamını dillendiriyorlardı. Bir tek Selvihan görüyordu onları, bir tek o dinliyordu. Herkesi bedeninin ırmağıyla büyülerken, ve bu kara ırmak buram buram tüterken, başka gözlere görünmez oluyordu onun öteki yedi bedeni,

yedi hayali,
yedi sureti.
Selvihan bilmişti ki bu sevda artık mümkünsüzdü.
Lâl bir masaldı sevdaları.
Yalnızca kendileri bileceklerdi.
Yalnızca gözleriyle seveceklerdi.

Her gece raks istedi Selvihan.

Her gece Muradhan'la göz göze geldi.

Ve bu, her ikisine de yetti.

Yedi vakt daha herkesi kapısından geri çevirdi, hiç evlenmedi. Gergefine de bir daha el sürmedi. Av avladı, kuş kuşladı. Babasından daha zorlu bir görücü düşmanıydı şimdi. Lakin kocayan babası bir gün kızını bir başka Beyin oğluna vermeye mecbur edildi. Dediler ki: "Kolay kolay vermezdi kızını; Eğer ki Güvey Beyin ülkesi ve gücü, Billur Köşkün üzerine yürüyecek kadar büyümeseydi."

Selvihan yolun sonuna geldiğini anlamıştı. Gergefini yeniden koydu dizlerine. O yeşil yolun sonuna bir son düşündü. Gergefin dolunay vakti gelmişti.

Evleneceklerinin kırkıncı gecesi, cümle dağı-taşı dolandı. Cümle otları, tohumları, çiçekleri topladı. Sonra tüm bunları karanlık bir kazanda kaynatarak ağulu bir şerbet yaptı kendine.

Hem yolun, hem ömrünün sonuna gelmiş olduğunu duyuyordu.

Düğün şerbeti lal rengi bir ağuydu şimdi.

O gece en güzel raksını etmeye buyruk verilmiş Muradhan, hançer dansı için iki hançer biletti kendisine.

Gece başladığında düğünün matemini yalnızca ikisi duyuyordu.

Düğünün en görkemli yerinde, ikisi de bilmeden birbirlerinin niyetlerini, bilmeden birbirlerinin muratlarını kıydılar kendilerine.

Kıvırcık kara sakalına ölüm muştusu mor bir peçe takmıştı Muradhan. Mor bir taç taşıyordu başında Selvihan. Mahzun gözlerle birbirlerine veda ediyorlardı, veda ettiklerini bile bilmeden.

Kırkıncı ve son gecenin, gerdek eşiğinin eğlencesinde yaralı

bir ceren gibi lal rengi ağulu şerbetini yudumladı Selvihan. Gözünün ışığında dönen Muradhan'ın hançer bedeni vardı. Başı dönüyordu; Muradhan'dan, ağudan... Başı dönüyordu ölüme doğru çıktığı yolculuktan.

Raksının en kıvrak yerinde ateş kırmızısı kuşağından çıkarıp altın rengi hançerlerini, kendini hançerledi Muradhan.

biri lal rengi bir ağuyla bir yana serildi,
öteki hançer yarasıyla öte yana devrildi,
ortalarına nerden bilinmez bir dal zakkum düştü.
Billur Köşkün düğünü ölümdü.
Ay dindi,
Güneş eridi,
Çınar devrildi.
Billur Köşk destana karıştı, söylenceye karıştı.

Ölümden düğün yapan Billur Köşk kalmadı geriye. Ağusu kaldı, o da lal rengi bir masaldı. Buna sebep kimse bilmezdi bu masalı, kimse bilmedi bu masalı. Destanın tarihinde gizli bir ırmak gibi aktı.

Gün geldi biri bildi, o da tuttu adını verdi.

1981

ULAK ile SADRAZAM

Birinci Remil

Ölümü bir giz perdesinin ardında kaldı. Değişik rivayetlere konu oldu. Hiçbir tarihçinin bilemeyeceği bir muammaya gömüldü, gitti. Sonrası toprak altında bulunmuş paralar gibidir. Işır ama söylemez.

Babaların oğullarını boğdurduğu, oğulların babalarını zehirlediği bir imparatorlukta ölüm, kimin, ne zaman kapısını açacağı bilinmeyen karanlık bir kutuydu.

Tahtın çevresinde alçala yüksele süzülen kanatların birbirinin cânına avcı olduğu; yazgının ebced hesabına göre yaşandığı imparatorluğun kalın duvarları ardındaki her şey gibi,

durup dururken ölen padişahın ölümüne de rivayet bulmak kaçınılmazdı. Hele ölüm ile ecelin padişah katında buluşmadığına bunca inanılmışken, inandırılmışken,

Hünkâr ordusuyla yola çıktığında

orduda hiç kimse seferin nereye olduğunu bilmiyordu. Ya seferler, kuşatmalar için yapılan uzun toplantılar devrini kapatmıştı Hünkâr; ya da bu defa hiç kimse bilmesin istiyordu. Ordu, hünkârın ve bir gizin ardı sıra yürüyordu.

Denir ki, daha önceleri de seferin nereye olduğunu bilmeyen ordunun, padişahın ardı sıra gittiği çok görülmüştür. Yeni bir şey değildir bu. Seferin güvenliği uğruna gerekli görülen bir tedbirdir.

Üzerine sefer edilen yer haber alıp da, savunmasını güçlendirmesin, saflarını sıklaştırmasın diyedir, denirdi.

Casuslar ve tarihçiler remil atardı.

Seferin bilinmez kıblesinde dört yönün de düşman olduğunu düşünürdü askerler. Yol boyunca karanlık bir su içinde akarlardı. Kendilerini kuşatan dünya düşmandı. Lakin bu (sefer) hangisineydi? Nereden geldiği bilinmeyen devşirmelerden mürekkep ordunun nereye gittiğini de bilmemesi belki kuralın bir oyunuydu. Padişahın kulları, toplamıyla ortaya bir ümmet olarak çıkan

bir kalabalık içindeki herkes, belki de en yoğun yalnızlığı hep birlikteyken karşılarına dikilen bu bilinmezlik karşısında duyuyorlardı.

Yol aldıkça tahminler yürütülür, şaşırtmaca vermek için yapılan manevralar, çarklar atlatıldıktan sonra izlenen güzergâh ve değişen yönlere göre ordu, nereye gittiğini yavaş yavaş anlamaya başlardı. Yıldızlara ve yollara açılan fallar dinerdi. Pus dağılır, düşmanın belirsiz silueti ortaya çıkar, kimlik kazanırdı. Seferin adı konurdu bir ezan vakti. Artık dört yön düşman değildi. Kalabalığın yalnızlığı, kalabalığın kalabalığına terk ederdi kendini.

Atılan remil geri toplanır,
Su aydınlanırdı.

Sonraları yerli ve yabancı birçok tarihçinin rivayetine konu oldu, çıktığı yolda başlangıç noktasından çok uzağa gidemeyen hedefi belirsiz bu sefer:

Mısır seferiydi, denildi. Ki en yaygın rivayet oldu bu. (Torununa kaldı Mısır'ın anahtarı.) Rodos seferiydi, denildi. (Ki bu da torun oğlunun hükümdarlığına nasip oldu. Eskiden kalma bir soyağacı hesabını kapadı Rodos fatihi hükümdar. İki kuşak sonra yetişti ölümün eli: Babasının amcaoğlu Şehzadeyi ve oğlunu yakalatıp öldürttü orada. Soyağacının sarkmış dalı budandı.) Venedik üzerine bir sefer olduğu rivayeti içlerinde en zayıfıydı, eridi gitti.

Rivayetler içinde siyah olanı geceleri ve karanlıkta söylendi, sayfaların ve sokakların ardındaki fısıltıya indi. Sonuncu ve gizliydi. Denildi ki, tahtın varisi olan şehzadelerden Ekber Evladın üzerine çıkılan bir seferdir ve saraydaki çaşıtları, casusları sayesinde bu seferin menzilini, hedefini öğrenen oğul, ustası olduğu zehrin ilmiyle babasını, daha seferin başındayken öldürttü, dendi.

Zehrin sahibine çıkartılan rivayetler içinde Venedikliler, Yahudiler de vardı.

Hıristiyan dünyasının doğudaki son kalesinin Osmanlıların

eline geçmesinden bu yana diş bileyen ve yıllarını padişahı zehirletmeye adamış Venedikliler, onca başarısız girişimden sonra bu kez başarıya ulaştı, denildi.

Hünkârın iki doktorunun da Yahudi dönmesi olması, bir zaman için bakışları Yahudi cemaatine çevirttiyse de birçok tarihçinin kolayca çürüttüğü rivayetler olmaktan öteye gidemedi bütün bunlar.

Muammasını korudukça zehrin aktığı yer, birbirini tutmayan görüşler ileri sürüldü.

Sonunda rivayetler içinde,

Seferlerden Mısır'a, zehirlerden Ekber Evlada kaldı.

Zehrin iktidarda olduğu bir ölüm haritası vardı demek tahtların ve toprakların üzerinde.

Dolaşımdaydı ağu.

Sem Zehir

Birinden ötekine

akardı ölümün pusuya yattığı sıvı

Bir gün, birinin elleriyle... Hangi gün? Kimin?

Remil, oğuldan yana.

Sarayın karanlık koridorlarında dolaşan fısıltılar, kuytu sütunların arkasında kaybolan gölgeler, basamaklardan süzülüp giden sahipsiz etekler, tüllerin ardında kımıldayan dudaklar, kafeslerin koruduğu muammanın ortasında süren korkunun hükümranlığı bilinenden çok, bilinmeyeni anlamlandırıyor, büyütüyordu

KARANLIĞIN DERİN GÖZÜNDE

her bilgi kırıntısı, büyük bir gerçeğe, saklı bir gize, oradan da geniş bir yelpazede saçaklanan bir rivayet efsununa dönüşüyordu.

Yüzleri seçilmeyen seslerin, sahipsiz fısıltıların alacakaranlıkta güçlenen gizli cesaretleri, zehir uçlu hançerlerden, hışırda-

yan ipeklilerden, kafes örgülerinin parçalayıp tanınmaz ettiği suretlerin güvenliğinden, ıslık çalan palalardan sıyrılıp; sarayın kalın duvarlarını; yüksek burçlarını aşıp kentin sokaklarında, derin gölgelerde bir harami gibi dolaşıyor, kulaktan kulağa yayılıyordu:

Remil oğuldan yana.

Toprak altı bir rivayetin pasını ovup, gün ışığına kazandıran, yeniden efsununu parlatan şey kendinden sonra gelen bir rivayettir. Nitekim bu rivayeti de daha sonraki bir rivayet sağlamlaştırdı: Hünkârı zehirlediği söylenen Ekber Evladı, yıllar sonra, Hünkârın zehirlendiği mıntıkanın biraz ilerisinde kendi oğlu tarafından zehirlenerek öldürüldüğü rivayeti bekliyordu. Üstelik oğlu, tahtı elinden zorla almış, onu sürgüne göndermiş, dahası yetinmeyip zehirletmiş deniyordu. Böylelikle oğlu tarafından zehirlendiği rivayeti, kendi kaatilliğinin rivayetini güçlendirmişti.

İki uçlu hançer zehrini zamanın akışında birinden diğerine aktarmıştır. Remilin birinci yüzü, zehrin iki ucunda toplanan Baba ile Oğulun döngüsünde bir iktidarın iki ucunu kanatır. Daire kapanmıştır.

Korkunun, rivayetin, efsunun ortasında ne anlam taşıdığını şimdi ve burada bilemediğimiz, olayların toprak altında dağılmış, eksilmiş, bozulmuş parçalarını bir araya getirip, birbirine ekleyerek,

durdukları yerden baktıkları
eskiye harita çıkarırdı
tarihçiler

Bizim üzerin(d)e zar attığımız harita ise tarihin kurulan bir hikâye olduğunu biliyor.

Zarımızda hep iki var.

Geçmişi anlatmak için tarihçilerin önümüze sürdükleri o ku-

sursuz düzende, neden ve sonuçlar öylesine kesin, öylesine birbirine bağlı ve öylesine açık bir ilişkilenme içindedirler ki, bir gerçeği tümüyle yansıtamazlar. Çok çok ölü bir geçmişi biçimlerler yalnızca. İlahi Adalet bile bir "zorunluluk ögesi", bir kurmaca gereğidir. Kırılmış çömlek parçalarının birbirine karıştığı çok görülmüştür. Yaşamın bu denli kusursuz, bu denli insan elinden çıkma bir düzenle işlemediğini, birbirine eklenen parçaların bu denli tanınabilir olmadığını bilenler kuşkularını sürerler. Böylesine kapalı metinler yalnızca, ucu açık kanıtlarla oluşan yörüngenin sonunda gerçeği bulduğunuz katili bilinmeyen cinayetler içindir. Ve her bulgu yalnızca o kapalı metnin coğrafyasında anlam kazanır. Başka bir iklimde soluyamaz.

Kapalı metinlerle kusursuz cinayetler bu yüzden birbirine benzer. Hayatla karşılaştırılamazlar. Tanıkları ve kanıtları kendi içlerinde saklıdır. Sualtı batıkları gibi başka bir atmosferde çürür, dağılır, giderler.

Hiçbir remilin açıklayamadığını bildiğimiz bir hikâyeye başlıyoruz attığımız bu ilk remille.

Tümünü kapsamadığı için gerçeğin hiçbir kitapta bulunmadığını bilerek, bu öyküde de yok, diyoruz.

Zarımızda hep iki var.

Üslubunu, ölümün ve gizin şiddetinden, babalar-oğullar-kardeşler arasında yaşanan aşk ve ölüm çekiminin ortasında parçalana parçalana kurdukları yekpare iktidarlardan alan,

kendine ve güce kilitlenmiş
bu erkekler imparatorluğunun
iki vardı
zarının her yüzünde
ve bu hikâyenin remilinde

Şiirin burçlarından ve kalb eliyle okunan ince sülüsle yazılmış tarih sayfalarından, mürekkebi kurusun diye üzerine döktüğümüz rıh ve kum saatinden, şimdi ve buradan bakıyoruz

o ince nisan sabahına

ve okuyoruz: Hünkâr çayırı tâbir edilen o çayırın ortasında o

gün ansızın kurulan dev çadırlara, kuzgun kanatları gibi açılan haymelere, dikilen otağlara biz de şaşkınlıkla bakakalıyoruz.

Zarımızda ise hep iki var.

İki kez oturmuştu tahta.

Ölümünün iki nedeni vardı. Hastalıktan mı öldü, zehirden mi? İki doktoru vardı. Hangisi zehirledi? İki Sadrazamı vardı, biri Karamanlılardan, öteki devşirmeydi. Sonra iki oğlu...

Biri Ekber Evlattı. Diğeri Kaftan Doğumlu.

Hayatı hiçbir kurmacaya izin vermeyecek böylesi bir kilit üzerine kurulmuştu. Babasından kendisine bıraktırılan tahtta uzun bir hükümdarlık sürmüş, çağ açmış, çağ kapamıştı. Şimdi herhangi bir ihtiyar gibi doktorların elindeki ilaçlardan gelecek devaya bağlamıştı umudunu. Yaşamın pamuk ipliği o günden bu yana pek değişmedi. Ölümün ucundaki yalnızlık aynı yalnızlık, sefere çıkan bir hükümdar otağıyla, günümüzdeki herhangi bir oda arasında aynı ölüm gidip geliyor.

Birinci remilin bilinmezleri arasında Hünkârın seferi, ve niyeti, zehirin sahibi, doktorun müdahalesi,

ve imparatorluğun geleceği bulunuyor.

İkinci Remil

Üsküdar'dan sonra, Gebze'ye varmadan: Hünkârçayırı,

engin bir yeşillik içinde esniyor. Yalnızca doğanın sesi, başka hiçbir şey yok. Yeraltı sularının çağıltısı bile duyuluyor bu sessizlikte, toprağın usul usul yarılması, köklerin saçaklanması, karınca yuvalarının yer değiştirmesi, kuşların kanat bilemesi.

Sabah, güneşin ılık ışığında yıkanırken her şey renklerin ve kokuların ayinine dönüşüyor.

Doğanın cömert kucağında binbir türlü çiçek, böcek, kuş, kelebek yazın öfkesinden uzak, tasasız görünüyor. Yumuşak bir esinti eşliğinde fısıldaşan otlar saçlarını tarıyor, ince çıtırtılarla su yürüyor dallara. Kır çiçekleri çılgın renkler sayıklıyor. Toprağın derin damarlarından tüten buğu, incecik bir tül çekiyor boşluğa. Uzun ıslıklar çalıyor karşı tepelere doğru yükselirken uzayan kıyıcı otlar.

Sonra her şey sessizleşiyor, yeniden gürültülü nabzına saklanıyor doğa. Kuşlara, kelebeklere kadar.

Daha gün doğmadan, kollarında birer doğanla telaşla gökyüzünü kollayarak geçen avcıları da saymazsak, kimse gelip geçmiyor yoldan. Unutulmuş bir dağ yolu sanki, bir patika kadar tenha. Günü anlamlandıran kıyıcı bir sessizlik bu. Nitekim bu kır görüntüsü tarihte manyetik bir mekân olacaktı daha sonra. Dönüp dönüp buraya gelecekti tarihçiler.

İz sürmeye.

Bu sahipsiz doğa parçası, bu ıssız nisan sabahı çok sürmüyor. Öğle sonrasının koyu terk edilmişliğinde böceklerin arada bir cırlayarak sessizliği bir yerinden yırttıkları, ardından her şeyin daha derin bir sessizliğe gömüldüğü bu kır manzarası,

ansızın Üsküdar yolundan kopan büyük bir toz bulutunun eşliğinde çılgın bir kalabalık tarafından istila edildi. Gökyüzüne püsküren toz duman bulutları çayırın üstüne bir karabasan gibi indi. Topraktan tüller sardı her yanı. Bu toz duman bulutlarının içinde, sanki tarihten kopup gelmiş gibi ilerleyen ordu konakçıları yürüyordu. Geçtikleri her yeri silkeliyorlardı.

Çiçekler çiğnendi, kelebekler ürktü, kuşlar kaçtı. Katırlardan, atlardan büyük gürültülerle indirilen koca denkler, oraya buraya hoyratça çakılan kazıklar, dikilen dev çadırlar, sabahki ıssızlığı, engin yeşilliği, baharı, nisanı aldı götürdü. Büyük bir uğultu sarmıştı ortalığı. Kocaman kanatlı dev kuşlar çökmüştü çayıra ve sanki uğursuz gözlerle yola ve geleceğe bakıyorlardı.

Ertesi sabahtan itibaren burası tarih boyunca Hünkârçayırı diye anılacaktı artık.

Kuşluk vakti Üsküdar yolundan bir kez daha toz bulutları havalanıyor. Sipahiler, silahtarlar, azaplar, topçular ve yeniçeriler sırasıyla alay alay çayıra geliyorlar. Ayın, güneşin buluttan kurtulması gibi, toprak rengi bulutların ucundan çıkıveren belirsiz siluetleri çayırın yüzünü kaplayan kalabalığa karışıyor.

Ve en sonra tahtırevanı içinde Hünkâr geliyor. Perdeleri kapalı idi. Sımsıkı bir korunma altında idi. Onu çepük çalarak karşılayan askerleri az sonra Sadrazamın ağzından iletilen emriyle dağıldılar, çadırlarına, geceye çekildiler. Sadrazam buraya kadarının bir satranç hamlesi ya da satrançta bir hamle olduğunu düşünüyordu.

Seferin muştucusu tuğlar Istanbul'dan Anadolu yakasına geçmiş, Üsküdar'da dalgalanmaya başlamıştı.

Görkemle uğurlanmışlardı saraydan. Kös sesleri yeri göğü inletiyordu. Sefer resmen başlamıştı. Hastalığını önemsememişti Hünkâr, ya da seferi çok önemsediğinden üzerinde durmamıştı. Sadrazamlarından birini sarayda bırakmış (devşirme olanı), ötekini yanına ve hikâyemize almıştı.

Daha sonra Sadrazamın emriyle, önceden kararlaştırılan bir konaklama yeri olmadığı halde Hünkârçayırına denk indirilmiş, çadır dikilmişti. Çünkü padişah Üsküdar'da hastalanmış, Maltepe'de ağırlaşmıştı. Bir seferin başında ve askerin ortasında olan bu hadise hayli müşkül bir durum yaratmıştı. Padişah mecalsizdi, bakıma muhtaçtı, hastalığı ürküttücü bir hızla seyrediyordu. Sefere çıkan bir padişah için hiç iyi bir şey değildi bu; insanüstülüğünü azaltıyordu. Sefere at sırtında değil, arabada çıkmasını salık vermişti doktorları. Ayaklarında, mafsal yerlerinde damla hastalığı vardı. Babası gibi. Daha ellisini sürüyordu. Babası gibi. Ölmeyi ummuyordu. Babası bu hastalıktan ölmüş olsa bile. Ölüm ile sefer arasında kaldığını belki de bir tek kendi bildi hastalığının o baş döndürücü hızında.

Hastalığın seyrindeki hız Sadrazamı kuşkulara sürüyor, yüreğini daraltıyordu. Hünkârın ağzından emirler veriyor, hükümler dağıtıyor, her zamankinden daha sert davranıyor; böylelikle padişahın hastalığını, mecalsizliğini örtmeye, yokluğunu hissettirmemeye çalışıyordu. İki gecedir uyumuyordu. Daha yolun başında bir yol ağzı belirmişti. Bunu seziyordu. Yazgı çatallanmıştı. Padişahın canı daha teninde iken hesap yapmak zorunda kalışı hem ağrına gidiyor, hem de bundan geri duramıyordu. Belki de atlı çıkarma fikri daha o zaman düşmüştü aklına. Bir devlet adamının akıl ile yüreğini bir arada tutması gerekiyordu.

Hünkârçayırının ortasına Otağ-ı Hümayûnun kurulması emredildi. Hünkârın altın sırmalı kırmızı çadırının çevresine Hasoda erkânı dışında hiç kimse yaklaşamıyordu. Tahtırevandan otağına sokulurken bile, arabayla çadır arasına gerilen şal perdelerden geçerek indirildi. Bu perdeler de Sadrazamın emriyle gerilmişti; Hünkârın çaresiz halinin görülmemesini istiyordu. Hastalığı, mecalsizliği kul gözünden saklanıyor, asker gözünden uzak tutuluyordu.

Ordu ansızın gelişen bu olaylar karşısında iyice huzursuzlanmıştı. Neler olup bittiğini merak ediyordu. Kaç gündür Hünkârlarının yüzünü görmemişlerdi. Hep kapalı perdeler ardında idi. Istanbul'dan alelacele celbedilen hekimlerin sık sık Hünkâr çadırına girip çıkması gözden kaçmıyor, pek de hayra yorulmuyordu. Hekimlerin Sadrazama söylediklerive hep aynıydı: Kan aldıklarını, ilaç verdiklerini, lakin salaha dair hiçbir emare göremediklerini üzüntüyle dile getiriyorlardı.

Çadırlar kuşkulu fısıltılarla dalgalanıyordu.

Devletin bütün yükünü omuzlarında hissediyordu Sadrazam. Çaresizlik tanımadığı bir duygu değildi, bugüne kadar çok kereler yüz yüze gelmişti onunla. Her keresinde de serinkanlı gözler, âni ve şaşmaz kararlarla üstesinden gelmişti. Lakin bu seferki kıskıvrak yakalamış, kımıldamaz etmişti. Hünkârın ansızın ölümü halinde olabilecekleri düşünmek bile sersemletmeye yetiyordu. İmparatorluk tarihinin en şanlı hükümdarıydı, çağ açmış, çağ kapamıştı. Buna rağmen ilk yeniçeri ayaklanması onun zamanında olmuştu. Dışarıdaki şu kara kalabalık alabildiğine tekinsizdi. Ordu tekinsizdi. Zor zamanların yağmacısı, talancısıydı bunlar. Yeni bir cülûsta bağışlanacağını bildikleri bütün suçları işlemeye hazırdılar. Bugün padişahın sağ kolu, imparatorluğun birinci sadrazamıyken, yarın kucağında padişahın ölüsüyle, tıpkı öldürdüğü adamın cesedi başında ne yapacağını bilemeyen sıradan bir katil kadar çaresiz kalabilirdi.

Tahta çıkacak yeni bir Osmanoğlu (ya Ekber Evlat ya Kaftan Doğumlu) gelene kadar sürecek kargaşada çaresizliği alabil-

diğine büyüyecekti. Şaşkınlığın yanlışlarına sürüklenmekten korkuyordu. Aklının pusulası hep güçlü olduğu zamanlara ayarlanmıştı. Kendini hiç bu kadar çaresiz, bu kadar aciz duymamıştı. Şu karanlık fısıltılarla kımıldayan çadırların ortasında, şu karıncalı sessizlikte ona düşen Hünkârın ölmemesini dilemekti yalnızca. Şu otağı ayakta tutan ortadireği gibi, dirimi de imparatorluğun bütün dengelerini ayakta tutuyordu. Ölmesi çok şey demekti.

Sadrazam, kendi yaşamının, Hünkârın varlığına bu kadar bağlı olduğunu hiç bu şiddetle hissetmemişti. Bunu biliyordu elbet, ama duygunun şiddetini taşımayan kuru bir bilgi olarak biliyordu. Oysa şimdi bunu yakıcı bir biçimde etinde hissediyor, boynuna bağlanmış görünmez zincirlerin varlığını bütün ağırlığıyla duyuyordu. Öfkeye benzer bir duyguyla sarsıldı. Kulluğu hiçbir zaman becerememiş olduğunu düşündü. Bunun farkına bir de o varmıştı. Hünkâr. Belki de bu yüzden koruyup kolladı onu. Başkalarının kuşkularına, kaygılarına, öfkelerine ve nefretlerine karşı belki de bu yüzden koruyup kolladı. Belki de sevdi bile.

Sadrazam, kovuğunun gölgelediği iri gözlerinde umutsuz bir yakarışla, padişahın ayakucuna çöktüğünde uykusuz bir geceye daha hazırlıyordu kendini.

"Bedenimiz fazla tanıdık Hünkârım," dedi fısıltıya benzer bir sesle, "Belki de bu yüzden önce o ölüyor."

Gecenin karanlığında kızıl bir yalım gibi dalgalanan, renkli şeritler ve altın sırmalı saçaklarla süslü bu çadır, bu Otağ-ı Hümayûn, pençesini dünya toprağına geçirmiş yolcusunun şu fani dünyada kaç gecelik uykusu olduğunu bilmiyordu.

Hünkârın can çekişen bir kartal gibi kısılmış gözlerine, kaybolmuş bir çocuk gibi bakıyor Sadrazam. Bu gözlerde, bu yüzde imparatorluğun geleceğini ve kendi kaderini görmek istercesine bakıyor.

Dağılmış bir satranç tahtasının başında sanki.

Bir devrin kavşağında duruyor.

Sağa, sola, göğe bakıyor. Gecenin siyah örtüsüne, delik deşik yıldızlara, gökyüzünün uçsuzluğuna, yazgıya ilişkin gizlerin asılı olduğu gecenin atlasına. Uyuyan çadırlara, yola, yollara, ayaklarının ucuna...

Ayakları üzerinde birkaç kez yaylanıyor. Bacaklarını kasarak dizlerindeki titremeyi engellemeye, sağlamlaşmaya çalışıyor. Bastığı toprağı, kendi varlığını duymaya çalışıyor. Soluk alıp verişini dinliyor. Göğsünün kabarıp kabarıp inişini. Durduğu kavşağın ağırlığını unutturacak kadar küçük ayrıntılara yöneltmeye çalışıyor dikkatini. İhtiyacı olan gücü böyle toparlayacağını hissetmiş olmalı. Zihninin akışına bırakıyor kendini. Çağrışımların serpintisine. Dağılıp ufalanıyor, gecenin ve zamanın içinde bir tül kadar uçucu şimdi. Çocukluğunun Türkmen çadırlarına, yıldız yağmurunda soluduğu dağ çiçeklerine geri dönüyor, dağ rüzgârlarına veriyor yeniden bağrını. Kulaklarında çıngırak sesleri uğulduyor. Çocukluğun kuytu, güvenli, korunaklı anılarına saklanıyor bir süre. O kayıtsız, o başıboş günlerde biraz dinleniyor. Sonra dağılmış düşüncelerini toparlamaya, dingin olmaya, bir tas su kadar berrak olmaya çalışıyor. Hiçbir anı, hiçbir duygu, hiçbir şey bulandırmamalı onu. Her şeyi en küçük ayrıntısına kadar hesap etmek, her adımını dikkatli atmak zorunda. Bir tel canbazı gibi ilerlemesi gerek. Ufacık bir hatanın hiçbir şey bağışlamayacağını biliyor. Gerisi yalnızca boşlukta takla atmak olacak. Gecenin yumuşak esintisinde nazlı nazlı salınan şu çadırların, gözüne, kulağına keskin nice casus, çaşıt barındırdığını; avının çevresinde dönen sırtlanlar gibi bütün gözlerin, bütün kulakların şu kırmızı çadırı kuşkuyla kolladığını çok iyi

biliyor. Nabızlarının atışını, hapsettikleri soluklarını duyuyor nerdeyse. Bir deprem sıcağı gibi kaynıyor ordu. Şimdi konakladıkları şu yerin, bir iktidardan, ötekine; bir padişahtan diğerine giderken doğan boşluktaki bir talan konağı olup olmadığını merak ediyorlar. Uyku tutmuyor hiçbir çadırı.

İçindeki çalkantıda yitip gitmekten korkuyor. Kendini zihninin akışına bütün bütüne bırakmaktan. Kendine esir düşmekten. Bunca zaman sımsıkı koruduğu, bütün gücüyle tuttuğu kale kapılarının birdenbire ardına kadar açılmasından. Kollarının birer yorgun gürz gibi toprağa düşmesinden.

Tüy kadar hafif, kurşun kadar ağır şimdi.

Kendini kıstırılmış hissediyor, alabildiğine kıstırılmış. Avcısını beklemeye mecbur edilmiş tuzaktaki bir av sanki. Ve en büyük kötülük zamanın uzamasıymış gibi. Şimdi zaman, hem en çok gereksinimini duyduğu, hem de bir an önce geçmesini istediği bir şey.

Zaman da tüy ve kurşun şimdi.

Çetin bir bulmacanın tam ortasına yerleştirilmiş, nereye yöneleceğini, ne yapacağını, içinde bulunduğu kapandan nasıl kurtulacağını bulmaya çalışıyor. Yönünü, menzilini tayin etmeye; adımlarını ansızın oluşan durumun gerektirdiği koşullara uydurmaya. İzini sürdüğü şeyin yalnızca kendi umarı, kendi için bir umar olmadığını en fazla kendi biliyor. Bir yandan imparatorluğun kavşağında, karar makamında bir devlet adamı, diğer yandan gecenin ileri bir vaktinde yumuşak bir esintinin püsküllerle, şeritlerle oynaştığı, tuğu dalgalanan kırmızı bir çadırın önünde kendine vuran bir gölge yalnızca. İmparatorluğun birçok çelişkisi gibi. Kendini, bu gece manzarasında tuhaf buluyor. Bir başkasının gözüyle görüyor kendini, bir başkasıymış gibi. Alışık olduğu bir duygu değil bu. Sanki tam ortadan ikiye yırtılıveriyor. Paniğe kapılıyor. Belki de korku ikiye bölüyor benliğini. Korku iki kişi yapıyor onu. Başka biri olmak istiyor. Belki de bedenini, içine hapsedildiği bir kafes gibi görüyor. Burada değil, orada olmak istiyor. Yıldızlar kadar uzak olmak istiyor her şeye.

Oysa her şeyin tam ortasında duruyor.

İmparatorluk tarihinin bir sayfasından diğerine geçerken nasıl da önemli bir yerinde durduğunu, korku ve heyecanla ta derinde, dipte bir yerde duyuyor. Omuzları çöküyor, yıldızlar uzaklaşıyor.

İçerideki ölüyü düşünüyor. Artık hiç kimseyi korkutmuyor. İki dudağının arasından çıkan tek bir söz bile yok artık. O söz ki, kaç kişinin hayatını başlatmaya, kaç kişinin hayatını bitirmeye muktedirdi. O tek sözcük bile yok artık. Kimsenin boynu kasılmayacak onu gördüğünde.

Ama ölüsünün yarattığı boşluk, ilkin geceye, sonra imparatorluğa, giderek dünyaya yayılıyor. İçinde çarpışıp duran duyguları ayıklamayı deniyor. Patlayıp duran kıvılcım ocakları beyninde o kadar çok şeyi birden harekete geçiriyorlar ki, kendini muhasara altına alınmış, dört bir yandan kuşatılmış hissediyor. Sakinleşmeye çalışıyor. Zamanı tutmaya, zamanı hissetmeye. Kendine yerleşmeye, kendi tartımını, zamanın tartımına uygun düşürmeye. Sanki bunu başarabilse, her şeyi başaracak. Hırıltılı bir sesle onun öldüğünü fısıldıyor. Kendi sesi yabancı geliyor kulağına. İrkiliyor. Acı, ağır bir yük gibi çöküyor yüreğine. Gerçek, bütün dehşetiyle sarıyor benliğini. Hiçbir şeyin o kadar kolay olmayacağını düşünüyor.

Sıra silahların seçiminde, diyor.

Gövdenin değil, tahtın boşalması, diye düşünüyor. Canın uçup gittiği beden değil, boşalan taht. Ölümün katılaşıp kaldığı bedeni nerdeyse tanımıyor bile. O kadar ifadesiz, o kadar yabancı bir şey daha şimdiden. Giderek boşalan bir gövde. Usul usul azalan can. Bir fener gibi ağır ağır söndü aydınlık yüzü. Hünkârın bedenini, herkesin bedenine çeviren şey, ölüm. Uçup giden ne? Şu çadırın üzerindeki titrek yıldız ışınlarına karışan? Koca imparatorluğun ta tepesinde oturan şu beden, şu an içeride cansız, upuzun yatıyor. Bugüne dek gördüğü bütün ölüler gibi. Belki de inanılmayan bu, yalnızca bu. Ölümün inanılmazlığı, belki de en inanılmaz anlamını bir hünkârın ölümünde buluyor. Ölüm,

her şeyi sıradanlaştırırken, en fazla yaşarken kaçırılmış fırsatların ve olanakların acısını duyuruyor.

Ağır bir üzüntünün de, bir kurtuluş duygusunun da ifadesi o cansız beden. Bu duyguyu utanarak buluyor yüreğinin kendine bile yabancı bir yerinde. Onu sevip sevmediğini, en azından bir vakitler sevip sevmemiş olduğunu... Bütün bu düşüncelerin gecenin bu vakti ve bunca zorlu bir kördüğümün ortasında üşüşmesinin bir nedeni olmalı. Ölümün, sevgiyi ve öteki şeyleri yeniden konuşmaya çağırmasının, çağırıyor olmasının. Ölümünün, yalnızca devlete ait sorunları değil, bunca kişisel duygulanımları da harekete geçirmesinin, içindeki yoğun çalkantının rahatsızlığını duyuyor şiddetle. Bunları hissederek vakit kaybettiğini düşünüyor. Yüreğinin dalgalanmalarından uyuşan beyninin içinde diri kalma tutkusundan başka hiçbir şey yok. İçini yokladıkça karşılaştığı duygular ürkütüyor onu. Yüreğinin bunca zaman kendine bunca yabancı kalmış olmasından dolayı korkuyor. İçindeki bir ikinci kişinin bu dar zamanda belirip yavaş yavaş bütün benliğini ele geçirmesinden. Düpedüz kendinden korkuyor. Dışarıdan bakıldığında sakalının bir tek teli bile seğirmemeli. Dirayet, basiret, serinkanlılık, el çabukluğu diliyor kendine. Bunlara çok ihtiyacı olacak. Nasıl olsa daha sonra, şimdi içinin hallacını atan duygularını da ayıklayacak, Hünkârın ölümünün sızısını da taşıyacak zamanı ve gücü olacak. Usul usul bir oyuna, zorlu bir oyuna hazırlandığını kendi de ayırmsıyor. Sakalı seğiriyor.

Ona o kadar borçluydu ki, sanki biraz hafiflemiş. Evet, bunu saklamanın bir yararı yok. En iyisi itiraf etmek. Hiç olmazsa itiraf, utancı hafifletir. Kimsenin ama hiç kimsenin sevmediği bu sadrazamı bir tek o sevmişti. Devşirmelerin kendinden nasıl nefret ettiğini bilmiyor değil. Çünkü Türkmendi. Sadrazam olmuş, sadaret makamı ilk kez onunla devşirmelerin elinden Türklere geçmişti. Anadolu yüzündeki Türkmen aşiretleri, Türk beyleri sevinç içindeydi. Yeniçerilerin hoşnutsuzluğu sürüyordu. Zaten yeniçerilerin gücü ve öfkesi hep bir gizli ırmak gibi akıp dur-

muştu imparatorluğun tarihinde. Lakin Hünkârın buyruğu her şeyin üstünü örtüyordu. Ne tuhaf şeydir ki, ilk yeniçeri ayaklanması da bu hünkârın zamanında olmuştu. Ordu, hep yönetilen ve korkulan bir şey. Belki de buyuranın, buyrulandan duyduğu korkuda hep bilinmeze karşı duyulan güvensizliğin sarsıcı kuşkusu yatıyor. Ne düşündüğünü ve ne hissettiğini hiç bilemediğin bir güç, tarihin bir zaaf anında silahını, kendini yönetene de çevirebiliyor. Ordunun dizginlerini tutan el şimdi içerde ölü yatıyor. Kulluğun güvencesiyle ayakta kalmış olmak, bugüne kadar kendine bile yabancı duyguları şimdi hissediyor olmak, ona ilişkin her şeyin zıddını bile ona borçlu olmak... Varlığını, yaşamını, makamını, her şeyi. Bu kadar borçluyken sahiden sevilir mi? bilmiyor. Bir köle, efendisini sevip sevmediğini sahiden bilebilir mi? Çaresizlikten duyulan hislerin ne kadarı sahicidir? Borcun, minnetin, kimi zaman nefrete, düşmanlığa dönüştüğünü başkalarının yaşadıklarından öğrenmişti. Onun Hünkâra karşı hisleri, böylesi bir şiddete dönüşemezdi elbet; demek daha gizli, daha bastırılmış, daha incelikli yaşanabilen bir öfke olarak kalmış bir yerlerinde. Aklı ve kalbi bu duyguyla barışık yaşamaya alıştırmış onu.

Sevgi, imkânsızlığın değil, imkânların ortasında buluyor kendini. Anlamını, tarifini. İmkânsızlığın ve eşitsizliğin ortasındaki sevgide kendinden başka şeyler de vardır ve çoktur ve ayırt edilmesi hayli müşkûldür. Şimdi içeride upuzun yatan beden, belki üzerindeki borcu kaldırmış, ağırlığı almıştır. Bu duyguların yokuşlarına sürülmesi bu yüzdendir. Şimdi sorabilir belki kendine, sahiden sevip sevmediğini. Ölümün sessiz sözleşmesi bütün hesapları kapar. Bir kulun, bir padişaha hizmetinden başka hiçbir anlamı olmayan duygu, şimdi sıyrılıp üzerindekilerden, gerçek anlamını ortaya koyabilir. Ölüme borçlanılmış bir itiraf olarak...

Bir devrin kavşağında duruyor.

Sağa, sola, göğe bakıyor.

Aynı uzaklıkta iki yıldız gibi iki şehzade. Gecenin boşluğunda ışıyorlar. Bomboş yıldız alacası. Gece, bahar gecesi. İnsafsızcasına hayattan yana. Çiçeklerin, otların kokusu baş döndürüyor. İki uzak yıldız duruyor başının üzerinde, biri bir tarafta, diğeri öteki tarafta. Ortada duruyor Sadrazam. Fal bakar gibi bakıyor gökyüzüne, uzun uzun bakıyor. Hangisi geleceğin hünkârı? Hangi yıldızın daha çok ışıdığına bakıyor. hangisi daha parlak? Yıldızların hepsi ışıyor. Bahar gecesi insafsız, yardım etmiyor. Hiçbiri yardım etmiyor. Çadırın önünde, gecenin içinde toprağa saplanmış bir mızrak gibi dimdik duruyor. Şimdi onlar da bakıyorlar mıdır gökyüzüne? Simli döşeklere, kuştüyü yastıklara uzandıkları avlulardan şu yıldızlı geceyi onlar da seyrediyor mudur? Hangisinin gözüne yıldızının ışığı düşüyordur? Hangisinin yıldızı boşluğa, hiçliğe akıyordur? Yazgıların asılı olduğu yıldızlardan hangisi sahibine göz kırpıyor? Bu gecenin ışığı hangisinin alnını ve yolunu aydınlatacak?

Ya ben hangi kavşakta duruyorum peki? Geriye bakıyor, imparatorluğun geçmişini, tarihini düşünüyor. Şu an üzerinde durduğu yolun nereden geldiğini biliyor. Nereye gideceğinin cevabınıysa gözünü dikip uzun uzun baktığı ışıyan uzak yıldızlarda arıyor.

İki oğul, iki şehzade duruyor tahtın kıblesinde

Hangisine zar atılır, hangisine remil bakılır?

Gönlünün menzili Konya'ya düşüyor. Üstelik herkes de biliyor bunu. Kanunname-i Âl-i Osman'da, şehzadelere yazılacak elkap nümunesinde, Hünkârın Konya'da oturan küçük şehzadenin adını andığını, üstelik bu anmada Sadrazamın payı da biliniyor elbet. Bundan Hünkârın tahta, Kaftan Doğumluyu layık gör-

düğü sonucunu çıkaranlar var.

Sadrazam gönlünün kıblesiyle, tahtın dirliğini aynı yerde biliyor. Ama Devletin nizamına denk düşsün diye ikisine de eşit hak tanımak gerektiğini düşünüyor. Aradığı iki ulak, iki at, iki menzil ve istikbal.

İki ulak, iki at, iki menzil.

Doğrusu bu, diye düşünüyor. İkisine birden atlı çıkarmak. Biri Amasya'da, diğeri Konya'da iki oğul. Tahtın doldurulması gerek. Biri Ekber Evlat, diğeri Kaftan Doğumlu. Hakları eşit görünüyor. Önce gelen tahta oturacak. Osmanoğullarından biri bir an önce tahta ve devletin başına geçmeli. Şu uğursuz kara kalabalığın uğruluğundan ancak böyle korunulabilir.

Şimdi Devletin sahibe ihtiyacı var.

Hünkârın ölüsü ile taht arasında duruyor.

Yanı sıra zarını attığı tarafın yenilgisi karşısında geleceğini de sağlama almak istiyor. Bu kargaşalığın ortasında kimi incecik hesaplar kendiliğinden yapılıyor. Örneğin: aynı anda yola çıkacak iki ulaktan hangisinin hedefine daha önce varacağını tahmin etmek güç değil. Konya'nın İstanbul'a daha yakın olmasıyla, şehzadelere yazılacak elkap nümunesinde anılan Kaftan Doğumlu şehzadenin tahta yakınlığı arasında gizli bir adalet duygusu buluyor. Kaderin gizli sözleşmesi. Sonuç ne olursa olsun ikisinden birinin, bir an önce tahta geçmesi gerekiyor.

Şimdi Devletin sahibe ihtiyacı var.

Hünkârın ölüsü ile taht arasında duruyor.

Sadrazamın gönlü, Konya'da oturan Kaftan Doğumlu şehzadeden yana olduğu halde, bu seçimini apaçık yapmaya hakkı olmadığını, kendini Devletin önüne koyamayacağını, Devletin her şeye kaadir olduğunu biliyor. Tek yol Devlete kilitlemek Sadrazam kimliğini. Devlete sığınıyor Sadrazam. Kendi yazgısının – ne olursa olsun– ancak bunun içinde yeniden kurulabileceğine inanmış olarak beklemeyi seçiyor. Devlete sahip çağırıp, yazgısını onun ellerine bırakıyor. Sahibi adil çağırmak adına aynı anda yola çıkaracak ulakları. Kendini, ancak sahibin yetkisi içine

yerleştirerek adlandırabiliyor. Yeniden ve gizlice kulluğu seçiyor. Kulluğu hiçbir zaman beceremediği olduğu düşüncesi bir kelebek kanadı gibi dağılıp ufalanıyor. Bir devlet adamı olarak kulluğun onu o kadar rahatsız etmemiş olduğunu, oysa Hünkârın yüreğinin menzili ya da düpedüz sevgisi söz konusu olduğunda bundan çok tedirginlik duyduğunu ayırmsıyor. Kimse tarafından sevilmeyen bir sadrazamın, yaşamındaki belki de en büyük, en önemli değerin sevgi olarak ortaya çıkması en çok onu şaşırtıyor. Bunun, kendine içindeki ikinci ve gizli benliğin bir oyunu olup olmadığını, hatta usulca delirip delirmediğini düşünüyor. Hünkârın gözünde, kendisinin ne olduğu sorusunun gizliden gizliye onu çok uğraştırmış olduğunun ayırdına varıyor. Şimdi bile yalan söylüyor, gerçeği tam olarak dile getiremiyor. Düpedüz sormak istediği şey: Hünkârın kendisini sevip, sevmediği; korumasının, kollamasının, sevgi ile bir ilişkisi olup olmadığı. Cevabını artık hiçbir zaman öğrenemeyeceği soruların böylesine üstüne üstüne gelmesinden ürküyor. O yaşarken yasak olan soruların. Şimdi neye yarar? Şimdi çözmesi gereken çok daha önemli sorunlar var.

Soluk almak için çıktığı çadırın önünde çok önemli bir şeyi unutmuş gibi hissediyor kendini. En önemli şeyi.

Ölünün önce saraya kaldırılması gerekiyor. Ne olursa olsun önce saraya. Bunun nasıl tehlikeli bir macera olduğunu bilmiyor değil elbet. Ateş üstüne gerilmiş bir telde, üstelik sırtında böyle bir yükle yürümek demek bu. Ama başka bir çaresinin de olmadığını biliyor. Saray onu çekiyor. Sarayın kalın duvarları, serinkanlı düşünmenin de, sabrın da, beklemenin de imkânlı olduğu korunaklı bir yer. Sadrazamı şu kara çadırlar tarafından kuşatılmış bu meydandaki çaresizliğinden kurtaracak bir yer. Makamını hissedeceği, kendi ağırlığını duyacağı bir yer. Sarayın güvenliğini istiyor. Hünkârın ölüsüyle birlikte, menziline ilk ulaşan ulağın getireceği şehzadeyi sarayda bekleyecek. Yazgısını bekleyecek.

Hangi şehzade yaşatacak onu? Her taht değişikliğinde kesi-

len başlardan, uçurulan kellelerden biri mi olacak onunki de?
Devletin nizamı ile başının çaresi arasında duruyor.
Ekber Evlat ile
Kaftan Doğumlu arasında duruyor taht
Şimdi ve burada, diyor Hünkârın ölüsü. Karar şimdi ve burada
Yollara bakıyor Sadrazam
Göğe ve yollara
Ardında bir ölü, önünde upuzun bir yol
Her şeyin üstünü, ışıyan ve ölü yıldızlar kaplamış.

Bir kavşakta duruyor.

Hünkârın ölüsü ile taht arasında duruyor.

Devletin nizamı ile başının çaresi arasında duruyor.

Soluklanmak için çıktığı çadır önündeki o kısa zaman diliminde aldığı tek karar kendini Kerim Devlete teslim etmek oluyor. Ondan sonra düşündükleri de, yaptıkları da bir karar sonucu olmadığı gibi, kesin bir düşünce bile değildi. O âni ölümle gelen koca boşluğun uzayında daha çok sezgisi ve içgüdüsüyle aldığı kısa mesafeli el yordamı bir yoldu. Bu ölümün, yalnızca kendi yaşamında değil, imparatorluğun, hatta dünyanın yaşamında nasıl büyük değişikliklere yol açacağının sersemletici rüzgârına kapılmıştı. Her şey kendi buyruklarıyla, ama nerdeyse kendiliğinden gelişti. Onu, şu ya da bu eyleme sürükleyen şey, bilinçle aldığı kararlar değil, hassas dengelerin tam ortasında duran o şanssız tarihi rolü ve amansız yalnızlığıydı. Sadrazamın davranışını açıklamanın bugün bile tam bir karşılığı belki de bu yüzden bulunamıyordur. Seçimini bu yönde kullanırken bilmediği tek şey vardı: trajedinin düğümüne sıkışacağı, yenikler zincirinin ilk ve zayıf halkası olarak ilk kurban olacağı... Oysa içinin aynasına belki de ilk kez bu kadar derin baktığı o gece vakti, o çadırın önünde yazgısının uçurum ağzında durduğunu bilmezken, yalnızca tahta sahip değil, kendine de gelecek arıyordu. Korkunun, şaşkınlığın ve çaresizliğin elinde geleceğini kendine bilinmez buluyorken, kulluktan başka bir varoluş biçimi olabileceğini de belli belirsiz sezmişti.

Varlığını ve yaşamını Hünkâra borçluydu. Sadareti sırasında onca düşman kazanmıştı. İçerdeki ölünün müsebbibi olmadığının en büyük kanıtıydı bu. Onun ölümünden masum sayılabilecek tek kişi kendisiydi. Hünkârın zehirlenmesi en çok onun işine yaramazdı. Şimdi gecenin ucunda duran bu adam için tarihte de

öyle söylenecekti. Hünkârın ölümü konusunda bembeyazdı. Ama sonuç değişmeyecek, tarihte yeniçeriler tarafından linç edilen ilk sadrazam olacaktı.

Baltacılar yol verdi.

Çadırdan içeriye girdiğinde cinayet yerine geri dönmüş bir katilin duygularını taşıyordu. Hünkârın döşeğinin bulunduğu yere kadar olan mesafeyi adeta ayaklarının ucuna basarak geçti. Hâlâ bir mucize umuyordu. Tülü araladı. Hünkâr, kaplan postları ve ipek yastıklar üstünde başı arkaya kaymış, bıraktığı gibi duruyordu. Son bir kez umuda benzer bir duyguyla yüzüne baktı. Sanki yüzünden ufacık bir kımıltı geçse, belli belirsiz bir soluk alsa, sağına ya da soluna dönse her şey bambaşka olacaktı. Oysa ölüm tartışmasız bir biçimde yerleşmişti bu yüze. Ellerinin titremesini engellemek için dokundu ona. İlk kez bambaşka duygularla dokundu. Hünkârın soğumaya yüztutmuş bedeni hiçbir sorusunu cevaplamıyor. Dirimin boşaldığı bu gövde bir masal zamanına geri çekilmiş, üstüne serildiği kaplan postu gibi bir posttan başka bir şey değil artık. Tülü yeniden kapattığında ansızın Hekimbaşının tok sesi yeniden yankılanıyor kulaklarında:

"İnnalillahi ve innaileyhi raciun!"

Bu ses ona fazla oyalandığını düşündürdü. İki ses arasında geçen zaman bir yüzyılmış gibi geldi. Bu sözler ölümün kesinliğini taşıyordu oysa. Hemen harekete geçmesi gerekti. Bu çadır, bir av kapanı gibi kuşatmıştı kendisini, koca imparatorluğun yönetildiği bu çadırda acz içerisinde dönenip duruyordu. Bildiği ve inandığı tek şey vardı: gizlilik... Bütün çelişkilerin üstünü örtecek tek şey gizlilikti; bir kalın örtü saklayacaktı imparatorluğun bütün çelişkilerini. Makamı ile aczi arasında kaldığında görebildiği gerçeklikler onu gizliliğin siyahına çağırıyordu. Şimdi durduğu noktanın ufkunda bugüne kadar farkında olmadığı, olamadığı, ya da kafasının gölgeli, tenha yerlerinde ad konmadan beklemiş birçok şeyi görüyordu. Ürküntüsünde Hünkârın ölümünün getirdiği panik kadar bunların da payı vardı. Yapılacak işleri sı-

raladı kafasında. Duygularının fırtınası terk etmişti onu, kafası aydınlanmış, düşünceleri berraklığına yeniden kavuşmuştu. İlkin ve en önemlisi Hünkârın öldüğünün hiç kimse tarafından bilinmemesini sağlamaktı. Ölümünün ve ölünün her ne pahasına olursa olsun saklanması gerekiyor. Bunun için tek yol, ölünün gizlice saraya kaldırılması. Yanı sıra orduyu bu çayırın düzünde alıkoyacak bir düzene başvurmalı. Şehzadelerden biri ve önce gelip, tahta sahip çıkana dek ordu buradan bir yere kımıldamamalı. Bunun için de bir an önce şehzadeleri tahta sahip çıkmaya çağırmalı. Bütün bunları büyük bir sessizlikte ve gizlilikte başarmalıydı. Kadere oyun oynuyor ve bu oyunu kazanmak istiyordu.

Sonrası çok hızlı adeta kendiliğinden gelişti. Sanki zamanını ve yerini çok iyi bildiği önceden verilmiş kararları, hiç teklemeden, hiç sürçmeden uyguluyordu. Kendi hızına ve kararlılığına kendi de şaşıyordu. Zamanı kollama duygusunun getirdiği dikkat ona telaşsız bir görünüş sağlamıştı. Dışarıdan bakıldığında sakalı bile seğirmiyordu. Kendine güveni gelmişti. Sanki her şey umduğu ve dilediği gibi gerçekleşecekti.

Hünkârın ölümünden haberdar Kapıkulu ve Peşkirdar için tedbir almak gerekti. Her ikisi de vakit geçirilmeden giderildi. Hünkârın ölümünden haberdar olmaktan başka hiçbir günahı bulunmayan bu hizmetkârların cesetleri, gün karardığında gömülmek üzere şimdilik minder altına tıkıldı. Hünkâr öldükten sonra herkes ölebilirmiş gibi geliyordu ona. Sıradanlaşmanın kazandırdığı yaygınlıkla önüne çıkan herkesi öldürtebilirdi artık. Eskiden de birçok ölüme tanık olmuş, birçok ölüm emri vermişti ama ölüm, dün geceden beri yeni bir anlam kazanmıştı gözünde. Bu emirler onun için yeniydi. Korkunun ya da vicdanın sınırlamalarına izin vermeyecekti. Başarmaktan başka hiçbir düşüncesi yoktu. Hünkârın ölümünden haberdar olacak kadar güven kazanmış, ona yakın durmuş kulları gerektiğinde ilk ölenler olacaktır. Kurallarını kendinin koymadığı bir oyunda, kuralların çelişkisini, ağrısını üstlenmeyi reddediyordu. Her adımda ayağına

takılan çelişkiler üzerinde durmamaya, bunları düşünmemeye kararlıydı. Başka hiçbir şart altında başarıya giden yollara çıkamayacağını biliyordu.

Dışarıda ordugâh neredeyse uyanacaktı. Zaman ilerliyor, zaman daralıyordu. Hemen yükçüleri çağırdı. Tahtırevan getirildi. Ağzında belli belirsiz sözler geveleyerek yükçüleri çadıra soktu. Yükçülere, Hünkârı oturuyormuş gibi yerleştirmelerini söylediğinde benizlerinin attığını gördü. Ölümü onların yüzünde de gördü. Her şeyden caydıracak kadar boşalmıştı yüzleri. Ölüm üzüntüsünden çok, suç ortaklığı sorumu seziliyordu şaşkınlıklarında. Herkes bundan sonra olacaklar konusunda beyaz kalmak gerektiğini biliyordu. Herkes mezar gibi susması gerektiğini ve bundan sonra olacaklardan pay almamak gerektiğini biliyordu. Otağın önüne yeniden şal perdeler çekildi. Hünkâr oturmuş bir biçimde yerleştirildi. Üzerine kemha kaftanı atıldı, perdeleri yarı aralık bırakılarak yüzünün bir yanıyla, elinin görülmesi sağlandı. Hünkâr ölümünün oyununda oynuyordu.

Sadrazam oyunun başladığını ve geriye dönüş yollarının kapandığını düşündü.

Asker henüz uyurken tahtırevan yürümüştü.

Eli, yükçülerin ilk adımlarında ölçülü bir biçimde sallandı. Uzaktan bakıldığında, Hünkârın askerlerini selamladığı sanılabilirdi. Baltacılar, tahtırevanın ve Sadrazamın önüne alınmış, bir bölük yeniçeri de arkaya yerleştirilmişti. Sadrazam, tahtırevanın solundan gidiyor, ara sıra bir şeyler söylüyor ya da emir alıyormuş gibi Hünkârın kapısına eğiliyordu. Kendinden ve oyunundan memnun görünüyordu.

Başardığında imparatorluk tarihi ondan övgüyle söz edecekti.

Sadrazam için dünyanın en uzun yürüyüşüydü bu. Sanki ipek yoluna çıkılmıştı. Hedefi uzak, dönüşü uzun. Oysa bütün mesele şu kara çadırların arasından geçmekti. İşte korktuğu gerçekleşmişti: kendini bir ip canbazı gibi hissediyordu. Ateşin üzerinde yürüyen bir ip canbazı. Her an alevlerin kucağına düşe-

bilirdi. Uyanan birkaç çadırın önünde beliren kara gölgeler, anlamak isteyen gözlerle, kuşku ve merakla bakıyorlardı silahlı adamlarla iyice ihata edilmiş tahtırevana. Her hareketleri alabildiğine büyüyor, doğal davranışları abartılmış tepkiler gibi görünüyordu Sadrazamın gözüne. Oysa ardında bir açıklama bırakmıştı:

Hünkârın hamamda kanının alınması, ardından birkaç gün Istanbul'da kalıp dinlenmesi gerekiyordu. O dönene kadar ordu, konaklama yerinde onu bekleyecek, dönüşünde sefere devam edilecekti.

Sadrazama göre kuşku uyandırmayan açık ve anlaşılır bir gerekçeydi. Tahtırevan sallandıkça, Hünkârın eli selam verir gibi sallanıyordu. Sadrazam, bir kez daha her şeyin dilediği gibi gideceğine dair umudunu pekiştirdi. Bilmediği bir uzaklığa gülümsedi.

Devşirmeleri hiçbir zaman anlamamıştı Sadrazam. Aralarında başka türlü bir birlik bilinci vardı. Sadrazamlığına duydukları tepki de bunu doğruluyordu. Hünkârın kolladığı dengeler ve sarsılmaz otoritesiyle savuşturulmuştu birçok tehlike.

Uzak yerlerden, doğudan, batıdan, güneyden, kuzeyden; atasından, yurdundan, göreneğinden kopartılarak devşirilmiş bu kalabalığın temelinde hınç yatıyordu. Bütün dünyaya yönelmiş bir hınç. Seferlerde erkekleşen, ya da saçı-sakalı yıllarda, yollarda, savaşlarda ağarmış bu adamların o derin öcü, dipsiz öfkesi boşluk zamanlarında, örneğin bir hünkârın ölümü sırasında başgösteren otorite boşluğunda büyük bir gazap biçiminde ortaya çıkıyordu. Ardından talan, yağma, yıkım. Önü alınmaz bir yıkım. Sanki o an için vardılar. Bütün sadakatleri ve itaatleri o an için vardı.

Gözüne sığdıramadığı çadırlarla ovanın düzüne yayılmış, şu an karşısında duran ordunun dünyanın en önde gelen ordusu olduğunu biliyordu. Osmanlı İmparatorluğu, tıpkı Moğol İmparatorluğu gibi, bir Devlet olmaktan önce bir orduydu. Yönetim, uzun yıllar kendisiyle özdeş kaldığı ordunun içinden çıkıyordu.

Anlaşılan hep böyle olacaktı. Osmanlılardan önce hiçbir devlet, ne Abbasiler, ne Memlüklüler kul-devletini böylesine büyük bir başarıyla gerçekleştirememişlerdi. Buna rağmen yönetenlerin en çok çekindiği kurumdu ordu. Sayıları ordu mevcuduna göre az sayılabilecek, hiçbir zaman ordunun tamamını oluşturmamış olmalarına karşın, Yeniçeriler tüm orduyu adlandırıyor, belirliyorlardı. Kuşkusuz bunda en önemli etken, güçlü bir dayanışma duygusuyla birbirlerine alabildiğine bağlanmış, siyasi etkinlikleri kimi zaman önemli taleplerini kabul ettirme ölçüsüne vardırmış, başlı başına bir güç olarak ortaya çıkmalarında yatıyordu. Aralarındaki dayanışmayı ve bağlılığı sağlayan en önemli duygunun nefret olduğunu düşünüyordu Sadrazam. Herkese, her şeye karşı bir nefret. Nefretin en gereksindiği şey güçtü. Nefret, güçlü olduğu yerde gerçekleştirebilirdi kendini ve hayal gücünü. Hepsi Hıristiyan kökenli olan bu devşirmelerin bağnazcasına Müslüman olmalarının da aynı nefretten kaynaklandığını düşünüyordu. Din, sevgiden çok nefreti örgütlüyordu. Seferler sırasındaki vahşetlerinin de başka bir açıklaması yoktu. Yitirdikleri bir dünyayı tümden yok etmek istiyorlardı. Hıristiyan ülkelerin çoğunda halkı kılıçtan geçirmiş olmaları, emir dışı vahşetleri, kendi aralarında da şiddete varan bir tutku birliğinin başka bir açıklaması yoktu. Katı bir eğitim, çelik gibi bir disiplin, hudutsuz bir fedakârlık, mutlak bir bağlılık ve bağnazlığa varan sadakatleri, gerçekte bütün duyguların birbirinin içine geçerek, gerçek anlamlarını kaybettikleri, her şeyin mutlak bir ölüm duygusuyla yaşandığı bir noktada mümkün olabilirdi ancak. Ölümün, gücün ve vahşetin bütün gerçekler yerine ikame ettiği bir noktada, daha sonra tarihte de benzer örnekleri yaşanacak her tür vahşetin muteberliği, usulca bir dünya gerçekliğine, dünyanın tek mümkün haline dönüşüyordu.

Sadrazam şu an kendini orduya alabildiğine yabancı duyuyordu. Sanki bir düşman ordugâhın içinden tebdili kıyafet geçiyordu. Hep yüreğinin bir yerlerinde hissettiği, düşüncelerinin temkinli bölgelerinde ad vermeyerek beklettiği bütün düşüncele-

rin böylesine berrak bir biçimde kafasından geçiyor oluşunu, içinde bulunduğu duruma bağlıyordu. Dünyaya baktığı gözlerini yenilemişti. Yepyeni gözlerle bakıyor, durduğu yerden dünya artık böyle görünüyordu. Hem çok emniyetsiz, hem de özgür bir noktaydı durduğu yer. Bir ölüm berraklığındaydı.

Ne olursa olsun, Hünkârın ölümünü öğrendikleri takdirde, ayaklanabilecek olan bütün bu adamları burada tutmak gerekiyor. Şimdiyse çadırların her biri bir ateş parçasıymış gibi hiçbirine değmeden ilerlemeliydiler. Sadrazam, başını, omuzlarını alabildiğine dikleştirerek atını sürdü.

Gözalabildiği kadar uzaklara doğru ard arda oturtulmuş bu bezden kenti geride bıraktıklarında aldığı derin nefesin çok uzun ömürlü olmadığını, asıl meselenin şimdi başladığını biliyordu. Satrançta bir hamle daha. Hepsi bu. Daha fazlası değil. Başarısının sarhoşluğuna kapılmamalıydı. Çadırdan çıkabilmiş, ordugâhı geride bırakabilmişlerdi. Hepsi buydu. Gevşemeye başlamış sinirleri yeniden gerildi. Dönüp arabaya baktı. Oradan gelecek bir işaretin güvencesine sığınmak istiyordu. Bilginin alışkanlığına rağmen, yüreğin sızısını bir kez daha derinlerinde duydu. Artık yalnızca bir ölüydü. Anısının gölgesinde kendine bir yer yoktu. Kendi tarihi başkalarının kaderinde sürecek ya da yok olacaktı. Bulundukları yerden Üsküdar'a, Üsküdar'dan Topkapu Sarayı'na uzanan yolu çatallanan düşünceler arasında geçti. Attıkları her adımda oluşan yeni durumlar için gerekli önlemleri alıyordu.

Üsküdar'dan karşı yakaya sallarla geçildi. Yükçülerle, Baltacılar Hünkârın tahtırevanıyla birlikte aynı saldaydılar. Gizden uzaklaşmalarına asla izin vermiyordu. Gizi bilenler, gizin yanında durmalıydılar. Yeniçeri bölüğü arkasındaki kayıklara doluşmuşlardı. Deniz durgun, hava sakindi. Sessizlik içinde yol alıyorlardı. Sadrazam bu sessizliği hiç de güven verici bulmuyor, sürekli bir uğultu duyuyordu. Her hareket alabildiğine büyüyor, zaman alabildiğine uzuyordu. Karşı yaka hiçbir zaman bu kadar uzak gelmemişti ona.

Sokaklar alabildiğine sessizdi. Istanbul kimsesiz kalmıştı sanki. Payitahtın muhafazası için Istanbul'da bırakılmış diğer vezire durumu açıklarken alabildiğine yansız gözükmeliydi. İkisi arasındaki şiddetli gerginlik belli ki şimdi iyice suyüzüne çıkacaktı. Daha açık bir cenk başlayacaktı ikisi arasında. Onu yeniçerilerin desteğinden yoksun bırakarak aralarındaki dengeyi korumayı gözetmişti. Şehzadelerden biri gelene ve yönetimi ele alana kadar payitahtta bir ayaklanmayı önlemek için burada ve yan yana olacaklardı. Beklemek her ikisi için de ayrı birer sınavdı. Her ikisine de borcunu tanıyan bir devlet adamı gibi davranmak düşüyordu. Sadrazamın beklemesinde kadere oyun oynamak çabası vardı elbet. Çatallanan bir yolun başında, tarihin akışında kendine yer arıyordu. Bu, onun bekleyişini koyultan bir şeydi. Kaftan Doğumlu gelirse, onu ödüllendirir miydi? Bunun cevabını sahiden bilmediğini fark etti. Yalnızca bir inançtı bu. Bir gönül bağlılığı.

Bir masal zamanı kadar uzun bir zamanın sonunda Topkapu Sarayı'na vardılar. Bekçilerin telaşlı koşuşturmalarıyla sarayın ağır kapısı yavaş yavaş açıldı. Ard arda avlulardan geçtiler. Avlular genişliyor, avlular büyüyor, avlular uzuyordu. Gene de bir yuvaya dönüş mutluluğu yaşıyordu Sadrazam, yıkanmış bir serinlik çarpıyordu yüzlerine.

Nihayet üçüncü avluya, ardından Hünkârın odasına vardıklarında, cesedi yatağa uzatıp, üzerinden kilidi üç kez çevirip, anahtarını koynuna koyduğunda bir derin nefes aldı. Bir hamle daha, diye düşündü. Sonra düzeltti:

"Bu, bir hamle değil, bir parti," dedi. "Birinci Parti."

Şimdi duruma hâkim görünüyordu. Bütün iskelelere gönderdiği emirle, Üsküdar yakasından Istanbul tarafına, Istanbul tarafından da Üsküdar'a kayık ve gemi geçmesini kesinlikle yasakladı ve Anadolu yakasındaki bütün deniz nakil vasıtalarını Rumeli yakasına ve limanına kaldırttı. Hiçbir kayık, hiçbir sal, hiçbir gemi her ne olursa olsun karşıya geçmeyecek, boğazın bir yakası ötekine bağlanmayacaktı. Ardından şehrin muhafazası ve asayişi

için payitaht bekleyen Acemioğlanları hemen şehir dışındaki yol ve köprü yapımı için görevlendirilerek şehir dışına çıkarıldı, sur kapıları kapatıldı. Yeniçerilerin bir ucu olan Acemioğlanlarından da arıtılmıştı payitaht. Şimdi, kendi ile kader, kendi ile rakipleri arasında daha adil bir dengenin bulunduğunu düşünüyordu. Hünkârın ölümünden haberdar olan bütün yükçüleri ve baltacıları kilit altına aldı.

Sıra şehzadelere yazılacak mektuplara ve ulaklara geldiğinde, dün geceden beri bu an için hazırlanmış olduğunu fark etti. Kendini imparatorluğun tarihinde bir kişi olarak görüyordu şimdiden. İçinde yaşadığı zamanın dışında bir yerden, uzaktan bakıyordu kendisine. Bir başka kişi gibi görüyordu. İçinin zenginleştiğini, ufkunun genişlediğini fark ediyordu. İçinde yaşadığı şu küçücük zaman parçası ansızın bir tarihsellik kazanmıştı. Korkuyla bitişik bir mutluluk duydu.

Geleceğe muska yazar gibi hissediyordu kendini. Titrek mum ışıkları altında divanhanede, akşam gurubuna karşı siyah sözcüklerin başlı başına birer gücü varmışçasına bir tılsım içinde duyuyordu tüm varlığını. Bir akşam alacasında, divanhanede tek başınaydı. Sanki artık ölebilirdi. Çocukça bir sevinçle, derin bir ölüm huzuru aynı anda birbirlerine dönüşerek kaplıyordu içini. Her nedense gözüne yaşlar yürüdü. Kendine ne olduğunu anlamıyordu. Önünde boş bir kâğıt, yazgının alınyazısı gibi duruyordu. Üzerinde kendi elinden dökülen sözcükler biçimleniyordu.

Bir akşam alacasında divanhanede tek başınaydı.

Her yer kesin bir sessizlik altındaydı.

Her şey elinin altındaydı.

Arka arkaya iki mektup birden yazdı.

İlkini Ekber Evlada, ikincisini Kaftan Doğumluya yazdı.

İlkini bir görev duygusuyla, ikincisini bir suç gibi yazdı.

Tahtın iki varisine birden halas çakmak, ikisine birden şirin görünmek gibi bir amacı yoktu. Ya da tam yoktu. Şehzadelerden hangisi tahta çıkarsa çıksın, iki mektup birden yazdığının anlaşı-

lacağını, hatta ikili oynamakla suçlanacağını biliyordu. Kendi doğrularından, devletin dirliğinden ve vicdanından başka hiçbir şey ilgilendirmiyordu onu.

İlk ulağı yola çıkarırken,

Ekber Evlada gidecek ulağı bulmakta zorluk çekmedi. Hadame-i Hassadan birini seçmek gerek, diye düşündü. Saray Çavuşunu çağırttı. Ekber Evlada giden ulağın önemli bir tehlikeyle karşılaşabileceğini düşünmüyordu. Yalnız ağzını sıkılasın, ayağına çabuk olsun yeter. Keklik Mustafa namındaki Saray Çavuşu huzura girdi. Sadrazam lâtasının altından çıkardığı mektubu uzattı ona. Her menzilde at değiştirerek, bir an önce Ekber Evlada ulaşmasını tembihledi. Ortalama on beş günde alınacak bir yoldu bu. Bu yolu beş günde almasını istiyordu. Saray Çavuşu anlamıştı. Gözlerinde fenerler yandı. Bu telaş, bu acele ancak bir hünkârın ölümünde ve yeni hünkârın tahta çağrılışında gösterilebilirdi. Ucunda yüklüce bir bahşiş ve gelecek parlıyordu bu yolun.

Sadrazam, söylemesi gerekenleri söyleyip bitirdikten sonra, "Allah yardımcın olsun," dedi.

Ulak, yoluna hayatının en önemli fırsatlarından birinin çıktığını anlamıştı. "Bugün mevlût ayının dördü, sekizinde oradayım. Mevlût günü buradayım," dedi.

Bu söz, Sadrazamın ummadığı bir hız vaad ediyordu. Sevinemedi. Buna karşın memnun olmuş gibi davranmayı unutmadı.

İkinci mektup kısa ve özdü. Kaftan Doğumluya babasının ölümü bildiriliyor ve tahta çağrılıyordu.

İmparatorluk ancak seninle yücelir, ancak sen babanın açtığı devri şanına uygun sürdürebilirsin, bu yolda ancak sen ilerleyebilirsin, demek istiyor, yüreğinin çarpıntıları engelliyordu. Yazdığı birkaç kuru cümleden ibaretti. Bu mektubu yazarken birkaç kez duraksadı.

İki mektup birden yazdığının anlaşılacağını, bunun kendisi için iyi olmadığını bir kez daha düşündü. Kendini hem kolluyor, hem ateşe atıyordu. Devletin kanunlarını kaleme almış bir Sad-

razam olarak, Devleti ve sahibini her şeyin önüne koyuyor, bütün şartları eşit kılıyor, kadere oyun oynamaya çalışan öteki benliğinin işini zorlaştırıyordu. İyi bir Devlet adamı gibi davrandığını düşünüp ayağa kalktı.

Kaftan Doğumlunun oturduğu Konya, payitahta daha yakın olduğundan, mesafe daha kısa, lakin daha tehlikeliydi. Ona gidecek ulağın her ne olursa olsun menzilinin sonunda maksuduna ermesi gerekiyordu. Ona gidecek ulağı seçmesi biraz daha zamanını aldı. Onu kutsuyordu, bu yolu kutsuyordu. Ona gidecek ulağı seçerken duraksaması göstermişti ki, gerçekte gizli bir iş yapmaktadır. Ona gidecek ulak en tehlikeli serüveni göze alacak, demektir. Ona gidecek ulak... Bir türlü aklına gelmiyordu. Ya en aptalını göndermek gerek, ya da en kurnazını. Aptal olanın aptallığı bir çeşit emniyettir, ne ki aptal olan tehlike anlarını savuşturmakta güçlük çeker. Aptal olan gizi saklar, lakin yazgının gizi zorlamak için fal açtığı oyunlarda da aptallık eder. Ele verir. Kurnaz olan, tehlike anlarını savuşturur, önüne çıkan maniaları aşmakta hüner gösterir, lakin aşamadığı yerde, köşeye sıkıştığında her şeyi kurnazlıkla aşikâr eder. Kurnaz olanın hayatta kurtaracağı en önemli şey, kendi paçasıdır. Titizleniyordu Sadrazam. Biliyordu ki, ona gidecek ulağa yalnızca mektubunu değil, hayatını da emanet etmiş olacak.

Sonunda ulakları içinde en güvendiğini çağırttı huzuruna. En bağlı olanını seçti.

İtaatkâr olduğu kadar güvenilir, serinkanlı olduğu kadar koşarayaktı. Ve en önemlisi laldi. Ağzı-dili kelam tutmuyordu. Böylesi günler, böylesi yollar içindi dilsiz ulaklar. Bu tehlikeli ve karanlık yolda başına bir şey gelecek olsa dahi, onu ele veremezdi. Kaftan Doğumluya giden yol, böyle bir nedenle kapanacak olursa, hiç olmazsa iki mektup birden yazdığı bilinmeyecek, Ekber Evladın insafı ve himmetiyle karşı karşıya kalacaktı.

Bir kılıç ağzı, bir tül kadar inceydi üzerinde yürüdüğü yol.

Dilsiz ulak huzura girdiğinde yüzü aydınlandı Sadrazamın. Yüreği ılıdı. İlk kez görüyormuşçasına baktı ona. Endamı ve te-

ninin tarçın rengi dikkatini çekti ilkin. İlk kez dikkatini çekti. Neden ilk kez görüyormuşçasına baktığını düşündü. İçi titredi. Belki de ölüme göndermiş olduğunu için için bilmekten. Bir kez daha içi titredi. Eğer bu ulak ölüme gidiyorsa, kendi de gidiyor demektir. Bu ulağın başarısızlığı, kendi başarısızlığı olacaktır. Şu an Sadrazama doğru küçük adımlarla yaklaşan bu genç adam, şimdiki zamanı, geleceğe bağlayan en önemli halkaydı, başarısı da istikbali de düpedüz bu ulağın başarısına, şansına bağlıydı. Belki de bu yüzden ilk kez alıcı gözlerle baktı ona. Bir kul gibi değil, bir melek gibi gördü.

Biraz daha yanına yaklaşmasını istedi. Kulağına eğildi, nerdeyse fısıldıyordu. Bu küçük, biçimli kulağın ne kadar güzel olduğunu düşündü. Konuşamayan birinin kulaklarının bu kadar güzel olması kaderin bir işaretiymiş gibi geldi ona. İlkin görevinin öneminden ve ağırlığından söz etti. Sonraysa armağanlar ve mansıplar vaad etti. Sözcükler nerdeyse şehvetle çıkıyordu dudaklarının arasından. Usul bir sesle tane tane fısıldıyor, lakin söylediklerinin bütün saray, bütün Istanbul, bütün dünya tarafından duyulduğunu sanıyordu. Ulağın şu küçük, biçimli kulağına akıttığı sözcüklerin birer büyü gücü kazanmasını ve geleceği belirlemesini istiyordu. Sözcükler ve bu kulak onunla geleceği arasında bir yerde duruyordu. Lâtasının altından diğer mektubu çıkardı.

Ölü ya da diri mutlaka ulaş ona, dedi.

Yalnızca her menzilde değil, her üç saatte at değiştir. Kaçakçı yollardan iz sür, ana yollardan, bildik caddelerden değil.

Gecelerin ve dağların gölgesinden git!

Kurda kuşa bile görünmemeye bak, göründüklerinin yanındansa rüzgâr gibi geç, bir hayaldi sansınlar!

İşte sana bir kese altun. Her neye, her kime gerekse dağıtmaktan çekinme. Yeter ki hedefine ulaş!

Bir kapana, bir tuzağa düşersen sakın unutma! Beni hiç tanımıyorsun!

Ulak çıkarken son bir kez omuz üzerinden Sadrazama baktı.

Tam eşikteydi. Geri geri gitmiş, tam ardına dönerken bir an dönüp omuzbaşından Sadrazama bakmıştı. Bu bakışa bir uğur, bir hayır anlamı verdi Sadrazam. Bu bakışa bir tarihi sığdırdı. Dönüşünde, ulağın selametle dönüşünde bu bakışı, bu ânı hatırlayacak, geçirdiği korkulu saatleri gülümseyerek anacaktı. Belki yaşlılık günlerinde bile, geçmişi anarken bu olayın ayrılmaz bir parçası olacaktı bu bakış.

"İmparatorluğun en uzun günüydü bugün," dedi. "En uzun günü."

Ulaklar menzil atına binmişti.

Saray Çavuşu, Amasya'ya,

Dilsiz Ulak, Konya'ya kanat çırpıyorlardı.

Bir şehzadeye taht ve baht götüren iki ulak yola çıktıklarında, akşamın alacası, gecenin karanlığına terk etmişti yerini. Divanhanede uzunca bir zaman yapayalnız durmuştu Sadrazam. İçini yoklamış, kendini dinlemişti. Pencereden payitahta, oradan imparatorluğa bakmış, ufkun bittiği yerden hayal gücünün yollarına çıkmıştı.

"Ben vazifemi yaptım," dedi Sadrazam. "Devlet kerimdir. Ve mukadderat!"

Her iki ulak da ayrı iki yönde nal parlatıyorlardı. Sadrazam için kopkoyu bir bekleme dönemi başlamıştı. Sadrazamın gözlerine, bakışlarına suyu çekilmiş bir gölün dertli boşluğu, amansız bir kuruluk gelmişti. Yüzünde yaprak kımıldamıyordu.

"Onu bıraktığımda rüyasını görüyordu," dedi Sadrazam. "Rüyasını ne zaman tamamladı, ne zaman ölüme geçti anlayamadım."

Hünkârın odasında Saray imamı yanık sesiyle Kuran'ı Kerim okuyordu. Sadrazamın uykusu bu sesin arasında eridi, gitti.

İkinci remilin bilinmezi ulakların yollarında, menzillerinde, uyanmış ordugâhın fısıltılarında, Sadrazamın bekleyişinde, imparatorluğun yazgısında gizlidir.

Üçüncü Remil

Havada öd ağacı kokusu var.

Gece yumuşak, kokular yırtıcı.

Kalaylanmış bir ay, kocamış ağaç gölgelerinden, dar patika yollara varana dek her yeri aydınlatıyor. Gümüş bulaşmış geceye. Hem giz gizliyor, hem aşikâr ediyor.

Saraya dönülürken Hünkârın ölüsünü taşıdığımızı anlamıştım. Efendim, olağan görünüyordunuz. Sizin olağanlığınızda olağan olmayan bir şey vardı. Sizi hiç bu kadar sakin görmemiştim. İçinizde gerili bir yay taşırdınız hep, o yay görünmez olmuştu şimdi. Nasıl bir güçle bastırmıştınız ki kendinizi, o yay bile saklanmış, hissedilmez olmuştu? Hiçbir zaman olmadığınız kadar rahattınız. Üzerinde çalışılmış, edinilmiş bir sükûnetti sizinki. Sanki kendinizi büyük bir kaderin eline terk etmiştiniz Benim hiç tanımadığım bir sadrazam vardı karşımda. İlk kez görüyormuşçasına biraz şaşkınlıkla bakıyordum. Her zaman ucun ucun gözlediğim efendim değildiniz, ayrıntılarınız boşalmış, gezinen bir gövdeydiniz yalnızca. Demek ki çok önemli, çok büyük bir şey olmuştu. Sizi başkası yapan, başka göründüren bir şey. Bir gecede değişmiştiniz. Ansızın anladım o korkunç gerçeği: Hünkâr ölmüş ve siz bu ölümü saklamaya karar vermiştiniz. Saraya dönmüyor, saraya sığınıyorduk. Bu keşfimde, zekâmdan çok, uzunca bir süredir her şeyi sizin gözünüzle görme alışkanlığımın payı vardı. Ağır bir taş çökmüştü yüreğime. Bizler imparatorluğun ufak tefek kişileriyiz, tarihin de... Büyük fırtınaların dalgaları bize ulaşmadan erir. Ne var ki daha çok sizin için kay-

gılanıyordum. Sizi imparatorluğa bağlayan en temel halka kopmuştu. Yazgınız, yazgımdı.

Yol boyu, fırsat düştükçe yüzünüze bakmıştım. Üstelik hiç bu kadar bol fırsat geçmemişti elime. Her zaman olduğu gibi gözlerimi kaçırmak, ya da bakışlarımı devirmek zorunda kalmıyordum; uyuyan birini seyredercesine rahattım. Çevrenize ilgisizliğinizden değildi bu; tam tersine hiç kayıtsız değildiniz. Bütün o tehlikeli sükûnetinizin içinde herkesi, her şeyi kolluyordunuz. Hiçbir ayrıntı sekmiyordu dikkatinizden. Bir cenk meydanında, bir muharebe ortasındaymışçasına tepeden tırnağa, ölümüne dikkat kesilmiştiniz, lakin başkalarının gözleri için durgun sayılabilecek bir görünüşünüz vardı. Ancak sizi çok iyi tanıyan biri fark edebilirdi sizdeki değişikliği. Yalnızca ikimizin bildiği bir oyundaydık. Kadere gülümsedim. Nedense bir tek bana bakmıyordunuz sevgili Efendim, bir tek bana değmiyordu gözleriniz. Kendi payıma hem incitici bir yan vardı bunda, hem de gönendirici; İncinirken, bana önem vermediğinizi, nerdeyse yok sayacak kadar önem vermediğinizi düşünüyor; gönenirken de benden hiçbir tehlike gelmeyeceğine dair —belki o an farkında bile olmadığınız— sizde uyandırdığım o derin güvenin mutluluğunu duyuyordum. Nitekim saraya vasıl olduktan sonra, divanhaneye ilk olarak Saray Çavuşu Keklik Mustafa'yı çağırdığınızda, ikinci olarak beni çağıracağınızı nerdeyse biliyordum. Merdivenlerin basamaklarını çıkarken kendimi gururla taşıdığımı fark ettim. Bunca zaman hiç olmazsa güven uyandırmıştım sizde, böylesine derin bir güven. Gayretlerim ve emeklerim boşa gitmemişti. Nitekim divanhanede benimle baş başa kaldığınızda telaşlanmanız, sükûnetinizi yitirmeniz bile bana duyduğunuz güvenin bir parçasıydı. Değilse, lal oluşumun beni bunca yok saymaya yeteceğini düşünmek bile istemiyordum. Yanıma sokulup, kulağıma tane tane yinelerken buyruğunuzu, bir kehribar tesbihin tane tane dökülüşü gibi, her kelime yüreğime yerleşirken, sıcak nefesiniz kulağımı kavurur, boynumu yalarken ilk mutsuzluğumu hissettim. Bir yerlerden yanmış odun kokusu geldi burnu-

ma. Yürek sızlatan bir duygu. Sanki bir başkasının yaşam öyküsüne duyulan bir merhamet. Evet, bana duyduğunuz güvende lal dilimin payı büyüktü. Bende sizi ilgilendiren en önemli şey, dilsizliğimdi. Yakalanırsam ele verilmemeyi güven altına almak istiyordunuz. İşte o an haddim olmayarak gözlerimi kaldırmış, ta gözlerinizin içine bakmıştım. Hayatımda hiç bu kadar konuşma ihtiyacı hissettiğim başka bir an olmamıştır sevgili Efendim. Büyük bir haksızlığa kurban gittiğim duygusuna kapılmıştım. Yüreğimi size aşikâr edememiştim, demek ki gözlerim yetmemişti kalbimi anlatmaya, duruşum yetmemişti. Durgunluğumun gücüne fazla inanmıştım ya da. Ayaklarınızın dibindeki bir taştım, hareketsiz, güvenilir. Alışkanlıklarınızın zeminine derinden gömülü bir taş. Aslında haklıydınız, oynadığınız tehlikeli bir oyundu ve kendinizi güven altına almak da en tabii hakkınız. Ne var ki, bana olan ihtiyacınızı yanlış tanımladığınızı düşünüyordum. Sizi güven altına alacak şey, ulağın bizzat kendisiydi sevgili Efendim, siz dilsizliği sanıyordunuz. Bilmiyordunuz ki, dilim lal olmasa da sizi ele vermezdim, veremezdim. Bunu size anlatmanın da, kanıtlamanın da bir yolu yoktu. Hiçbir yolu yoktu. Hiç bilemeyeceğiniz bir şey olarak kalacaktı ikimizin arasındaki ölü toprağında ve içimde hep bir gizli nehir gibi akacaktı size olan mutlak itaatim ve bağlılığım. O an dile gelip işte bunları söylemek isterdim size. Masallarda dile gelen kuşlar gibi. Bir mucize olsun istedim. Her şey masallardaki gibi olsun istedim. Her şey bir masal olsun istedim. Lal masalların bir yüzünün toprağa ve meçhule karıştığını unutmuş görünüyordum. Gözüme yaşlar yürüdü, yüreğim incinmişti. Oysa bilmem, hazırlıklı olmam gereken bir şeydi bu. Varlık nedenimdi. Bu yüzden hizmetinizdeydim, imparatorluğun töresi gereği, gizli işlerin ulakları laldi. Oysa benim ulaklığımda, ihanete giden yolları kapatan şey, dilsizliğim değil, kalbimdi. Lakin kim bilecekti? Dili zorla lal edilmişlerin gizli hınçları, öfkeleri yoktu yüreğimde, kelimeler onların ellerinden ve dillerinden zorla koparılıp alınmıştı. Oysa ben, hiçbir zaman sahip olmamıştım onlara. Onlar, benim sessiz dünya-

mın çevresinde tüy gibi, tül gibi uçuşuyorlar, beni hayran bırakıyorlardı. Erişilmez bir uzaklıkta seviyordum onları. Kelimeler de yıldızlar kadar uzak ve güzeldiler. Ben, sizin kulunuzdum Efendim. Lakin bilmediğiniz bir kulluktu benimkisi. Mutluluk veriyordu. Kaderime de, kaderimdeki yerime de razıydım. Başka biri olma şansımın olmadığı yerde, olduğumla barışık yaşamayı öğrenmiştim. Daha önce de kaç kereler mektuplarınızı taşımıştım, imparatorluğun en ücra köşelerine kanat takmış, dağtepe aşmış, sarp ve uçurum yollarda uykusuz geceler geçirmiş, sizin için uzakları yakın etmiştim, size sevinç verecek, sizi mutlu edecek, size gönül erinci duyuracak şeyleri yapmanın sevincinden gayrı bir şey beklediğim, istediğim, umduğum yoktu. Lakin bu sefer, yani ömrünüzü ortaya koyduğunuz bu sefer, ilk kez, ve bir kez olsun hakikati bilmenizi istiyordum. Ve size bu hakikati bildirecek hiçbir şeyim yoktu, hiçbir şeye sahip değildim. İşaretsiz, nişansız, silahsız ve çaresizdim. Kelimeler gizli gözyaşları gibi içime akıyordu. Yalnızca biraz kırgın, biraz sitemkâr gözlerinizin içine bakmaya cüret edebilmiştim. Bakışım biraz uzun sürmüş olacak ki, gözlerinizden belli belirsiz bir şaşkınlık bulutu, bulanık bir merak geçti, belki de cesaretimin nedenini ve kaynağını düşünmüştünüz. Bencillik mi ediyorum, diye içimi yokladım. Durumu büyüttüğümü sanmıyorum. Bu istediğim bir başkaldırı, kadere bir karşı koyuş mu? Belki öyle. Ama biliyorum ki bu yol, bu sefer, böyle bir imtiyazı anlaşılır ve haklı kılabilir. Bu yolun sonunda geri dönemeyeceğimi bilmenin telaşı da duygularımı ayaklandırmış olabilir. İnanın ben de bugüne kadar hiç tanımadığım bir yanımla yüz yüze gelmiştim. Bağlı bulunduğum tarikatin ilkelerine göre yaşadım bunca yıl, fedakârlığın nasıl bir gönül ehli olmak gerektirdiğini biliyordum. Bildirmeden, karşılıksız ve gizli ve sonuna kadar. Fedakârlık, ne aczimizin bir ifadesiydi, ne de geleceğe dönük bir hesap işi; yalnızca muktedir olmamız gereken bir şeydi. Fedakârlığın uçsuz bucaksızlığında, hiçbir karşılık beklemeden, varlığımı, yok olana, davanın ya da vazifenin içinde eriyene kadar emrinize suna-

bilirdim. İlk kez, belki de ilk kez fedakârlığımın da, hakikatin de tarafınızdan bilinmesini istedim. Bunu bütün gönlümle istedim. Ya gönlümün iyi eğitilmemiş, ayıklayamadığım bir yanıydı bu, ya da ikimiz için de bu yolculuğun önemini, anlamını kavramanın şiddetinde duyduğum sarsıcı bir itiraf isteği. Hâlâ da biliyor değilim. Sizin ve benim ömürlerimizin düğümlendiği bu yol, geleceğe bağlanmazsa dilsiz ölmüş olacağım.

Koynumdaki kelimelerle.

İlk kez kadere karşı geliyorum Efendim, karşı çıkışım bile dilsiz bir isyan, asiliğimse boyun eğişimin uysallığında kaybolup gidiyor. Geriye kalan yalnızca nal şakırtıları. Gece. Korku ve cesaret.

Ay ışığında dalgalanan buğday denizlerinin kıyısından; korulukların, fundalıkların boğuk fısıltılı gölgelerinden; kocamış ağaçların geçitvermez beraberliklerinden; sarp patikalardan; ölü şehirlerin taş sessizliğine gömülü kalıntılarından; portakal bahçelerinin içinden geçerek ilerliyorum. Kuş sürülerinin arasından, kaçakçı yolların terkisinden, ırmak köpüklerinden, yamaç tutmaz uçurumlardan, ıslık çalan vadilerden, gece ve gündüzden; portakal acısından, elma ekşisinden, erik kamaşmasından, limon ferahlığından geçerek ilerliyorum.

Çam kozalaklarının çıtırtısını, ıhlamur ağaçlarının baygın iç çekişlerini, çağla tüylerini, kavak pamukçuklarını, gecesefalarının fısıltılarını, silkelenen bademleri, kekiklerin tütsüsünü; kayın, ladin ağaçlarının kim bilir kaç yıldır toprağa tutunmuş köklerinin gücünü duyuyorum. Doğanın gücünü duyuyorum. Beni hedefime yaklaştırıyor.

Hızımdan değişiyor altımdaki atlar; rüzgâr, ben geçtikten sonra dönüp ardına bakıyor. Ağaçlar öfkeyle kanatlanıyorlar.

Sonra duymadığım kokular uyduruyorum: misk, amber, günlük tütsüleri. Sandal ağacının kokusu.

Gecenin örtüsü delik deşik; yıldızların ürpertisiyle ürperiyorum. Geceyi dinliyorum. Yürüyen geceyi ve öteki şeyleri, öncekileri ve sonrakileri dinliyorum. Hızla sizden uzaklaşıyorum. Sanki göğe yükseliyor, sonra yere konup, yeniden göğe yükseliyorum. Sizden uzaklaşıyorum, size kavuşturan bir uzaklaşma bu. Atımın doludizgin adımları, uçuşan yeleleri, ardımızda bıraktığımız top top toz bulutları, geceyi yaran nal şakırtıları hızla uzaklaştırıyor sizden beni. Size ve dileğinize biraz daha yakınlaştırıyor. Ben uzaklaştıkça uzuyor payitahtın kolları, beni kucaklıyor. Konaklama yerlerinde nerdeyse durmuyorum bile, hiç eğleşmiyorum, zaman çok uzuyormuş gibi geliyor, her fazladan hareket, zamanı ve yanı sıra başka şeyleri öldürüyormuş gibi geliyor. At üstünde uyukluyorum, göz kapaklarım kelebek kanadı. Atımın gölgesinde yer değiştiren ayın hızıyla ilerliyorum. Gökyüzünün çobanı, o bomboş ovasında tül rengi bulutları aralayarak ilerlerken, atım yeryüzünün kabarmış yüreğinde tepelerden tepelere konuyor. Her şey bir ışık ve zaman sorunu şimdi.

Sözcükler, kokular gibi; bulutlar, anılar gibi hafif ve uçucu şimdi. Mutluyum Efendim, hiç olmadığım kadar mutluyum.

Koynumda mektubunuzu taşıyorum. Bana emanet edilmiş bir kalp gibi taşıyorum. Atımın rüzgârında yol alırken konuşuyorum sizinle. Yol arkadaşlığı yapıyorsunuz bana. Hız veriyorsunuz, cesaret veriyorsunuz. Kendi hızımın fırtınasında aklım duruluyor, duygularım berraklaşıyor. Toprakta bulunmuş altınlar, su altında bulunmuş inciler gibi ölü dilimin altından kelimeler bulup çıkarıyorum. Emrinizde geçirdiğim günleri düşünüyorum, bu günlerin daha şimdiden solmaya başlamış anılarına eşlik ediyor aydınlık suretiniz. Gözlerimin önü bayram yeri. Gecenin pusunda belli belirsiz gülümsüyorsunuz bana. Yolum aydınlanıyor. Ağaç, çiçek kokuları arasından geçiyorum. Geçiyoruz. Başım dönüyor geceden.

Şu an, ve ben dönene kadar her an, aklınızın bende olduğunu biliyorum. Bunu hınzırca bir sevinçle duyuyorum. Yalnızca beni ve selametimi düşündüğünüz bütünüyle bana ayrılmış dolu

dolu zamanlar. Bu yollarda yalnız ikimizin kalbi atıyor Efendim. Sizinle beraberliğimi, sizinle ayrılığıma borçluyum. Çelişkilerin tadından bir dünya kurdum kendime. Koynumda taşıdığım mektubunuzun şu an hayatınızdaki en önemli şey olduğunu biliyorum. Belki de bütün ömrünüzde yazdığınız en önemli mektup bu, göğsümün üzerine emanet ettiniz, başım gitmeden hiç kimse alamaz onu oradan, boynumdaki kara hamayılda sakladığım bu mektup, boynum vuruldukta düşer, çözülür ancak. Bu yemini kalbim gibi taşıyorum üzerimde.

Ansızın bir doğan beliriyor gökyüzünde. Ürperiyorum. Ardından birkaç tane daha. Ürpertim korkuya ve öfkeye dönüşüyor. Bu bir uğursuzluk, biz ulaklar için kötü bir işaret. Yüreğim gölgeleniyor, gözlerime bulut iniyor. Alçala süzüle yaklaşıyorlar, bir süre bizi izliyorlar. Atımın üzerinde doğrulup, pençelemek, boyunlarını vurmak istiyorum onların. Gökyüzünden silmek kara kanatlarını. Uğursuz kanlarını toprağa akıtarak bu kötü işaretin kötü etkisini yok etmek istiyorum. Doğan, zalimlerin kuşudur. Avcı ve cellat bir kuştur. Mektup taşıyan posta güvercinlerini gökyüzünde avlayıp parçalamak için özel olarak eğitilir. Öteden beri doğan, güvercinleri ve ulakları korkutur. Şimdi tepemizde daireler çizen bu kuşlardan birinin olsun boynunu hançerimle almak isteği bütün benliğimi kaplıyor. Hiç duymadığım kadar şiddet duyuyorum. Atımın üzerinde doğrulup birkaç kez hançer gösteriyorum onlara, hançerimle daireler çiziyorum ben de. Dağılıp gidiyorlar. Kayboluyorlar. Gülümsüyorum. Bakışlarım gökyüzünde Zühre yıldızını arıyor. Eğer onu görürsem başaracağım demektir Efendim, başaracağız.

Şu menzil, şu hedef benim de hayatımın en önemli yolu. Bir yere varmayı bu kadar aşkla, bu kadar gönülden, bu kadar şiddetle istediğim hiç olmamıştı. İstekleri yüreğine dar gelenlerden değilim. Gönül gözüm açılıp, ufkum genişledikçe, vazgeçtiğim şeyler çoğaldı. Rızanın kudretini öğrendim. Yetinmenin yalınlığını, soyluğunu. Gönül gözüyle görüp, gönül verdikçe hayatın anlamları çoğalıyor; kendimi ilkin kendim içinde, sonra dünya

içinde tanıyordum. Kaderimin sunduklarıyla yetinmeyi de, kaderimi anlamlandırmayı da öğrendim. Sevmeyi bildim, öğrendim. Yüreğim islenmedi, yüreğim kir tutmadı bu yüzden. Tutku, ihtiras, tanıdığım, bildiğim duygular değil, çok çok masallardan bildiğimi söyleyebilirim, bir de başkalarının hayat hikâyelerinden tanıyorum onları. Ne ki size bağlılığımın, tutku diye adlandırılabileceğini de zaman zaman düşünmedim değil. Sadakatim, yalnızca varlık nedenimle açıklanabilir mi Efendim? Sadakat, bir gönül eğitimi, içten bir bağlanış, bir kalp akrabalığı değil midir? Hizmetimdeki gönül payının ne kadarını gördüğünüzü, görebildiğinizi bilmiyorum. Yüreğimin sızılı yanı kendimi size hiç anlatamamış olduğumu söylüyor. Ne kalbimin gücünü, ne bağlılığımın şiddetini bilmiş olduğunuzdan emin değilim. Size ait bildiklerim arasında bu beyaz leke beni rahatsız ediyor şimdi. Kendimiz ve başkaları hakkında bilgilerimizi çoğu kez rastlantılarla ediniyoruz, beklenmeyen olaylarla, küçük ayrıntılarla...

Avlunun öte yanındaki odanın penceresi, saraydaki odanızın penceresine bakar Efendim. Nerdeyse karşı karşıyadır. Gökyüzünde bir yıldıza bakar gibi, başımı kaldırır pencerenize bakardım. Bazen aksiniz vurudu cama. Bazen güneş. Bazen de titrek bir kandil gölgenizi büyütürdü. Bir gün, bir sebeple odanızda yalnız kaldığımda, çekinerek pencereye kadar gitmiş, her zaman gözlediğim o pencereden, bu kez de sizin gözlerinizle kendi pencereme bakmış, o pencerede kendi yüzümü aramıştım. Ürkütücü bir duyguydu bu. Beni iki kişi yapıyordu.

Kendimi karşı pencerede görememiştim. Bomboştu pencere. Hayal bile edememiştim. Sizin gözlerinizle kendimi düşünemediğimi, hiç düşünmemiş olduğumu o zaman anlamıştım. Kendimden nasıl bir vazgeçişti bu. Pencereye sırtımı dönüp odanın ortasına geri döndüğümde yeniden tek kişi oldum. Eksik bir tek kişi.

Toprak kadar sessiz bir çocuktum. Dilsizliğim doğuştan. Boynumdaki leke gibi. Sesleri, kelimeleri duyuyorum, kelimeleri büyük bir aşkla seviyorum, hiçbir zaman kullanamayacağımı bilmek iyice kutsallaştırıyor onları. Allaha yakarırken, dua ederken dudaklarımda kıpırdanan kelimelerden hiçbir farkı yok hiçbir kelimenin. Benim için bütün kelimeler dua kelimeleri. Onların büyüsüne inanıyorum, onlar benim lal uçurumumda yankılanıp, kayboluyorlar. İçime yankılanıyorlar. Dudaklarımı her açışımda birkaç anlamsız ses çıkarıyorum. Başkalarının yanında hiç yapmıyorum bunu. Yalnızca kendi içime konuşuyorum. Sırları çözülmüş bir ayna gibi kayboluyorlar, görünmez melekler gibi. Soluğum güneş görmüş sabah sisi gibi uçup kayboluyor. Kelimelerin elimden alınmış olmasının bana yapılmış büyük bir haksızlık olduğunu düşünüyorum. Böyle bir cezayla, nasıl bir imtihana tâbi tutulduğum sorusu yıllardır meşgul ediyor zihnimi. Yalnızken, kendimi yeniden zorlamak ihtiyacı hisettiğim zamanlarda... Bir mucizeye inanmak istediğim zamanlarda... Dilimdeki kireç hiçbir şeyi kıpırdatmıyor. Hiçbir şey dilimdeki kireci kıpırdatmıyor. Toprak altında saklı hazineler gibi dilimin altındaki kelimeler. Hep kendimle konuşuyorum, bir de sizinle. Daldığımda, gözlerim, bakışlarım hayallerimde kaybolduğunda sizinle konuşuyorum. Kendi serabımda çıktığım yolculuklar bunlar, bazen geri dönmem zaman alıyor, beni deli ya da meczup sanıyorlar. Bu kopkoyu dalgınlığımın yolculuğuna bakıp afyon yuttuğumu sananlar da var. Umursamıyorum. Dilsiz bedenimin cehennemine hapsedildiğimi düşünmedim hiç; İçimi hep bir cennet bahçesi gibi döşemeye çalıştım. Duru, berrak, sakin. Bu büyük haksızlık karşısında aklımın ve duygularımın gücü beni kötü bir insan yapabilirdi çünkü. Kötü bir insan olmaktan alabildiğine korktum ve kaçındım. Tarikatim hayatıma bir güneş gibi

doğdu. Biliyorum ki, kötülüğün gücü sonunda sahibine dayanır. Kötülüğün sınırları o kadar geniştir ki, gün gelip içine sahibini almamazlık edemez. Kendi kötülüğüyle baş edebilen hiç kimseyi tanımadım, tanımıyorum. Mutsuzluğun, kötülükle çok yakın ilişkisi olduğunu da biliyorum.

Ahh, bir konuşabilseydim, kelimeler benim olsaydı, belki, belki sizi büyüleyebilirdim bile Efendim.

Kelimeler bir ay gibi doğduğunda.

Boynumdaki hamayılda taşıdığım kelimelerin ne olduğunu bilmiyorum, ama incili sandıklar, altın küpleri gibi bir hazine duygusuyla taşıyorum onları. Giz parıltısı yüreğimi kamaştırıyor. Atımın her adımında göğsüme vuran bu hamayılla tarihin içinde bir yerden, bir yere çok önemli bir şey taşıdığımı biliyorum. Sizin Kaftan Doğumluyu tahta istediğinizi de biliyorum. Meşrep ve incelik bakımından ötekinden çok daha üstün olduğunu söylediğinizi duymuşluğum var. Eğer ki Kaftan Doğumlu tahta geçerse, babası Hünkârın aldığı yolda ilerleyecek İmparatorluk. Oysa Ekber Evlat yeniden dinin taassubuna itecek İmparatorluğun geleceğini, bunu öngörmek güç değil, sarayın küçük koridorlarında bile konuşuluyor bütün bunlar. Asya'yı Avrupa'dan ayırma çabaları yeniden güçlenecek. Oysa Hünkâr bağlamıştı. Şimdi öteki ulak da ötekinin yolunda. Yıldızların ışığı kim bilir nasıl aydınlattı imparatorluğun yollarını? Hangi ışıklar kırdı yolları? Kırılacak yol hangimizinki? Gökyüzünde Zühre hâlâ görünmüyor Efendim. Bakışım soluyor.

Bizler tarihin ikinci kahramanlarıyız, ufak tefek kahramanlar, çoğu kez adımız bile bilinmez, yolları bir eşkıya gibi basan yıldızların yağmurunda yol alıyoruz, ağaçların ve iğde kokularının arasından geçerek bir yerden bir yere kader değiştiren mektuplar taşıyoruz. Kelimelerin gizi, dilsizlere emanet ediliyor. Kelimelerin gücünden, büyüsünden korkuyorlar. Kelimeler uğruna can alınıyor, can veriliyor. Kelimelerle yaratılan dünya, şu bir gece yarısı içinde yol aldığım, mehtabın her yeri amansızcasına gündüz ettiği dünyadan çok farklı elbet; yüreğin gizlerini, gözün

gördüklerini, aklın duyduklarını kelimelerin aşikâr ettiğine inanmıyorum, eğer böyle olsaydı şu dilsiz yaşamım bir hiç olurdu. Kelimelere sığdırılamayan şeylerin, konuşabilenleri, ağzı kelam tutanları bile lal ettiğini kendime yakıştıramadığım bir ödeşme duygusuyla biliyorum. Biliyorum: Kelimelerin gücünden korkuyorlar. Her şey tariflerde saklıdır sanıyorlar. Ad vererek kurtuluyor, ad vererek hapsediyorlar. Oysa kelimeler hem belgeliyor, hem saklıyor. Bilmiyorlar.

Koynumdaki kelimelerle yol alıyorum.

Göğsümün üzerinde bilmediğim bir dilin vuruşları.

Bana emanet edileni yerine ulaştırmaktan, gerekirse bu uğurda ölmekten başka hiçbir amacım yok.

Benim gibi dilsiz ulaklar böyle zamanlarda, zor zamanlarda çıkarlar ortaya, bekletildiğimiz karanlık odalardan bir gün ansızın çağrılırız, ya gelecek, ya ölüm götürürüz gittiğimiz yere. Götürdüğümüz ölüm, kimi zaman kendi ölümümüz de demektir.

Götürdüğümüz mektup ve götürdüğümüz yer kaderimizi değiştirebilir. Bizi başka bir kişi yapar. Geçtiğimiz yollar kayan yıldız ölüleriyle dolu.

Bugüne kadar koynumda saklı tuttuğum kelimelerle içimin girdabında kaybolmanın ne anlamı var Efendim? Yol aydınlık, rüzgâr usul, ben ve atım hızı hiç kesilmeyecek bir ok gibi ilerliyoruz. Döndüğümde yüzünüzdeki aydınlığı ve mutluluğu görmekten başkaca bir dileğim yok.

Atımın rüzgârı fısıltılarımı ulaştırsın size. Siz uykudayken bir doğu rüzgârının okşayıcı ve boğuk sesi bunları söylesin. Rüyanıza karışsın bütün bunlar. Gecenin büyüsü bulaşsın yüreğinize, ayın gümüşü. Düşünüzde konuşayım. O kadar ki kalbiniz benimle, gözünüz suretimle doluyken, uykunuzun bir yerinde ansızın uyanıp nal seslerimi duyun. Eğer bu yolun bir dönüşü yoksa, hiç olmazsa bir rüya bırakayım size. Bir rüya.

İkinci günün sonu da yaklaşıyor Efendim.

Ellerimin, ayaklarımın şiştiğini hissediyorum. Sanki benden kopup bir başkasının oluyorlar. Kendi bedenim bir zırh gibi ikinci bir ağırlık yapıyor üzerimde. Kirpiklerim usul usul lehimleniyor. Sırtıma bıçak gibi sokulan ağrılara aldırmıyorum bile. Oysa bedenim daha ne yolculuklar denemiştir. İkinci günün sonunda bu yorgunluk niye? Belli ki yoldan çok, çıktığım yolun heyecanı hırpaladı beni, bitkin düşürdü. İmparatorluğun geleceği uğruna yola çıkardığınız ben, bu ağır vazifenin ağırlığı altında bir yandan eziliyor, bir yandan da onu onurla taşımaya çalışıyorum. Bunu bilmek, sanırım beni en çok yoran şeylerden biri oldu. Kendimi oldurmada geçtiğim yollar kadar yorucu geldi şu üç günlük yol. Hayır, yakınmıyorum. Ulaklığımın en şanlı yolculuğunu yaptığımı derin bir sevinçle duyuyorum.

Toprağı titreterek ilerliyoruz. Geçtiğimiz yerler savruluyor sanki, yanımız-yöremiz nal kıvılcımı. Bu kere de bir doru at edindim. Dorunun uğuruna inanırım. Beni yanıltmamıştır. Zamanın, atımın ayaklarının altından nasıl aktığını görüyorum, bir köprüden aşağıya baktığımda coşkun sular nasıl akarsa öyle görüyorum atımın nalları altında akan zamanı. Hız içerisindeyken zaman başka türlü tartılıyor. Gözle görülür, elle tutulur oluyor. Görünmeye karar vermiş bir cin gibi. Hem çok çabuk geçen bir şey, sanki elinizden akıyor, sanki dizginleri çekseniz duracak; Hem de bir türlü geçemiyorsunuz ondan. Ve onu. Geçemiyorsunuz. Zaman üzerine çok düşündüm Efendim. Zaman, bizim işimiz çünkü. Zaman kadar bize ölümlülüğümüzü düşündüren başka bir şey yok, bir ulağın en önemli işiyse zamanı kullanmak. Kimi zaman baht meleği, kimi zaman ölüm meleği gibi görünmemiz belki de bu yüzden. Kim bilir, belki de bizler başkalarının gözüne, zamanın, hızın içinden çıkan cinler gibi gözüküyo-

ruz. Arzulanan ya da istenmeyen kaderler götürüyoruz.

Bir ulak zamanın anlamını iyi bilir, değerini. Zaman en çok sahip olunması gereken şeydir. Zaman bize sahip olur ve zaman tanır. Biz, bize tanınan zamanı değerlendirir, kullanırız. Yazgımız gibidir zaman da, küçük irademizle, büyük irade içerisinde kendimize yer açarız. Bütün bunları bilmekse zaman alır. Her zamanın kendi bilgisini zamanında bilmek, ömrü iyi kullanmaktır. Böyle ömürlerin ardından pişmanlık yaşları dökülmez. Çünkü pişmanlıklar yaşanmamış gerçeklerin bilgisidir. Umuyorum ki, benim ömrüm de böyle ömürlerden olsun. Geç öğrenilmiş bilgilerle geçmiş zamanlara yanmayayım. Başkaları tarafından seçilmiş ömürleri yaşasak da, yanmayayım...

Zaman değişti. Kum aktı. Saat geçti.

Hedefe yaklaşıyoruz Efendim. Şimdi güneşin ilk ışınlarını bekleyen şu koca yeryüzünde en önemli şey bu. Üçüncü günün sonundayız, yolun ucu gözüktü. İçimi kaplayan sevinç dipdiri yaptı beni. Biliyorum ki, Kaftan Doğumlu Şehzadenin eteğine yüz sürdüğümde hepimiz için başka bir kader başlayacak. Zamanın başka bir yerinde olacağız. Düşünüyorum da, beni Amasya'ya, Saray Çavuşunu Konya'ya gönderseydiniz ne olurdu? Ya da olur muydu? Olmazdı. Bana kalırsa olmazdı. Benim Konya'ya, ötekinin Amasya'ya doğru yol alması yalnızca bir rastlantı mı? Değil elbet, yalnızca sizin seçiminizle de ilgili değil üstelik. Çünkü siz ve ben ve Kaftan Doğumlu Şehzade aynı yıldızın yolu üzerindeyiz. Çok zayıf ve çok güçlüyüz. Bu yüzdendir ki, aynı tesbihin taneleri, aynı zincirin halkalarıyız. Geldiğim yer ile varacağım yer arasındaki şu zorlu yolun ortasında en çok bunu düşündüm. Amasya ulağından en fazla Hünkârın öldüğünü öğrenebilirler ancak. Haberinin önünü kesmezler. Oysa benim önüm kesildiğinde bir zincirin bütün halkaları kopmuş olur. Onunki bir görev, benimki bir zorunluluk. Çünkü ben yalnızca bir haber değil, bir istikbal taşıyorum. Sizler, yani erdemleri; onursuz za-

ferleri reddedenler, taht ve baht kırgınları onu en çok hak edenlersiniz. Emanetinizi hep bu düşünceyle taşıyorum Efendim. Biliyorum ki, isteseydiniz yalnızca bir tek beni çıkarırdınız yola, oysa buna gönül indirmediniz. Yenilirsek çok zayıf olduğumuz için, kazanırsak çok güçlü olduğumuz için kazanacağız. Ben, bu zor zamanda attığınız zarlardan biriyim. Ve birinci gelmek istiyorum. Şu an bir kadife zemin üzerinde dönüyorum. Dönüşüm tamamlanmadı. Durduğumda, gökyüzüne ve yıldızlara bakan yüzümde, üç yukarıda, üç aşağıda olmak üzere altı sedef nokta olmalı. Yıldızlarla ışımalı. Ben ve Biz kazanmalıyız.

Hatırlarsanız huzurunuzdan ayrılırken, divanhanenin kapısında bir an durup ardıma bakmıştım. Göz göze gelmiştik, gözlerimi zor almıştım gözlerinizden. Neden bilmem gülümsediniz. Kulunuz olduğumu unutmuş gibi bakıyordunuz. İşte o an ne olursa olsun, mutlaka sağ salim dönmem gerektiğine bütün varlığımla inandım. Sanki saraydaki odanızın penceresinden, kendi pencereme baksam şimdi, kendimi görebilecektim. Gözlerinizi öğrenmiştim.

Ortalık iyice aydınlanıyor. Sisli kır güneşinin ilk ışınlarıyla her şey çözülüp dağılıyor. Doğadaki yerini alıyor. Sanki yol bitti. Sanki hedefime ulaştım. Sanki bugüne kadar ancak gözlerimin izin verdiği ölçüde anlatabildiğim size olan bağlılığım en büyük nişanını aldı. Her yanı şişmiş, ağrıyan bedenim serin sularda yıkanıp, serin döşeklerde uyumaktan başka hiçbir şey hissetmiyor şimdi. İçimi başarının saadeti kaplıyor. Çocukluğumda göçer obamızın konaklama yerlerini seçen öncü atlılarla gezerken de benzer hisleri duyardım. Yeni bir yurtluk bana hep derin uykular verirdi. Her yeni duruma uykuda alışırdım. Gözümün önünde Kaftan Doğumlu Şehzadenin etekleri uçuşuyor Efendim. Sanki uzansam dokunacağım. Yeniden hızlanıyorum. Atımı çatlatırcasına sürüyorum yeniden. Artık bilgelikle yaşlanmaktan başka geleceğe ait hiçbir düşüm yok. Tarikatimin kollarında dinlenmek istiyorum. Ve sanki ömrümün son seferini tamamlıyorum.

Ansızın ufukta birkaç doğan belirdi. Sanki yol boyu takip etmiş, şimdi görünmeye karar vermişlerdi. Uğursuz dönüşlerle gökyüzünü kirletiyorlar. Onlar gözden kaybolana kadar içim karanıyor, bakışım soluyor, yüreğim bıçak yatağı. Gökyüzünü yeniden yokluyorum. Boşalmış gökyüzü. Gitmişler. Derken çok uzakta incecik bir tül ardında Zühre yıldızını gördüm Efendim. Tam da Konya'ya girerken gördüm. Bütün dişlerimle gülüyorum. Seher vakti pamuklanmış gökyüzünde, güneşin hazırlığı bütün yıldızları örtmüşken, Zühre uzakta, olanca parlaklığıyla kutlu bir işaret gibi ışıyor. Yolumuzu taçlandırıyor.

Bakışlarımı yeniden yola verdiğimde uzakta karaltılar belirdi. Ansızın yolun iki yanındaki hendeklerden çıkan atlılar, yolu kapadılar ve bana doğru yaklaşmaya başladılar.

Tarihin durmadan gözümüzün önüne serdiği büyük ve sonsuz gerçeklerden biri değil bu elbet; Rastlantının kimi zaman dünya olaylarına yön verdiğini gösteren biricik örnek de değil.

Kim bilecek bu üç günlük sessiz beraberliğimizi Efendim?

Benim katettiğim şu yol, koca imparatorluğun tarihinde nedir ki? Çoktan tarihin ham toprağına gömülmüş, karanlıklara gizlenmiş. Benim gibi tarihin ufak tefek adsız kişilerini kim hatırlıyor, kim tanıyor ki? Çoktan bilinmeze karışmış, mucizeleri ve maceraları geçmişte kalmış bulanık kişileriz. Hedefine ulaşamamış, bozguna uğramış yollarda dağılıp, kaybolmuş adımız, kimliğimiz. Nitekim çok sonraları kimi yazarlara göre Sudanlı, kimine göre Habeş'tim. Bu satırların yazarı ise Melâmi tarikatinden bir Türkmen olarak anlattı beni.

Artık ne önemi var bütün bunların?

O sabah Konya'ya girerken Zühre yıldızını gerçekten görmüş ve başardığımıza inanmıştım Efendim.

Ordugâh, Hünkârın ölümünü öğrenmiş, asker başıbozuk bir biçimde Istanbul'a yürümeye başlamıştı. Yağmayı ve yangını kaçırmamak için acele ediyorlardı. Üsküdar'da kayık, sandal bulamadıkları için büyük bir yığılma oldu. Bir bölüğü, Kartal, Pendik iskelelerine kadar yürüdü, oradan buldukları kayıklarla karşıya geçip, limanı bastılar, limanda ve Rumeli yakasında toplanmış ne kadar kayık ve gemi varsa karşıya gönderdiler ve Anadolu sahilinde yığılmış bütün Yeniçerileri bu tarafa geçirdiler. Yahudi ve Rum mahalleleri talan edildi, ateşe verildi. Bu mahallelerden yükselen çığlıklar sabaha kadar sürdü, yangınların göğe vuran parıltısı lanetli bir şehrayin gibi her yeri gündüz etti.

Sadrazam, Hünkârın ölümüyle birlikte kaderle karşı karşıya gelmişti; oyuna başvurduğundaysa, oyuna yenildi. Çünkü oyun onu aşıyordu. Ulağın yolculuğunun ikinci akşamında, konağı Yeniçeriler tarafından basılan Sadrazam, linç edilerek öldürüldü.

Korktuğu kara kalabalığın kurbanı,
Yeniçeriler tarafından katledilen ilk Sadrazam olmuştu.

Konya girişinde orman sapağında Anadolu Beylerbeyinin askerleri tarafından yolu kesilen ulak, şüpheli görülmüş, sorguya çekilmek istenmiş, dilsiz olduğu anlaşılmış, ağır işkenceler görmüş, Sadrazama ilişkin her soruyu karşılıksız, işaretsiz bırakmış, boynu vuruldukta, boynundan düşen kara hamayılla birlikte sırrı çözülmüştü.

Boynundaki lekeden vurulmuştu.

Ekber Evladın eniştesi olan Anadolu Beylerbeyi elbette mektubu Kaftan Doğumlu Şehzadeden gizledi. Dokuz gün, do-

kuz gece Istanbul'a kadar at sırtında uyuyarak yol alan Ekber Evlat tahta oturdu ve ilk iradesini babasının cenaze töreni için verdi.

(1982, 1986)
1988-1989

1981-1989

MURATHAN MUNGAN • BÜTÜN HİKÂYELERİ 4

Anlatsam inanmazlar oğul, masal derler;
Masala inanmazlar, masalı yalnızca dinlerler,
sanki hakikati bilirmiş gibi,
sanki hakikatin sırrına ermiş gibi,
masala inanmayan gerçeğe inanır mı?

Metis Edebiyat
ISBN 975-342-034-X

9 789753 420341

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul